

Budajenő Község Önkormányzata

2093 Budajenő, Fő u. 1-3.

Tel: +36 26 371068. fax: +36 26 371062, e-mail: hivatal@budajeno.hu

4. napirendi pont

Előterjesztés Budajenő Község Önkormányzata Képviselő-testületének 2024. szeptember 5-ei rendkívüli ülésére

Tárgy: A Budajenői Óvoda pedagógiai programjának jóváhagyása

Tisztelt Képviselő-testület!

Az Óvodaigazgató részéről megküldésre került Budajenő Község Önkormányzata – mint az Óvoda fenntartója – számára az intézmény aktualizált pedagógiai programja.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 85. § (1a) bekezdése értelmében a fenntartó a köznevelési intézmény pedagógiai programjának jóváhagyásáról az igazgató általi felterjesztést követő harminc napon belül dönt.

Az Óvodaigazgató a vonatkozó jogszabályokat figyelembe véve elkészítette az Óvoda pedagógiai programját, amely az előterjesztés 1. mellékletét képezi.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet az alábbi határozati javaslatok alapján a döntések meghozatalára.

Határozati javaslat:

Budajenő Község Önkormányzat Képviselő-testületének .../2024.(.....) számú határozata a Budajenői Óvodai pedagógiai programjának jóváhagyása

Budajenő Község Önkormányzatának Képviselő-testülete a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 85. § (1a) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a Budajenői Óvoda pedagógiai programját az előterjesztés melléklete szerinti tartalommal jóváhagyja.

Határidő: azonnal

Felelős: polgármester

Budajenő, 2024. augusztus 30.

Tisztelettel:

OM azonosító 032 935

A BUDAJENŐI ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Intézmény OM azonosítója: 032 935

Készítette:

Benka Krisztina óvodaigazgató a nevelőtestület bevonásával elkészítette
a Budajenői Óvoda Pedagógiai Programját

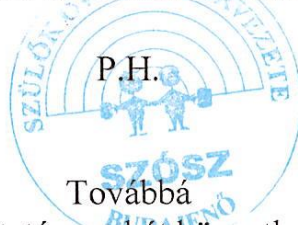
Legitimációs eljárás - Az érvényességet igazoló aláírások

Tájékoztatásul megkapják:

A szülői szervezet /közösség nevében a 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 122§ (9),
(11) pontjában biztosított jogok alapján

.....
Szülői Szervezet nevében

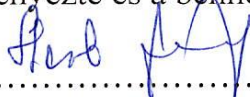

Továbbá

A nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő
munkakörben foglalkoztatott alkalmazottak

.....
A nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő
alkalmazottak nevébe
névaláírás

A Budajenői Német Nemzetiségi Önkormányzat a 2011. évi CLXXIX. tv. 10. § (5)
bekezdés, 115. § (e) és 116 § (2) pontja alapján
a Pedagógiai Programot véleményezte és a benne foglaltakat elfogadásra javasolta.

.....
Budajenői Német Nemzetiségi Önkormányzat elnöke

Óvodaigazgatói nyilatkozat

Az intézmény felelős igazgatójaként nyilatkozom, hogy a Budajenői Óvoda Pedagógiai Programjában szereplő rendelkezések érvénybelépésével a fenntartóra többletkötelezettség nem hárul.

.....*Budai Katalin*.....
Óvodaigazgató

Budajenő Község Önkormányzatának Képviselő Testülete, mint az óvoda fenntartója a 2011. évi CXCV. tv. 26. § (1) bekezdésében előírtak alapján a Budajenői Óvoda Pedagógiai Programját a ...../2024. (.....) számú határozatával jóváhagyta.

.....
Polgármester

P.H.

Érvényes és hatályos:
A kihirdetés napjától visszavonásig.

A dokumentum jellege a 20/2012. EMMI rendelet 82. § (3) bekezdése alapján:
Nyilvános
A 229/2012. (VIII.28.) Korm. rend. 23. § (1) bek. g) pontja alapján a Pedagógiai Program a nevelési-oktatási intézményi köztételi lista kötelező eleme.

Megtalálható: <https://ovoda.budajeno.hu>

Módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt változat.

Tartalom

Legitimációs eljárás - Az érvényességet igazoló aláírások	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1. Bevezetés.....	6
1. 1. Az óvoda adatai	7
1. 2. Óvodánk bemutatása	8
2. Az óvodai élet megszervezése.....	9
2. 1. Az óvoda személyi feltételei.....	9
2. 2. Az óvodapedagógus attitűdje, stílusa	9
2. 3. Tárgyi feltételrendszer.....	10
2. 4. Csoportszerkezet	11
2. 5. Pedagógiai szempontok, alapelvek a napirend és hetirend szervezéséhez	11
2. 6. A gyermekek fejlődésének nyomon követése	12
3. Óvodakép, gyermekkép.....	13
4. Óvodai nevelésünk célja és feladatai.....	14
Óvodai nevelésünk általános feladatai	14
5. Egészségfejlesztési program.....	17
5. 1. Egészségvédelem, edzés.....	17
5. 2. A betegségek megelőzése és korrekciója	18
5. 3. Balesetek megelőzésére nevelés és elsősegélynyújtás.....	19
5. 4. Gondozás.....	20
5. 5. Táplálkozás.....	20
5. 6. Testápolás.....	20
5. 7. Öltözködés.....	20
5. 8. Pihenés	21
5. 9. Mozgás	21
6. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés.....	23
6. 1. Az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés feltételeinek megteremtése	23
6. 2. Az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés alakulásának színterei	24
6. 2. 2. Együttlét a mindennapokban	24
6. 2. 3. Hagyományok, ünnepek	25
7. Esztétikai nevelés, ízlésformálás	26
8. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	28
8. 1. Az óvodai logopédiai fejlesztés célja, feladata.....	29
9. Az óvodás korú gyermek életében a játék	32
9. 1. Az óvodáskorban megjelenő játékfajták.....	33
10. Mozgás	37
11. Verselés, mesélés.....	41
12. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	45
13. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka.....	49
14. A külső világ tevékeny megismerése	53
15. Ismerkedés a természet és az emberek világával.....	59
(tér, forma, idő, mennyiségek, viszonyok).....	59
16. Munka jellegű tevékenységek	63
16. 1. A munka jellegű tevékenységek helye a nevelés folyamatában	63
16. 2. Munka jellegű tevékenységformák.....	64
17. A tevékenységben megvalósuló tanulás	66
18. Az óvoda hagyományos ünnepei, egyéb rendezvényei	68
18. 1. Ünnepek, óvodai hagyományok	68
18. 2. A gyermek életének jeles napjai.....	68
19. Az óvoda kapcsolatrendszere	72
19. 1. Az óvoda és a család kapcsolata.....	72
19. 2. Az óvoda egyéb kapcsolatai	73
19. 2. 1. Kapcsolat az Általános Iskolával.....	73
19. 2. 2. Kapcsolat a Szülők Óvodai Szervezetével	74
19. 2. 3. Kapcsolat a Fenntartó Önkormányzattal	74
19. 2. 4. Kapcsolat a Német Nemzetiségi Önkormányzattal	74
19. 2. 5. Egészségügyi Szolgáltató és az óvoda kapcsolata.....	75
19. 2. 6. Kapcsolat a HÍD Szociális, Család és Gyermekjóléti Szolgálattal	75
19. 2. 7. Az óvoda és az egyház kapcsolata.....	75
19. 2. 8. Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálattal.....	75

19.2.9. Kapcsolat a Szabó Ildikó Könyvtár és Közösségi Térrel.....	75
20. Az óvodába és az iskolába lépés feltételei.....	76
20. 1. Az óvodába lépés feltétele.....	76
20. 2. Az iskolába lépés feltételei.....	76
21. Óvodánk speciális szolgáltatásai.....	78
22. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések.....	79
22. 1. A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenység.....	79
22. 2. 1-es típusú diabéteszrel élő gyermekek ellátása.....	80
22. 3. Fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermek ellátása.....	80
23. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése.....	80
23. 1. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése.....	81
23. 2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyerekek nevelése.....	82
23. 3. Tehetségnevelés, tehetségfejlesztés.....	82
24. Gyermekvédelem az óvodában.....	83
25. A Pedagógiai Programunk megvalósításához jelenleg meglévő eszközzrendszer.....	84
Felhasznált szakirodalom.....	86
Melléklet.....	87
1.számú Melléklet.....	87
Német nemzetiségi nevelés az óvodában.....	87
A Pedagógiai Program törvényességi záradéka.....	106

1. Bevezetés

Pedagógiai Programunk felülvizsgálatát, módosítását a hatályos jogszabályoknak való megfelelés indokolta.

Óvodánk pedagógiai programjának módosításához a felkészülés során a következő törvényi és jogszabályi háttérrel használtuk fel:

- A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési- oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- A 363/2012. (XII. 17) Kormány rendelet Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 277/1997. (XII.22.) Kormányrendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve (Oktatási Hivatal)
- A 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- A nemzetiség óvodai nevelésének és a nemzetiség iskolai nevelés-oktatásának irányelve (Oktatási Hivatal)
- Az 1997. évi XXXI. törvény a Gyermekvédelemről és a gyermekjóléti igazgatásról
- Budajenői Óvoda Alapító Okirata

A vizsgálat tapasztalatai szerint programunk szerkezeti felépítése, tartalma megfelel a hatályos jogszabályokban előírtaknak. A program követelményei, feladatai összhangban vannak a kitűzött célok elérésével.

A program tartalmát tekintve minimális változtatásra volt szükség. A törvényi változásokat, elvárásokat figyelembe véve elvégeztük a szükséges kiegészítéseket.

A Pedagógiai Program a Budajenői Óvodában folyó nevelőmunka eredményeire építve a jövő céljait, feladatait fogalmazza meg. A XXI. század társadalmi változása új kihívásokat fogalmaz meg a magyar közoktatás felé. A kor követelményeit, az óvodával kapcsolatban lévő partnerek igényeit a programunk kidolgozásánál, felülvizsgálatánál, módosításánál figyelembe vettük.

Az óvodáknak sokféle igény kielégítését kell szolgálnia, szinkronban az óvoda, óvó - védő, szociális és személyiségfejlesztő funkciójával.

Pedagógiai programunk megírásánál a már kialakult szokásokra, értékeinkre építettünk. Az óvoda adatai és bemutatása után megfogalmaztuk pedagógiai céljainkat, alapelveinket, feladatainkat, melyek segítségével biztosítjuk a gyermekek intézményes nevelését.

1. 1. Az óvoda adatai

A költségvetési szerv megnevezése:

Budajenői Óvoda

Székhelye:

2093 Budajenő Kossuth Lajos utca 4-10.

A költségvetési szerv alapítója, fenntartója, irányítója, címe:

Budajenő Község Önkormányzata

2093 Budajenő, Fő u. 1-3.

06-26-371-062

Költségvetési szerv felügyeleti szerve, címe:

Budajenő Község Önkormányzat Képviselő – testülete

2093 Budajenő, Fő u. 1-3.

Költségvetési szerv működési köre:

Budajenő Község közigazgatási területe

Férőhely esetén más területről is fogadhat gyermekeket

Költségvetési szerv közfeladata:

Óvodai nevelés. Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készít fel. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételtől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.

Költségvetési szerv alaptevékenységének kormányzati funkció szerinti megjelölése:

	kormányzati funkciószám	kormányzati funkció megnevezése
1.	091110	Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai
2.	091120	Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatai
3.	091130	Nemzetiségi óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai
4.	091140	Óvodai nevelés, ellátás működtetési feladatai
5.	096015	Gyermek étkeztetés köznevelési intézményben
6.	096025	Munkahelyi étkeztetés köznevelési intézményben
7.	107080	Esélyegyenlőség elősegítését célzó tevékenységek és programok

Felvehető maximális gyermeklétszám: 150 fő

Csoportok száma: 6

1. 2. Óvodánk bemutatása

Óvodánk Budajenő, Kossuth Lajos utca 4-10. szám alatt található.

Budajenő rendkívüli természeti adottságokkal rendelkezik. Környezete varázslatos, a budai hegyek körülölelik a községet. Budapesthez való közelségének köszönhetően vonzza, csalogatja a kitelepülni vágyókat, ez a lakosság számának növekedésében regisztrálható.

A település lakosságának sokszínűsége sajátos feladat elé állítja az óvodát. Míg a szociális háló egyik szálaként tevékenykedik a kis jövedelemmel rendelkező családok esetében, addig ki kell szolgálnia a magasabb igényekkel megjelenő, a jobb anyagi háttérrel rendelkező szülőket is. Tennie kell ezt anélkül, hogy bárkit sértene, a már meglévő értékeket lerombolná.

A nevelőtestület sokéves szakmai tapasztalattal, szaktudással, folyamatos önképzéssel igyekszik megfelelni a mindenkori társadalmi és szakmai elvárásoknak.

El kell fogadnunk azt a tényt, hogy az óvoda szakszerű szolgáltatást végez. Elengedhetetlenek tartjuk, hogy figyelembe vegyük és rugalmasan reagáljunk a folyamatosan bekövetkező változásokra. Arra törekszünk, hogy a pedagógiailag magas színvonalú nevelő-oktató munkánkkal támogassuk a családokat a nevelésben.

Óvodánk felvállalja a német nemzetiségi nyelv és kultúra közvetítését a gyerekek életkori és fejlődési szintjének megfelelően. Budajenő ugyan német nemzetiségű község, de a gyermekek már nem rendelkeznek nyelvi tudással. A lakosok közül csak az idősebbek őrzik, ápolják a régi hagyományokat. Ezen értékek megőrzése érdekében ismerkednek a gyermekek óvodánkban a német nemzetiségi nyelvvel és hagyományokkal játékos formában.

Pedagógiai programunk megfogalmazásánál a már kialakult szokásokra, értékekre építettünk, melyben fontos szerepet játszott a hagyományok megismertetése, felelevenítése, ápolása és tovább örökítése. Nevelőközösségünk évek óta foglalkozik a néphagyományok megismerésével, ápolásával. A népi hagyományok éltetése áthatja az egész óvodai nevelésünket, jelen van a mindennapok gyakorlatában. Éves tematikánkat az évszakokhoz és jeles napokhoz kapcsolódó ünnepek köré tervezzük, kihasználva a falusi élet adta lehetőségeket, a természetes környezet varázsát. Ezeket az értékeket figyelembe véve döntött nevelőtestületünk a Néphagyomány elemeit tartalmazó Óvodai Pedagógiai Program kínálta lehetőség mellett.

2. Az óvodai élet megszervezése

2. 1. Az óvoda személyi feltételei

Programunk megvalósításához a szakmai, személyi feltételek kielégítőnek mondhatók. Óvodánk zökkenőmentes működéséhez a fenntartó 27 fő státuszt biztosít, ebből 13 fő pedagógus (1 fő óvodaigazgató, 1 fő logopédus), 9 fő nevelést- oktatást közvetlenül segítő (6 fő dajka, 2 fő pedagógiai asszisztens, 1 fő óvodatitkár) 5 fő egyéb munkakör (5 fő konyhai dolgozó). Az óvoda irányítását az igazgató és az igazgató- helyettes végzi.

A karbantartói feladatokat a község gondnokságának alkalmazottja részmunkaidőben látja el. Az intézmény takarítását 2023. augusztus 1-je óta takarító cég végzi.

Az óvodában, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. A nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Modellt, mintát jelent a gyermek számára.

Az óvodapedagógusok mindegyike főiskolai végzettséggel rendelkezik, német nemzetiségű óvodapedagógus végzettségű 3 fő.

Pedagógiai asszisztenseinkről, dajkáinkról elmondható, hogy mindegyikük gyermekszerető, a csoportban dolgozó óvodapedagógusokkal összhangban, egymás munkáját megbecsülve, segítve, megbízhatóan végzik feladatukat, ezáltal hozzájárulnak az óvodai nevelés eredményességéhez.

A minőségi pedagógiai munka segítése érdekében a dadus nénik a délelőtt nagy részében a gyermekcsoportban tevékenykednek.

A gyerekek étkeztetését vásárolt élelmezés útján valósítjuk meg, amely biztosítja minden gyermek számára az életkornak megfelelő, egészséges kiegyensúlyozott táplálkozást.

2. 2. Az óvodapedagógus attitűdje, stílusa

- A nevelőtestület tagjaira jellemző a nyitottság, a megújulásra törekvés és a szakmai önképzés igénye.
- Magatartásukban a feltétel nélküli szeretet, az elfogadás, a türelem domináns, az egyéni értékek pozitív megközelítése érvényesül. Különösen fontos ez a szocializációs zavarokkal küzdő gyermekek esetében.
- Természetes viselkedésével védelmet, biztonságot jelent a gyermekek számára.
- Minden gyermekben meg kell látnia a jót, a fejlődés lehetőségeit.
- Figyelembe kell vennie a gyermekek sajátosságait, különböző adottságaikat, és a szociális háttérét. Mindenkor fel kell ismernie a segítségnyújtás megfelelő idejét és mértékét, a fejlesztés módját és feladatait. Tisztelni kell a gyermekben az embert és egymás tiszteletére kell nevelni őket.

- A segítőkészséget, a támogatást és nem az elvárásokat helyezi előtérbe.
- Szükség esetén partner és mintát nyújt a konfliktusok megoldásában. Hagyja, hogy a gyermekek maguk is megtapasztalják a konfliktushelyzeteket, de figyel arra, hogy senkit ne érjen fizikai és lelki sérülés.
- Ösztönzi a gyermeket az önálló véleményalkotásban.
- Nevelését a szakmaiság és a gyermek mindenekfelett álló érdekét szolgáló szempontok határozzák meg.
- A pedagógusokkal kapcsolatban elvárás a kreativitás, az érzékenység, a tolerancia és a jelenségek komplex attitűddel való megközelítése. Az érzelmi megnyilvánulások hitelessége fokozott hangsúlyt, figyelmet kap.

Programunk megvalósításának színvonalát, minőségét és eredményességét az óvodapedagógus szakmai tudása, személyisége, a nevelőtestület légköre határozza meg.

A nevelőtestület légköre akkor megfelelő, ha jó közérzet, elégedettség, derű tapasztalható nap, mint nap, ha a különbözőségeket, a másságot elfogadják, tiszteletben tartják, értékelik. Véleményünk szerint egy sokszínű és mégis egységes, jó hangulatú nevelőközösségbe a gyermekszerető dajka is beleértendő, aki az óvodapedagógussal összhangban teszi a dolgát.

Az így kialakult sajátos munkacsoport képes alkotószellemű munkával a leghatékonyabb óvodai életet megteremteni, az óvodánk egyedi arculatát kimunkálni.

2. 3. Tárgyi feltételrendszer

Az óvoda épülete új építésű, a község központjában helyezkedik el, egy oktatási, igazgatási egységet alkotva az általános iskolával. A jól megtervezett hatszögletes óvoda épülete és annak tárgyi feltételei a legmegfelelőbb környezetet biztosítják a gyermekek óvodai neveléséhez/oktatásához.

Az óvodai környezet feltételei jelentősen befolyásolják a gyermek személyiségének alakulását, ezért fontos a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételek biztosítása.

Az óvoda épületének, udvarának berendezéseit oly módon alakítottuk ki, hogy azok a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja, megfeleljen testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését.

A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon, a gyermekek biztonságát figyelembe véve helyezzük el.

Csoportszobáink megfelelő helyet biztosítanak a játékhoz, a tevékenységekhez, az étkezésekhez, illetve a délutáni pihenéshez. A berendezésnél törekszünk a néphagyományőrző jelleg megtartására, mely programunk célja. A csoportszoba bútorai, felszerelései, eszközei természetes anyagokból készültek. Lehetővé teszik a gyermekek mozgás-, és játékigényének kielégítését. Harmóniát árasztó színek, formák, anyagok veszik körül a gyerekeket.

Minden gyermeknek van saját öltözőszekrénye, a csoportoknak külön mosdóhelyisége.

Az udvar mozgásfejlesztő eszközeink felújítását, fejlesztését és bővítését az EU szabványnak megfelelő eszközökkel folyamatosan cseréljük, bővítjük (Fenntartó, Szülők Óvodai Szervezete és pályázatok segítségével).

Udvarunk felszereltsége lehetőséget biztosít az együttes, illetve a kisebb csoportokban történő zavartalan tevékenységekhez. A jól kialakított játszóhelyek a gyermekek változatos játéktevékenységére adnak lehetőséget.

2. 4. Csoportszerkezet

Az óvoda csoportszerkezetének kialakításánál a jelentkező gyermekek korösszetétele a meghatározó, de figyelembe vesszük a szülők kéréseit is. Homogén életkorú gyermekekkel foglalkozunk. A szervezésnél a gyermekek érdeke a fő szempont, ez maga után vonja a nevelőtestület korrekt, etikus, a cél érdekében maximálisan együttműködő magatartását. A felmenőrendszer biztosításával elősegítjük a gyermekek kötődését a csoport óvodapedagógusaihoz.

2. 5. Pedagógiai szempontok, alapelvek a napirend és hetirend szervezéséhez

A gyermekek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a csoportok napirendje és hetirendje biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos kezdeményezések tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A napi- és hetirendet az óvodapedagógusok alakítják ki, a gyermekek egyéni szükségleteit, a helyi szokásokat és igényeket figyelembe véve.

A **napirend** egymást követő, napi rendszerességgel végzett tevékenységek sora, amely szolgálja a gyermekek életrendjét és hozzájárul az egészséges fejlődésük biológiai és pszichológiai feltételeinek megteremtéséhez. Biztosítja a gyerekek gazdag, változatos tevékenységét, az aktív és passzív pihenés életkornak és egyéni szükségleteknek megfelelő változását, helyes arányát. A napirend rendszert visz a gyerek életébe, keretet ad, amelyben a gyermek megtalálja a helyét.

A nyugodt, szeretetteljes, derűs légkör megteremtésének feltételei: a folyamatosság, a rugalmasság, a kötetlenség, a gyermeki szabadság tiszteletben tartása.

A helyes életritmust a családdal együtt alakítjuk ki, figyelembe vesszük a gyermek igényeit. Fontosnak tartjuk a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítását, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét, mely a gyermekek fejlődését leghatékonyabban szolgálja.

A napirend rugalmassága lehetővé teszi az előre nem tervezett, de a gyermek személyiségfejlődését szolgáló események beillesztését, figyelembe veszi a gyermek önállóságának, fejlődésének ütemét. A napirend igazodik az évszakokhoz és az időjáráshoz.

Az óvodai élet megszervezésében a gondozási feladatok ellátására is kiemelt figyelmet fordítunk. Az óvodapedagógus, a nevelőmunkát segítő munkatársakkal együttműködve, a gondozás folyamatában is nevel, bizalmas kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel, segíti önállóságuk fejlődését.

Általános napirendi javaslat:

6. 00 – 7.45	Gyülekező, szabad játék összevont csoportban.
7.45 - 10.30	Szabad játék, szabadon választott játékos tevékenységek. Gondozási teendők elvégzése. Folyamatos reggeli. Játékos tevékenységek, irányított játék. Kezdeményezések, csoportos foglalkozások. Kötelező testnevelés foglalkozás. Beszélgető kör.
10.30- 12.00	Mindennapos testnevelés, Gondozási teendők elvégzése. Udvari játék, séta. Készülődés az ebédhez.
12.00- 14.20/15.00	Ebéd, gondozási teendők elvégzése, készülődés a pihenéshez. Mese, altatódal, zenehallgatás, csendes pihenő.
14.20/15.00- 17.30	Ébredés, teremrendezés. Mindennapos testnevelés. Gondozási teendők, uzsonna. Szabad illetve irányított játék a csoportszobában vagy a szabadban.

Hetirend: rendszerességgel előforduló tevékenységek és események rendje.

A csoportok megtervezett heti rendje tartalmaz: mesélés, verselés; mozgás; ének, zene, énekes játék, gyermektánc; a külső világ tevékeny megismerése; rajzolás, festés, mintázás, kézimunka; munka jellegű tanulási tevékenységeket, melyeket átszó a német nyelvvel és kultúrával való játékos ismerkedés azokban a csoportokban, ahol adott a német nemzetiségi óvodapedagógus jelenléte. Tervező munkánkban a hónaponként betervezett témakörök egymásra épülnek.

A hetirend összeállításánál arra figyelünk, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységekre. Az óvodapedagógus ügyel arra, hogy a gyermekek szabadidejükben a tevékenységeiket szabadon választhassák meg.

A rendszeres és ismétlődő tevékenységek érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekben. A torna foglalkozás kivételével a kötetlen foglalkoztatási formát tartjuk eredményesnek.

Lényeges, hogy a gyermekek önként vegyenek részt a különböző kezdeményezésekben, tevékenységekben. A tanulási tevékenységek tervezése során olyan szervezési formákat részesítünk előnyben, mely figyelembe veszi a gyermekek életkori sajátosságai mellett az egyéni fejlettségi szintjüket, megadja az egyénre szabott, differenciált bánásmód lehetőségét, a gyermekeknek egyenlő hozzáférést biztosít.

2. 6. A gyermekek fejlődésének nyomon követése

A gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követjük és írásban rögzítjük. A gyermekek fejlődéséről a szülőket rendszeresen szóban és írásban tájékoztatjuk, illetve igény esetén ezen kívül az év bármely szakaszában fogadó óra keretén belül további tájékoztatásra van lehetőség.

Szülői értekezleteken tájékoztatást adunk a gyermekcsoport fejlődéséről. A nevelést érintő témákban előadásokat szervezünk.

A gyermeki fejlődés figyelemmel kísérésének, értékelésének rendjét részletesen óvodánk Házirendje tartalmazza.

3. Óvodakép, gyermekkép

Óvodakép: A világunkban történő rohamos változások, a modern élet kihívásai egyre sürgetőbbé teszik a gyermekek felkészítését az életre.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvodai nevelést a családi nevelés kiegészítőjének tekintjük a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Egyre nagyobb felelősséget jelent a szülők és az óvodapedagógusok részéről megőrizni a gyermekkor nyugalma, derűjét és ugyanakkor felvértezni a gyermekeket mindazzal a tapasztalattal, amellyel eligazodhatnak az őket körülvevő világban. A gyermekeknek nem az az igényük, hogy helyettük cselekedjünk mi felnőttek, hanem az, hogy engedjük őket cselekedni és önmagukat kifejezni.

Óvodánk melegséget sugárzó, biztonságos környezetével, szeretetteljes, mindenkit maximálisan elfogadó, tisztelő, családias, bizalmat és megbecsülést árasztó légkörével, elsősorban a szabad játék és a mozgás sajátos eszközeivel megteremti a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételeit.

A gyerekek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi és tárgyi környezet megfelelő lehetőséget teremt a gyerekek közösségben végezhető sokszínű tevékenységére, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékokra. E tevékenységeken keresztül fejlődik a gyermekek személyisége, egyéni készségeik és képességeik kibontakoznak.

A gyermekek és a szülők elvárását és elégedettségét mérlegelve, a gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az óvodánkban dolgozók hivatásszeretete, a gyerekek és a szülők tisztelete, egymás értékeinek megbecsülése párosul.

Mivel óvodánk német nemzetiségi óvoda, igyekszik biztosítani a német nyelv, hagyományok ápolását, erősítését, átörökítését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Gyermekkép: A gyermekeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van.

Kötelességünk megfelelő belső támaszt adni a gyermeknek, amely segíti megtartani saját humán énjét. Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelést, a meglévő hátrányok csökkentését. Tudatosan kerül a nemi sztereotípiák erősítését, nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Lehetőséget ad arra, hogy a gyermek felismerje képességeit, igénye legyen megismerni az őt körülvevő világot. Megteremti számára fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit

Az óvoda biztosítja az emberi és alapvető szabadságjogokat a nemzetiséghez tartozó, valamint a hazájukat elhagyni kényszerült gyermekek esetében is. Az egyéni bánásmód elvét a migráns gyermekek nevelése során is érvényesíti. A bevándorló családból érkező gyermekek értékességét egyediségükben, individualitásukban keressük. A gyermek kultúrájával, vallásával, nemzetiségével kapcsolatos információkat is össze kell gyűjteni, szükség esetén utána kell olvasni. Ezek az

információk hozzásegítik az óvodapedagógust ahhoz, hogy jobban megérthesse a gyermek viselkedését, meghatározhassa a pedagógiai beavatkozás lehetséges irányait. A migráns gyermek kezdeti viselkedését meghatározza az aktuális érzelmi beállítódása, az előzetes szocializációs tapasztalatai pl.: nem érti a körülötte lévő felnőttek és gyerekek beszédét, és őt sem értik a többiek. A migráns gyermekeket segíteni kell a magyar nyelv elsajátításában, melynek leghatékonyabb eszköze a játék, tere pedig maga a közösség.

A gyermek legyen kíváncsi, felfedező, tudja önmagát értékelni, konfliktushelyzeteit kezelni. Sajátítsa el az emberek közti viszonyban fontos ismereteket, melyeket már gyermekkorban kell megtanulni ahhoz, hogy később természetes módon élni tudjon velük.

4. Óvodai nevelésünk célja és feladatai

Célunk: sokoldalú, harmonikus, a külvilágra érzékeny, problémáit megoldani képes, nyitott, aktív, pozitív gondolkodású és önértékelésű, türelmes és kiegyensúlyozott személyiségű, egymással toleráns, segítőkész, a különbözőséget elfogadó és tiszteletben tartó, az iskolakezdésre alkalmas, tevékeny gyermek nevelése, kiegészítve a családi nevelést. Különleges figyelmet fordítunk a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaira, az eltérő fejlődési ütemükre, a különleges bánásmódot igénylő gyermek ellátására, a hátrányok csökkentésére és az esélyegyenlőség biztosítására az óvodai nevelés során. A hátránycsökkentés célja a sokszínű, színvonalas óvodai nevelés biztosítása óvodánkban, ezzel járulva hozzá a gyermeket nevelő rászoruló családok életének segítéséhez, a leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatásához.

Célunk nyugodt, családi, érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése, melyben legfőbb érték a gyermek, ahol a gyermeki személyiséget elfogadás, megbecsülés és bizalom övezi.

Fontosnak tartjuk, hogy a partneri igények és elvárások nyomán követésével az óvodánkba járó gyermekek magas színvonalú nevelése közel azonos nevelési elvek, módszerek alapján, az óvodapedagógusok legjobb tudásának megfelelően történjen. Esztétikus környezetben lehetőséget biztosítanak az egészséges életmód igényének kialakításához, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek zökkenőmentes iskolakezdéséhez.

Óvodai nevelésünk általános feladatai

- Egészséges óvodai környezet megteremtése, amelyben alapvető feladat óvodásaink testi-lelki-társas szükségleteinek maximális kielégítése:
  - egészséges életmód alakítása
  - az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés
  - az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.
- Az élményekben gazdag mindennapok szervezésével, olyan gyermekek nevelése, akiket az együttérzés, egymásra figyelés, segítőkészség, nyíltság jellemez.
- A gyermek tapasztalataira építve, olyan változatos tevékenységek biztosítása, amelyek során eljuttatjuk őket az életkorhoz, a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítéséhez.
- Környezettudatos magatartás kialakítása.

- Nemzetiségi óvoda lévén feladatunk a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseinek megvalósítása

A fejlesztés színtere legyen a játék (szabad, irányított), amelyben a gyermek érezze jól magát, az ismereteket észrevétlenül sajátítsa el.

Nevelőmunkánkkal járunk hozzá ahhoz, hogy a magyar és német nemzetiség hagyományait és környezetét ismerő és tisztelő, környezetével kiegyensúlyozott viszonyban élő, embertársait szerető, a másságot felismerő és elfogadó felnőttekké váljanak a gyermekek.

Az egészséges életmódra nevelés

5. Egészségfejlesztési program

A gyermekek testi-lelki fejlődésének elősegítése óvodánkban kiemelt jelentőségű nevelési feladatunk.

A fejlődés korai szakaszában az egészséges életmódra történő felkészítés meghatározó, hiszen ebben az életszakaszban megszerzett ismeretek, készségek és szokások a későbbi egészséges életvitelt jelentősen befolyásolják. A gyermekek már bizonyos ismeretekkel, tapasztalatokkal érkeznek az óvodába. Ezekre alapozva, ezt tovább erősítve alakítjuk a testápolás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés, levegőzés, testedzés, egészségmegőrzés és betegségmegelőzés szokásrendszerét.

Az egészséges környezet és az egészséges életmód kölcsönhatásban van, egymásra épül és egymást kiegészíti. Ezért létfontosságúnak tartjuk a környezettudatos szemlélet és magatartás megalapozását, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítását.

A környezeti tényezők segíthetik, vagy lassíthatják az öröklött adottságok kibontakozását. Ezért fontos, hogy az óvoda feltételrendszere, szokásrendje nevelési hatásai segítsék elő, hogy a gyermek egyéni fejlettségének megfelelően legyen képes a környezethez való legoptimálisabb alkalmazkodásra.

A célszerűen beosztott napirenddel, az edzéssel, a zöldség-, gyümölcsfogyasztással, az esetleges testi rendellenességek megelőzésével elősegítjük a gondozáshoz kapcsolódó és az arra épülő egészséges életmód kialakítását.

Fontos, hogy a gyermek testi szükségleteinek kielégítése során alapozódjanak meg azok a magatartáskészségek, szokások, amelyek az egészséges életvitelhez szükségesek.

5. 1. Egészségvédelem, edzés

Az óvodai környezet feltételei jelentősen befolyásolják az egészséges életmód kialakulását, ezért gondoskodni kell az egészséges és biztonságos környezetről.

Az egészség védelméhez, az edzéshez kapcsolódó szokások megalapozásának egyik színtere az **udvar**: kialakítása, felszerelése az óvodások sokféle tevékenységét szolgálja. Az udvar különböző talajfelületei más-más célt szolgálnak, ezért burkolt, füves területre, virágos kertre egyaránt szükség van. Udvarunkon a napos és árnyékos helyek jól elkülönülnek.

Az óvoda dolgozói formálják olyanná, hogy a gyermekek óvodai életük minél nagyobb részét, minden évszakban és különböző napszakokban, a szabadban tölthessék. A gyermekek testi épiségének védelme és a baleset-megelőzés érdekében fontos az eszközök folyamatos és tervszerű ellenőrzése, karbantartása és az esetleges hibaforrások megszüntetése.

Minden évszakban elegendő időt biztosítunk, az időjárást figyelembe véve, a szabad levegőn való tartózkodásra. A levegőzés az élettani hatásán túl elősegíti többek között a hangképző szervek fejlődését, helyes hangképzés kialakítását. Az óvodapedagógus arra törekszik, hogy a mindennapok során lehetőség szerint a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék. Ezáltal lesznek edzettebbek, ellenálló képességük fokozódik, szervezetük alkalmazkodik az évszakok időjárásának változásaihoz, mozgásigényük kielégül.

A téli időszakot a hóval kapcsolatos sportok, mozgásos játékok gyakorlása teszi örömtelivé (szánkózás, hógolyózás, csúszkálás, célba dobás).

Tavasszal és kora ősszel minden alkalmat megragadunk, hogy minél több napfényhez jussanak a gyermekek. Az edzés különböző fajtáit tudjuk biztosítani, a lég-, a nap-, és a vízfürdőzést.

Nyáron, az udvarunkon telepített napvitorlák árnyéka óvja a gyermekeket a nap káros hatásaitól. A természetes árnyékolás kialakítása érdekében facsemetéket ültettünk, idő kell hozzá, hogy lombkoronájuk árnyékot biztosítson. Ebben az időszakban lehetőség szerint az udvaron reggelizünk, tízóraiunk. A légfürdőzés, a tornaruhában, a gumilap borítású pályán végzett testnevelés és a szabadban töltött minél több idő (a település adta környezeti adottságokat kihasználva sokat sétálunk, kirándulunk) hozzájárul a gyermekek egészségének, erőnlétének fokozásához.

Kialakított játszóhelyek: homokozók, hinták, mászóakák, kötélcsúszda, különböző udvari játékok biztosítják a változatos tevékenységhez szükséges lehetőséget, elősegítik a gyermekek összerendezett mozgásának fejlődését.

A mozgásfejlesztő eszközök, játékok, kerti szerszámok és bútorok célszerűek, esztétikusak, a gyermekek életkorának, tevékenységeinek megfelelőek.

A csoportszobák: a játékok és a foglalkozások színterei, egyúttal az étkezés és a pihenés helye is.

A berendezési tárgyak gyermekléptűek, könnyen tisztíthatóak és mozgathatóak. Az ülőbútorok, asztalok, fektetők megfelelnek a gyermekek testméreteinek, formai kivitelezésük, elhelyezésük kizárja a balesetveszélyt. A zöldtető tetőablakai lehetőséget biztosítanak arra, hogy a gyerekek természetes fény mellett tevékenykedhessenek a csoportszobákban.

Az **öltözők:** kialakítása, berendezése a gyermekek kényelmes öltözködését szolgálja. A gyermekek ruházata, váltócipője, tornafelszerelése külön, jellel ellátott öltözőszekrényben van. Az együttnevelés érdekében a családokat az öltözőben elhelyezett faliújságon tájékoztatjuk az egészséges életmód és szokások kialakításairól és az óvodai élet aktuális tudnivalóiról.

A **mosdók:** a szerelvények magassága és méretei a gyermekek életkorának megfelelőek.

A gyermekek a jelükkel ellátott akasztókon elhelyezett törülközőt használják, a fertőzések megelőzése érdekében folyékony szappant és körömkefét használnak.

5. 2. A betegségek megelőzése és korrekciója

Az óvodába csak egészséges gyermek járhat. Az óvodában tartózkodás során a kezdeti megbetegedés jelei lehetnek: láz, fájdalom, bágyadtság, bőrpír, hányás, hasmenés, fejfájás. A napközben megbetegedett gyermeket elkülönítjük, a szülőt értesítjük, súlyosabb esetben orvoshoz fordulunk.

Figyelnünk kell a személyiségzavarokra, neurotikus tünetekre, melyek a kedvezőtlen családi légkör, súlyos lelki megrázkódtatás hatására alakulhatnak ki, illetve a gyermekek testi fejlődésének rendellenességeire.

Ennek leggyakoribb tünetei: a gyermek ingerlékeny, kapkodó, sírós, passzív, visszahúzódó, esetleg agresszív, figyelmét nem tudja összpontosítani. Ők sajátos törődést igényelnek.

A mozgásszervi rendellenességek megelőzése érdekében figyelniük kell a helyes testtartásra, mely fejlesztő mozgással, EU szabványnak megfelelő fektetők biztosításával javítható.

A lúdtalpat a lábboltozatot erősítő, speciális, játékos gyakorlatok végzésével, megfelelő lábbelivel, mezítláb járással korrigálhatjuk, előzhetjük meg. Szükség esetén a szülő együttműködésével feladatunk a megfelelő szakember bevonása.

5. 3. Balesetek megelőzésére nevelés és elsősegélynyújtás

Nem elég az egészséget megvédeni, de a váratlan események, balesetek megelőzésével az életet is szükséges védeni. Mivel az óvodás korú gyermekeknek életkori sajátosságából eredően nincs veszélyérzete, ezért a mi feladatunk testi épségük megőrzése és figyelmük ráirányítása a környezet veszélyeire. Gyermekbalesetnek minősül minden olyan baleset, ami akkor történik, amikor a gyermek az óvoda felügyelete alatt áll. A gyermek testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről történő gondoskodás az óvodába történő belépéstől annak elhagyásáig terjed, valamint az óvodán kívül tartott programok ideje alatt. Célunk a gyermekek egészségének és testi épségének védelme. Feladatunk egészségvédő, balesetmegelőző ismeretek, egészségvédő készségek kialakítása, gyakorlása, ellenőrzés, folyamatos korrekció.

A feltételek biztosítása:

- Év elején és a továbbiakban szükség szerint megbeszéljük az óvoda belső és külső terének balesetvédelmi szabályait, a helyes és helytelen viselkedésmódokat.
- Megismertetjük gyermekeinkkel azokat a helyes magatartási formákat, amelyek betartására a balesetek elkerülése miatt szükség van.
- Megismertetjük gyermekeinkkel a játékok, valamint a tevékenységek során használt eszközök biztonságos használatát. Ezen eszközök használatának biztonságossá tétele gyakorlással történik olló, tű, kés, villa.
- A közlekedés szabályainak megismertetését séták során a valós környezetben ismertetjük meg a gyerekekkel, szituációs, valamint szabályjátékok során gyakoroljuk.
- Az előírt szabályzók betartásával gondoskodunk az óvodában használatos vegyszerek zárható szekrényben történő elhelyezéséről, és minden egyéb, a balesetvédelmi és tűzvédelmi szabályzatban foglalt tudnivaló betartásáról. Ez minden óvodai dolgozó kötelessége!

Az óvoda, és az óvodapedagógus feladatai:

- A 20/2012. (VIII.31.) rendelet 168. §-a rögzíti, hogy a nevelési-oktatási intézményben a nyitvatartási időben biztosítani kell a gyermekek felügyeletét, védelmét, figyelemmel a balesetmegelőzés szempontjaira.
- Olyan környezetet kell teremteni, amely alkalmas a balesetbiztonsággal kapcsolatos szokások, magatartási formák kialakítására, és fejleszteni kell a gyermek biztonságra törekvő viselkedését.
- Amennyiben az óvodában baleset történik, az elsősegélynyújtást követően azonnal mentőt, orvost kell hívni, illetve a szülőt értesíteni kell.
- Az óvoda alapdokumentumaiban rögzíteni kell az intézményi védő, óvó előírásokat.
- A nevelési-oktatási intézményben bekövetkezett gyermekbaleseteket nyilván kell tartani. A nyolc napon túl gyógyuló sérüléssel járó gyermekbaleseteket haladéktalanul ki kell vizsgálni.

- Az óvodának lehetővé kell tenni a szülői szervezet, közösség részvételét a gyermekbalesetek kivizsgálásában.
- Az intézménynek meg kell tenni a szükséges intézkedéseket a hasonló balesetek megelőzésére

5. 4. Gondozás

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a gyermekek testi komfortérzetének kielégítése, ami magába foglalja a gyermekek testi szükségleteinek (táplálkozás, testápolás, öltözködés, pihenés, mozgás) kielégítését.

5. 5. Táplálkozás

A növekedés és fejlődés egyik legfontosabb feltétele a táplálkozás. A napi háromszori étkeztetés mellett a szülők segítségével zöldség, gyümölcs, magvak fogyasztásával egészítjük ki a gyermekek napi vitaminbevitelét. A nyers zöldségekből, gyümölcsökből a gyerekekkel közösen készítünk pl. frissen préselt, magas rosttartalmú gyümölcs-, zöldségleveket, gyümölcs-, zöldségsalátákat. A visszatérő zöldség- és gyümölcsfeldolgozó tevékenységek, a közös csemegézés formálják a gyermekek szemléletét, a szülők figyelme is ráirányul a nyers zöldség- és gyümölcsfogyasztás, a rágás fontosságára. Ezt kiegészítve fogyasztják a gyerekek a magaságásokban termesztett friss zöldségeket, zöldfűszereket, gyümölcsöket.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek a nap bármely szakában folyadékhoz jussanak.

A HACCP élelmiszerbiztonsági előírásokat betartva igyekszünk a gyermekeket számukra eddig ismeretlen ételek ízével megismertetni, közvetve példát nyújtva ezzel a családoknak is a korszerű táplálkozás kialakításához.

Ebben a korban próbáljuk tudatosítani a gyermekekben a helyes táplálkozás fontosságát, mely az egészség megtartásának fontos eszköze.

5. 6. Testápolás

A gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres, szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaságigényük kialakulását szolgálja. A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyermek-óvodapedagógus, gyermek-dajka kapcsolatot feltételez. Ez eleinte a kapcsolatfelvételt szolgálja, később a tevékenység megtanulását segíti. A testápolási készségek, szokásrendszer kialakításakor, a cselekvéssor gyakorlásakor szükségleteiket fokozatosan, saját tempójukban, önállóan végzik a gyermekek.

A gyermekek otthoni tisztálkodása a személyi higiénia szempontjából fontos: körömvágás, hajmosás, naponkénti fehérnemű csere, fogmosás, fürdés, fésű használata.

5. 7. Öltözködés

A test védelmét szolgálja az időjárás változásaival szemben, egyben fejleszti a gyermekek ízlését, önállóságát is.

A gyermekek ruházata sokféle tevékenység gyakorlására legyen alkalmas, az időjárás változásaihoz igazodva, kényelmes, könnyen fel és levehető legyen.

A szülők is fontosnak tartják a réteges öltözködést, mely a gyermekek egyéni igényeit szolgálja (biztosítsa a gyermek szabad mozgását, óvja a sérülésektől).

5. 8. Pihenés

A pihenéshez szükséges nyugodt légkör biztosítása fontos feladatunk, ezért nagy hangsúlyt fordítunk a pihenéshez szükséges kiegyensúlyozott, feszültségoldó hangulatra. Lefekvés után mesélés, éneklés, relaxációs zene hallgatása, majd az óvodapedagógus testközeli jelenléte, simogatása a gyermekek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatását szolgálja.

A gyermekek alvási, pihenési szokásait tiszteletben tartjuk (apróbb tárgyak, alvási kellékek: kendők, állatok, macik behozhatók). A pihenő idő alatt biztosítjuk minden gyermek testi-lelki regenerálódását.

A csoportok életkori összetétele szerint változik az alvási, pihenési idő hossza.

A délutáni pihenéshez szükséges a csoportszoba alapos szellőztetése.

5. 9. Mozgás

A gyermekek mozgásigényét a foglalkozásokon, a mindennapos tornán kívül a csoportszobában és a szabadban végzett különböző mozgásos tevékenységek biztosításával elégítjük ki. Feladatunk a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének, testi képességfejlődésének elősegítése.

A legtöbb szabad mozgásra az udvaron van lehetőségünk, ahol változatos mozgásformákat gyakorolhatnak a gyerekek, ki-ki saját kedve szerint.

Évszakonként közeli sétákat, kirándulásokat szervezünk, melyek nemcsak közös élményt nyújtanak, hanem segítenek a mozgásigény kielégítésében is. A nem mindennapi természeti szépség nyújtotta élményeken túl, újszerű mozgásformákat próbálhatnak ki (dombra, hegyre fel-, fára mászás, patak-ugrás, dombról legurulás stb.).

A nyugalmat árasztó, kiegyensúlyozott környezet, a szeretetteljes bánásmód a gyermekek biztonságérzetét erősítik. A szokások elsajátítása folyamán kialakulnak az egészséges életmóddal összefüggő készségek, jártasságok. Testi szükségleteiknek felismerése hozzájárul a derűs, félelemmentes közérzethez.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyerekek megtanulnak, önállóan tisztálkodni, alkalmazzák a higiénés szokásokat: a ruha ujját feltűrik, önállóan mosakodnak, törölköznek, figyelmeztetés nélkül mosnak kezet, amikor csak szükséges, a körömkefét használják.
- Késleltetni képesek szükségleteik kielégítését.
- Igény szerint használják önállóan a WC-t, vigyáznak a mosdó rendjére. A tisztálkodási eszközöket a helyére teszik.
- Hajukat rendben tartják.

- A zsebkendőt önállóan, felszólítás nélkül használják, helyesen fűjják az orrukat.
- Az önkiszolgálásban önállóak, teljes biztonsággal, természetes teendőként látják el azt.
- Önállóan tevékenykednek, képessé válnak társaik és a felnőttek segítésére.
- A kulturált étkezési szokásokat elsajátítják.
- Igénylik az asztal esztétikus rendjét. Csukott szájjal rágnak, helyesen használják az evőeszközöket. Helyesen ítélik meg az étel mennyiségét.
- Étkezés közben ügyelnek az asztal tisztaságára, a szalvétát felszólítás nélkül használják.
- Önállóan, megfelelő sorrendben öltözködnek, vetkőznek. Ruhájukat összehajtva teszik a helyére, cipőjüket megkötik. Képesek önállóan eldönteni, hogy le- ill. felvegyenek ruhadarabot magukra.
- Kialakul igényük a környezetük tisztaságára, a maguk körüli rend megteremtésére.

Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés

6. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyermekek életében az érzelmek igen jelentős szerepet játszanak, magatartásukat nagyban befolyásolják.

A gyermekek érzelmileg fogékonyak, tehát ez az a terület, ami az óvodapedagógusnak lehetőséget, de ugyanakkor felelősséget is jelent. A gyermekek alapvető szüksége az érzelmi biztonság. A gyermekeknek az óvodában is otthonos, szeretetteljes, kiegyensúlyozott légkört kell tapasztalniuk, érezniük. Ezt segíti a csoportszoba környezettudatos szemléletű, otthonos, hangulatos, esztétikus, biztonságos berendezése.

Az óvodában az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez az óvodapedagógus empatikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes, kiegyensúlyozott kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel a befogadástól az óvodáskor végéig.

A családi nevelés ismeretében oda tudunk figyelni a gyermek egyéni igényeire, érzelmvilágának sajátosságaira.

Különös figyelmet igényel az esztétikai érzék, hiszen már óvodáskorban kifejlődhet a szépség iránti igény, az értékek felismerése és kutatása, és ezzel összefüggésben a természet szeretete.

Az óvodapedagógus feladata a gyermekek nyitottságára építve, annak elősegítése, hogy a gyermekek a szűkebb és tágabb környezetüket megismerjék. Ez az alapja a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés kialakulásának.

Fontosnak tartjuk, hogy rá tudjanak csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindezeket tiszteljék és becsüljék.

Az óvodai érzelmi nevelésünk célja tehát az alapozás és fejlesztés: az óvoda a gyermeket annak elfogadására, megértésére neveli, hogy az emberek különböznek egymástól.

6. 1. Az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés feltételeinek megteremtése

Törekednünk kell a barátságos, derűs, szeretetteljes légkör kialakítására, mert ez ad a gyermek számára biztonságérzetet, ez alapozza meg a gyermekek érzelmi kötődését óvodapedagógusukhoz, az óvoda dolgozóihoz. A derűs alaphangulat tevékenységre serkenti a gyermeket.

Az óvoda dolgozói viselkedésükkel, gyermekekhez való viszonyulásukkal, bánásmódjukkal, kommunikációjukkal segítsék elő, hogy minden óvodába járó gyermek jól érezze magát, szívesen járjon óvodába.

A gyermekek érzékenyen reagálnak az óvodapedagógus és a dajka érzelmeire, viszonyuk egy-egy gyermekhez, szándékuk ellenére is hat a csoporton belüli kapcsolatokra. Igyekezzenek minden gyermekhez szeretettel, megértéssel fordulni. A gyermekek érezzék, majd értsék is meg mit tartanak helyesnek, mit miért utasítanak el, mindezt fejezzék ki cselekvéseikben, szavaikban. Magatartásuk legyen határozott, ugyanakkor barátságos, szeretetteljes, őszinte. A felnőttek a gyermekekkel igazságosan, következetesen és differenciáltan, egyéni sajátosságaikhoz igazodva

bánnak, követeléseikben figyelembe veszik a gyermek fejlettségét, törekvéseit, de szem előtt tartják fejlesztési feladataikat is.

A gyermek és gyermek közötti kapcsolat a személyiség fejlesztésben több szempontból is fontos, a gyermek érezze magát a csoport tagjának. Tapasztalja meg, hogy társai őt számon tartják, hogy a csoportnak szüksége van rá.

A kialakított napirendünk is azt a célt szolgálja, hogy a gyermekek kedvük szerint választhassanak a különböző tevékenységek közül, dönthessenek igényük szerint, ki- kivel és mit, hogyan játszik.

A várakozás és túlszervezés kiküszöbölése nyugalmat eredményez.

A gyermekek közösségi életének szinterei legyenek otthonosak, barátságosak, álljon összhangban az óvoda környezetével. A gyermekek ötleteinek, igényeinek megfelelően is formálódják.

Mindenütt legyen lehetőség kuckók, bensőséges zugok, leválasztott sarkok kialakítására, amelyek a csoportszobák családi jellegét, intimitását növelik.

Arra törekszünk, hogy a más csoportba tartozó gyermekek is érezzék, hogy összetartoznak, ezt közös tevékenységek szervezésével érhetjük el (pl.: közös ünneplések: Népmese napja, Mártonnap, Karácsony, Farsang, Március 15, Gyereknapi kirándulások, közös bábelőadások, koncertek).

6. 2. Az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés alakulásának szinterei

6. 2. 1. Befogadás

A gyermekek személyiségének fejlődésében a befogadási időszak élménye jelentős helyet foglal el, meghatározó jellegű.

A gyermekekben az óvodáról kialakított első élmény nagyban befolyásolja későbbi óvodai életüket. Lehetővé tesszük a leendő kiscsoportosoknak, hogy a nyár folyamán ellátogassanak az óvodába, ismerkedhessenek leendő óvó nénijeikkel, környezetükkel.

A gyermekek kedvenc tárgyaikat magukkal hozhatják. A nevelési év kezdetén az óvodapedagógus a csoportban lévő gyermekeket az új társ (társak) elfogadására készíti fel.

Fontos, hogy a gyermekek biztonságérzetük tudatában várják és nyílt odafordulásukkal segítség az érkező gyermekeket. A befogadás időszakában mindkét óvodapedagógus jelenlétét biztosítjuk a csoportban.

6. 2. 2. Együttlét a mindennapokban

Törekszünk megismerni a gyermekek érzelmi megnyilvánulásait. A gyermekek akkor fejlődnek, ha „szeretve” érzik magukat, elfogadjuk saját egyéniségüket, tekintetbe vesszük személyes adottságaikat.

A gyermekek egymás iránti kötődését segítik az együtt átélt közös játékok, tevékenységek. Ennek észrevétlen irányítása és kezdeményezése az óvodapedagógus által is történhet.

A megerősítés segíti a pozitív viselkedés elmélyülését, az egyéni bánásmód pedig a hatékonyabb összeforrást.

Gyermekközösségbe csak olyan sajátos nevelési igényű gyermekek integrálhatók, akik a többiekkel együtt nevelhetők (Alapító Okiratban megfogalmazottak szerint). Kiemelt feladatunk a lassabban

fejlődő, hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatása, a migráns gyermekek beilleszkedésének segítése.

Fokozott figyelmet, sajátos törődést igényelnek a tehetséges, kiemelt képességű gyermekek.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében jelentős az óvoda együttműködő szerepe a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Fontos a pozitív érzelmi megnyilvánulásra való törekvés, úgy az akarati életük, mint jellemvonásaik alakításában, tiszteletben tartva a gyermek egyéniségét.

Az óvodapedagógusnak olyan befogadó csoportlétkört kell kialakítania, melyben a gyermekek magatartása, viselkedése kizárja a hátrányos megkülönböztetést, zaklatást (megfélemlítés, megalázás, az emberi méltóság megsértése).

6. 2. 3. Hagyományok, ünnepek

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása. Ezek a közös tevékenységek a gyermekek fejlődésének serkentői. A készülődések, tervezetések, ráhangolódások az aktuális hónap öröme, távlatot jelenthet a gyermek számára.

A hagyományok ápolása közben történő együttjátás, együttmunkálkodás, tervezetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát.

Az óvodai élet szokásai, hagyományai, az ünnepek érzelmi átélése gazdagon motivált tevékenységekre biztosítanak lehetőséget.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek maguk is vegyenek részt a szervezésben, amely a mindennapi élettől eltérő, és az esemény tartalmától függően a szülők is aktív résztvevői lehessenek.

A tevékenységek egy része kizárólag a gyermekcsoporttal kerül megvalósításra (pl.: sütés, díszítés, kirándulások), másrészt az egész óvodai, illetve település közösségre kiterjed.

A közös élmények, a tevékenységek állandó körforgása hozzájárul a gyermekek erkölcsi, akarati tulajdonságainak, szokás- és normarendszerének megalapozásához.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén:

- Képesek kapcsolatteremtésre, együttműködésre.
- Igénylik a csoportban kialakult szokásrendszer alkalmazását.
- Tudják, hogy egy összetartozó csoport tagjai, örülnek a közösen elért eredményeknek.
- Akaratukat alá tudják vetni mások akaratának (önfegyelem, önállóság, kitartás, feladattudat, szabálytudat).
- Érdeklődőek, figyelmesek társaikkal, együttérzőek, segítőkészek.
- Figyelnek egymás játékára, a játékszereken megosztóznak.
- Az udvariassághoz, illemhez tartozó szokásokat megtanulják: köszönés, megszólítás, vendégfogadás, kulturált étkezés.
- Türelmesen meghallgatják társaikat és a felnőtteket.
- Az udvariassági formákat betartják. Tisztelettel viselkednek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival.
- A közös tevékenységekben aktívan részt vesznek.
- Konfliktushelyzetek önálló megoldására törekcszenek.
- Készen állnak az iskolai élet és a tanítók elfogadására.

Eszztétikai nevelés

7. Esztétikai nevelés, ízlésformálás

Az esztétikai nevelés komplex folyamat. Hatásrendszere segíti a világról alkotott kép befogadását, újraalkotását, az önálló, produktív szemlélet kialakítását, a világ jelenségeinek megfigyelését.

A gyermekek esztétikai nevelését elsősorban azoknak a környezeti hatásoknak a rendszere biztosítja, amely körülveszi, amelyben tevékenységrendszere zajlik.

Az esztétikai nevelés olyan élményekre és tapasztalatokra épülő nevelés, mely képessé teszi a gyermeket a valóság esztétikai felismerésére, a szép, a harmonikus befogadására, átérésére és létrehozására. A gyerek fogékonysága által minden őt körülvevő környezeti ingerre érzékenyen reagál.

Az esztétikai nevelés érzékszerveken, érzelmeken átható folyamat.

Az óvoda egyrészt kompenzáló szerepet tölt be, másrészt teljes megjelenésében alakítja a gyermekek esztétikum iránti fogékonyságot.

Kisgyermekkorban, az esztétikai tevékenységek iránt való vonzódás spontán, mely egyre szándékosabbá válik. Fontos, hogy a gyermekek ebben a korban kapjanak lehetőséget és ösztönzést a környezettel való helyes, értékes kapcsolatteremtésre, amikor fogékonyságuk, eredetiségük, ízlésviláguk még tiszta.

Ennek megvalósítása hosszú és társas folyamat. A környezet esztétikai élményeinek feltétele a beleérző képesség, rácsodálkozás és a szimbólumalakítás, mely jól nyomon követhető a korai gyermekkorban. Ennek igénye életkori sajátosság, mely érzelmeket hív elő. A gyermek az esztétikai tevékenységben szívesen vesz részt, mert újraélheti élményeit.

Az óvoda belső tereinek kialakítását az egyszerűség jellemzi.

Minden helyiséget zöld növények tesznek otthonossá. Dekorációk készítésekor természetes anyagokat használunk (fa, zsákvászon, kender, gyapjú, nád, szárazvirág).

Az ünnepekre való ráhangolódás során már hetekkel előtte az egész óvoda "ünnepi ruhát ölt". A gyerekek, felnőttek ünnepi viselete ízlésformáló, hangulatfokozó élményt nyújt. A gyerekek megtanulják, hogy az ünnepnaphoz más viselet, viselkedés illik. Az élmény nem csak az összetartozás élményét erősíti, hanem az esztétikus környezet, öltözködés iránti igény is megalapozódik.

Fontos feladatunk a változatos és rendszeres élménynyújtás. A gyönyörködtetés, a rácsodálkozás alkalmainak és lehetőségeinek megteremtésével, szervezésével, az eszközök széleskörű kínálatával gazdag tevékenységrendszert kell biztosítani a gyermekek motivációja, aktivitása érdekében.

Az esztétikai nevelés során az alábbi személyiségjegyek alakulnak: nyitottság, alkotási vágy, önálló alkotóképesség, művészetek iránti fogékonyság, problémamegoldó készség, különbözőség elfogadása.

Személyes példamutatással a művészetek, a környezet nyújtotta szépségek felismerésére nevelünk. Fokozatos fejlesztéssel törekszünk az élmény és tanulás, tapasztalatszerzés és gyönyörködtetés, befogadó és cselekvő tevékenység szoros egymásba fonásával az esztétikum iránti vonzódás kialakítására.

A gyermekek esztétikai nevelését az őket körülvevő környezet hatásrendszere biztosítja. Az óvodai nevelésben az esztétikai nevelés az irodalom, a zene, a vizualitás, a mozgás, a viselkedés és környezet esztétikájában, hagyományok ápolásában valósul meg. Mindezeket a megfelelő fejezetekben részletesen kifejtjük.

Óvodánk aulájában kapott helyet állandó „kiállításunk”, ahol régi, főként sváb foglalkozási eszközöket, használati tárgyakat, öltözékeket ismerhetnek meg a gyerekek. Lényeges, hogy az óvoda nem múzeum, hanem nevelési intézmény, amely igyekszik megteremteni az egyensúlyt a régi és a mai világ között, értékteremtő, értékközvetítő, értékmegőrző szerepe van.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

*"A szavaid.
Egyetlen csöppben égboltnyi felhő
íze. Egy forgácsban a tölgy ereje,
a másikban a fenyő illata.
Mi van a szavaidban? T E.
Minden szavad te vagy...
Szeresd és csodáld a szavaidat.
Minden szó öröm."*

Mácz István

8. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelv használata, az értelmi nevelés végig kíséri az óvoda mindennapi életét, beépül a gyermekek változatos tevékenységeibe, jelen van a nevelési feladatok megvalósulásának minden mozzanatában.

Anyanyelvünk sokrétű, árnyalt jelrendszer, amelyet a gyermek valamennyi tevékenysége közben a felnőttekhez és társaikhoz való viszonyának fejlődése során sajátít el.

Az anyanyelv elsajátításának első színtere a család, mely döntően megalapozza a gyermekek anyanyelvi kultúrájának kialakulását. Az óvodába lépő gyermekek már rendelkeznek bizonyos fokú kommunikatív képességgel, ami minden kisgyermeknél más és más szintű. Az óvoda lehetőséget teremt a gyermeki beszédkedv kiélésére, fenntartására, ösztönzésére, a gyermekek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására, válaszok igénylésére. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel az óvodai nevelés egészében valósul meg. Figyelmet fordítunk az anyanyelvünk megbecsülésére, megszerettetésére.

A gyermekeknek az óvodai társas környezetre, társas kapcsolatokra is szükségük van ahhoz, hogy létrejöhessen a teljes értékű emberi beszéd.

Nyelvi fejlődésüket pozitívan befolyásolja a beszélő környezet, a gyermekekre figyelő, jó beszédpéldát adó, szabályközvetítő, választékosan beszélő nyelvi magatartásunk.

Olyan oldott, szeretetteljes, szóbeli közlést kiváltó, ösztönző légkört teremtünk, amelyben fejlődik a gyermekek természetes közlési vágya, kapcsolatteremtő beszédképessége és kifejezőképessége. Beszédünkben az érzelmeinket metakommunikatív elemekkel közvetítjük a gyermekek felé.

A beszéd fontos eleme a tanulásnak. A gyermekek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, valamint élményeikre, ismereteikre és tapasztalataikra építve fejlesztjük értelmi képességeiket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás), alkotóképességüket. Az értelmi nevelés a gyermek spontán és tervezetten szervezett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző élethelyzetekben való gyakorlása közben valósul meg. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával.

Mindezek megvalósításához ösztönző környezet kialakítására törekszünk.

Irodalmi nevelés: a népmesékben ízes, népies kifejezésekkel ismerkedhetnek meg a gyermekek, melyek gyarapítják passzív szókincsüket. A vers ismétlése, a mese dramatizálása és a bábozás segíti az összefüggő, folyamatos beszéd gyakorlását, fejleszti képzeletüket.

Zenei nevelés: a mondókák, a ringató dalok által egyszerre hallják a nyelv zenéjét, ritmusát. A dallamvisszhang, kérdés-felelet, dallambújtatás a belső hallásra tereli a figyelmet, és az a belső beszéd elsajátításában segíti a gyermekeket.

Vizuális nevelés: a gyermekek figyelmének az adott témára való irányítása beszélgetéssel történik, ilyenkor lehetőség adódik ismereteik, tapasztalataik önálló elmondására, kreativitásuk kibontakoztatására.

A környezet tevékeny megismerése: gyakorolhatják tárgyak, anyagok, rokoni kapcsolatok megnevezését. Tapasztalatok, ismeretek és élmények jelennek meg beszédükben és tevékenységeikben.

Matematikai nevelés: többek között a matematikai fogalmak, kifejezések, határozott, határozatlan számnevek, egyes szófajok elsajátítását, a melléknevek fokozását, a névutók helyes használatát segíti.

Mozgás: a testnevelési szakkifejezések megismertetésével járul hozzá a szókincsbővítéshez.

Gondozás és közösségi nevelés, játéktevékenység: a tevékenységek végzése által, kialakul a párbeszéd, bővül a gyermekek szókincse.

Az anyanyelvi neveléssel a gyermekek kibontakoztatják szabad önkifejezésüket és fejlődik személyiségük.

8. 1. Az óvodai logopédiai fejlesztés célja, feladata

A kisgyermek a családban szinte észrevétlenül tanulja meg anyanyelvét. Ez a folyamat azonban csak látszólag zajlik spontán. A problémamentes beszéd kialakulásához a környezet állandó segítsége, nevelő hatása alapvetően szükséges. Mégis, a legkörültekintőbb környezeti hatások ellenére is előfordulhatnak a beszédfejlődésben zavarok. A szép és érthető beszéd feltétele a hangok tiszta ejtése, a beszéd folyamatossága, a megfelelő hangerő. Beszédhibájuk miatt a gyermek személyiségének fejlődése is sérülhet. Csúfolhatják, kigúnyolhatják vagy éppen nem értik meg, mit mond. Emiatt gyakran félrehúzódó, gátlásos lesz. Még a későbbi tanulási folyamatokban is hátrányt szenvedhet emiatt, mert aki rosszul beszél, hibásan ír, olvas. Egy életen át tartó küszködést előzhetünk meg, ha az óvodás években felmérjük, kijavítjuk az esetleges beszédhibákat. A gyermekek óvodába lépésekor a törvényi előírás szerint a 3 évesek logopédiai szűrése az ún. KOFA kérdőívvel valósul meg, mely a szülők önbevallásán alapul.

Óvodánkban a tanköteles korú gyermekeket korosztályt minden ősszel, beszédvizsgálattal szűri a logopédusunk. Azok a gyermekek, akik az élettani pöszeségen túl is sok hibás hanggal beszélnek, már középső csoporttól logopédiai fejlesztésre járhatnak. Azok, akik szakmai szempontok alapján még „élettani pöszek”, vagyis még „kinőhetik” az esetleges hanghibákat, az év során rendszeres ellenőrzésen, kontrollvizsgálaton vesznek részt. A nagycsoportos korúak közül minden beszédhibás gyermek jár heti 1-2 alkalommal – súlyosság és a beszédhiba fajtája szerint – logopédiai foglalkozásokra. A nagycsoportosok mindegyike a beszédvizsgálaton kívül részesül dyslexia veszélyeztetettségére vonatkozó szűrésben is. A szűrés kiterjed a beszédszervek organikus állapotának, működésének, a beszédhangok ejtésének, a verbális készség, a beszédértés és használat, a hallási figyelem, differenciáló képesség, az akusztikus és verbális emlékezet, lateraritás, ritmusérzék, testséma-tudat relációk, ceruzafogás vizsgálatára is.

Akinél bármilyen részképesség zavar mutatkozik, azoknak fejlesztő foglalkozásokat, differenciált feladatokat tervezünk. Súlyosabb, vagy komplexebb probléma gyanújánál az illetékes szakszolgálathoz irányítjuk a gyermekeket. A logopédiai foglalkozások kis csoportban, szükség szerint egyénileg folynak. A fejlesztés úgynevezett komplex terápia: minden beszédhibás részesül dyslexia prevencióban is, megelőzve az írás-olvasászavar kialakulásának lehetőségét, amely gyakran társul a beszédhibák mellé.

Fontos szempont a gondosan vezetett logopédia füzet megléte minden foglalkozáson. Ebbe kerülnek foglalkozásról foglalkozásra az otthon gyakorlandó feladatok, rajzok, fejlesztő versek, mondókák. Az óvodában zajló logopédiai terápia csak egy szegmense a sikeres fejlesztésnek. Elengedhetetlen a szülők, a család és az óvodapedagógusok lelkes együttműködése a logopédussal. Fontos, hogy a szakember elérhető legyen, így minden reggel és délben - foglalkozások előtt és után – lehetőség van személyesen, illetve a logopédia füzetten keresztül írásban is az esetleges problémák megbeszélésére, üzenésére. Az óvodapedagógusokkal rendszeres és harmonikus a szakmai szempontok szerinti összmunka. A logopédiai foglalkozásra járó gyermekek névsorát a csoportnaplóban rögzítjük.

Legfontosabb logopédiai célunk és alapelvünk, hogy lehetőség szerint az óvodai években rendeződjenek a beszédhibák, a gyermekek az iskolába tiszta, szépen artikulált beszéddel kezdhessék meg tanulmányaikat.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A tapasztalatok során bővülő szókincsüket aktívan használják a gyerekek, megpróbálják folyamatosan összefüggő mondatokkal kifejezni magukat.
- Páros, illetve csoportos beszédhelyzetekben megfelelő viselkedési formákkal teremtenek és tartanak fent kapcsolatot, udvariassági kifejezéseket használnak.
- Nyugodtan, figyelmesen hallgatják végig társaikat, felnőtteket, egymás közlését végig várják, nem vágnak a másik szavába.
- Helyesen használják a névmásokat, névutókat, az igeidőket és igemódokat.
- Beszédük hanglejtése, hangsúlya, tagoltsága megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- Beszédüket természetes gesztusokkal, mimikával kísérik.
- Beszédértésük és a szöveg visszaadása kialakult, történeteket tudnak kitalálni.
- Tisztán ejtik a magán- és mássalhangzókat (kivétel, ha a fogváltással összefügg).

Játék

*"Csináljon bármit, ami nyitogatja szemét
és eszét, szaporítja tapasztalatait:
Ő azt hiszi csak játszik.
De mi már tudjuk mire megy a játék,
Eleven eszű és tevékeny ember váljék belőle."*

Varga Domonkos

9. Az óvodás korú gyermek életében a játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, a kognitív, az érzelmi, akarati, szociális és társas fejlődéstől.

A játék célja olyan egészséges, boldog gyermekek nevelése, akiknek a játékban fejlődik személyiségük, akik képesek vágyaik, ötleteik kibontakoztatására változatos játéktevékenységeken keresztül. Minden egészséges kisgyermek, amikor csak teheti, játszik.

A játék, szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat, a kisgyerek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A játék örömforrás, maga a cselekvés, a manipuláció és az elképzelés szerez örömet.

A játék a legfőbb személyiségfejlesztő eszköz, mely mindig spontán és önkéntes az óvodáskorú gyermek életében. A gyermek képességeinek fejlődését segíti elő, valamint lehetőséget biztosít a kreativitás fejlődésére, fejlesztésére (magatartásmódok, utánzás, mások ötletei iránti nyitottság).

A játék egyik színtere a **csoportszoba**. Az állandóság érzete biztonsággal tölti el a gyermeket. Törekszünk arra, hogy a csoportban otthonos légkör legyen, a játékok és berendezési tárgyak ne a felnőttet, hanem a gyermeket "szolgálják".

Élményszerzési lehetőséget, teret biztosítunk a különböző játékformákhoz a játszócsoportoknak. Ezt úgy érhetjük el, ha bizonyos játéktevékenységeknek állandó helyet biztosítunk (pl. építőteret, báb-, mesesarok, babakonyha, ábrázoló). Az állandó helyszínek és az egyszerű, alakítható kellékek, anyagok, eszközök, játékszerek (pl. babakocsi, korona, palást, tarisznya) segítik a gyermeki fantázia kibontakozását.

A szabad játék a napirend sajátosságából fakadóan folyamatos, ennek érdekében az óvodapedagógus elegendő időt hagy a játék befejezésére, az elmélyült játékot nem zavarja meg, és lehetőséget ad a játék későbbi (délutáni, másnapi) folytatására. A napirendben szereplő egyéb tevékenységek belesimulnak a játék folyamatába.

A csoportszoba mellett fontos színtere a játéknak az **udvar**. Itt is biztosítjuk az elmélyült, nyugodt játék lehetőségét és az ehhez szükséges eszközöket.

Az udvar biztonságos burkolatával, a mozgásos és a szerepjátékhoz szükséges eszközeivel (padok, babaházak, gyermekszékek) játékra ösztönzi a gyermekeket.

A gyermekek játéka a valóságban szerzett tapasztalataikat tükrözi, itt játsszák el sajátos, gyakran átalakított formában élményeiket, elképzeléseiket. Kíváncsian fordulnak környezetük felé, különösen az érzelmileg közelálló felnőtteket figyelik és utánozzák, eközben fejlődik identifikációjuk. Játékukban sokszor azonosulnak gyermekeink a felnőttel, a felnőtt szerepével. A játék során a gyermek a felnőtt tevékenységét sajátos módon, mint mintamodellt reprodukálja. A felnőttek életét, munkáját, egyéb tevékenységét, kapcsolatokat, a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek, felnőtt-felnőtt viszonyaikat elevenítik meg játékukban, s eközben megismerik azokat a viselkedési formákat, amelyek elősegítik **erkölcsi magatartásuk** kibontakozásának folyamatát. Mozdulataik (pl.: miközben úgy tesznek, mintha főznének, fürdetnének, autót vezetnének) szóbeli, érzelmi megnyilvánulásaik, átélt vagy elképzelt felnőtt cselekvéseknek felelnek meg. Játékuk közben személyiségük, pszichikumuk fejlődik.

Az óvodapedagógus a kisgyermeknek valódi játszótársa. Elengedhetetlen a tudatos jelenléte a játék folyamatában, irányításában, mely biztosítja az indirekt irányítás felelősségét.

Az óvodapedagógus a szabad játék ideje alatt folyamatosan bevonható társ, segítő, kezdeményező, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte biztosítja, befolyásolja a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását. Fontosnak tartjuk, hogy a felnőtt a feltételek megteremtése mellett az adott gyermekek szüksége és igénye szerint együttjátszással, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával járuljon hozzá az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozásához.

A játék közben adódó nehézségek leküzdése hozzájárul a problémamegoldó gondolkodásuk fejlődéséhez. A gyermek miközben játszik „kiadja magából” a konfliktusait és a számára elfogadhatatlan ösztönzéseit.

9. 1. Az óvodáskorban megjelenő játékfajták

A **gyakorló játék** végigkíséri az óvodai életet. A gyakorló játék során fejlődik: az egyensúlyérzék, a nagymozgás, szem-, kéz-, mozgáskoordináció, finommotorika, térészlelés, verbális készségek, a kitartás, a figyelem és más akarati tényezők. A gyakorló játékból fejlődhet ki a szimbolikus-szerepjáték. A gyakorló játék lényege valamilyen cselekvés ismételtetése (pl.: autótologatás, lökdösés, ütögetés, hurcolás stb.), amely örömet okoz a gyermek számára. A játéknak ezen a fokon a gyermekek a felhasznált anyagok, eszközök tulajdonságaival, a tárgyak egymáshoz való viszonyával, működésével ismerkednek.

A gyakorló játék lehet: mozgásos
    manipulációs
    verbális

A *mozgásos* gyakorló játék megélése alatt ismerkednek saját testükkel, testi képességeikkel, begyakorolnak alapvető mozgásokat (pl.: nagymozgások: lemászik, felmászik).

A *manipulációs* gyakorló játék során ismerkednek az őket körülvevő világgal, tárgyaikkal, az anyagok tulajdonságaival (pl. rakosgatnak építőelemeket, firkálgatnak a homokban, kavicsokat rakosgatnak, sorakoztatnak).

A *verbális* gyakorló játék a gyermekek körében nagyon kedvelt. Egy-egy szót, szótagot, dallamot, mondókát ismétlgetnek, esetleg "halandzsa" szöveget gyártanak, örömeiket lelik benne.

Kiscsoportosaink játékára jellemző játékfajta.

A szabályjáték: ennél a játékfajtnál a legfontosabb a szabályokhoz való igazodás igénye.

Mozgásos szabályjátékok lehetnek a testnevelési játékok, dalos népi játékok, fogócskák, körjátékok, labdajátékok. Eközben a gyermek érzelmeket él át, megtanulja indulatainak kordába tartását, a siker és a kudarc türését.

Értelemfejlesztő szabályjátékok: dominók, kártyák, memory, logikai-, társas játékok, barchoba játékok, nyelvi játékok, amelyek a megfigyelőképesség és a gondolkodás műveleteit helyezik előtérbe. Fejlődik logikus gondolkodásuk, gazdagodik matematikai ismeretük (rész és egész viszonyának észlelése), képzelete, szem-, kéz koordinációja, vizuális memóriája.

Időtartama, elmélyültsége életkoronként és egyénenként eltérő. Az óvodáskor végén már hosszú ideig, a szabályoknak megfelelően játsszák a gyerekek.

Építő, konstrukciós játékok: A gyermekeket az alkotás öröme, a sokféleképpen összeállítható játékszer és építőelem felhasználása ösztönzi a konstruálásra. A valamit „alkotni” igénye, öröme, kreativitásuk mellett értelmi és társas képességeiket is sokoldalúan fejleszti. Alakul a gyermekek szocializációs készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarat tulajdonságai, kognitív képességei stb.. A játékra jellemző a formagazdagság.

A szimbolikus-szerepjáték: Az óvodás gyermekek jellemző játékformája. A szerepjáték az a tevékenységforma, amelyben a gyermekek a felnőttek szerepét és tevékenységét, a felnőttek közti viszonylatokat sajátos életkörülmények között, általánosított formában, képzeletük segítségével és játékeszközökkel újraalkotják. A szerepjátékban a gyermekek tapasztalataikat, ismereteiket, elképzeléseiket, érzelmeiket, pozitív, negatív élményeiket fejezik ki. Ez a játék tükrözi a gyermekek egész eddigi életét, személyiségét, sok egyedi vonást tartalmaz. Szociális tanulással sajátítják el a felnőtt mintát, tanulják az erkölcsi értékeket, a társadalmi együttélés szabályait.

A gyermekek kreatívan alkotnak újra egy-egy átélt eseményt, gyakorolják a társakkal való együttműködést, átélnek az alá és fölérendeltségi viszonyokat.

Elgondolásaik megértésével, társaik érzelmeinek érzékeny észlelésével, egy-egy képzeletbeli szituáció megjelenítésével képzeletük és empátiás képességük fejlődik. A szerepjáték pozitív irányba befolyásolja a gyermekek erkölcsi ítéletét, szabálytudatát, önuralmát, alkalmazkodó képességét, kudarc és siker türését, valamint a társas kapcsolatainak fejlődését. A játék közbeni folyamatos beszéd mindig az anyanyelv fejlődését biztosítja. Az alkalmazott mondatfajták a társak informálását és megértését szolgálják, igazi kommunikáció, a kapcsolat alakításának elengedhetetlen kelléke.

A régen feledésbe merült, vagy éppen a mai generációk számára ismeretlen játékok (pl.: ugróiskola, „fonaljáték”), játékeszközök készítése felelevenítésre kerül (bábuk, rongybabák, töklámpás, csutkababa, napraforgósár lovacska).

A játékba integrált tanulás

A játék az óvodai tanulás egyik színtere. A tanulás hatékony és élvezetes formája a játék. A játék és a tanulási tevékenységek teljesen összekapcsolódnak, elválaszthatatlanok az óvodás gyermek életében. A tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre, és közben szinte észrevétlenül, mindig újat és újat tanul a gyerek. A szabad játék olyan tevékenység, amelyben a gyermek megismeri a világot és benne önmagát, és közben képességei kibontakoznak. A játékon belül a motoros, a szociális és verbális tanulás összefonódik.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Játékuk elmélyült, nyugodt, kreatív, kitartó.
- Hosszantartóan, tartalmasan játszanak.
- Alkalmazkodnak a játék szabályaihoz.
- Játék helyzetekben újra alkotják a felnőttek tevékenységeit.
- Társaikkal összehangoltan tevékenykednek, játszanak.
- A játékhoz készített eszközöket felhasználják a további játékok során.
- Játékukban önállóak, kezdeményezők, a szerepeket felosztják.
- Igénylik a társakat játékukban, bekapcsolódnak a közös játékba.
- Játékukban a kudarcot elviselik.
- Le tudnak mondani egy-egy kedves játékszerről.
- Felmerülő konfliktusok önálló kezelésére törekcszenek.

Mozgás

*"Gyöngy az idő, vándoroljunk,
nincs szekerünk, bandukoljunk,
lassú folyó ága mellett
járjuk a halk fűzfa-berket."*

Weöres Sándor

10. Mozgás

A mozgásos cselekvéstanulás a születéstől kezdve a gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája. Minden életkorban jellemző a mozgás örömeinek átélése.

A mozgásos játékok és feladatok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását.

Kellemes, nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó légkörben végzett rendszeres mozgás természetes igényükké válik, ily módon az egész óvoda életét átszövi.

Mozgásigénye minden gyermeknek más és más, célunk, hogy megőrizzük, ha szükséges felkeltsük a mozgáskedvet, és tudatosan építsünk rá.

Mozgásra nevelésünk **célja** a gyermek testi képességeinek fejlesztése mellett az egészséges életmódra nevelés, illetve az értelmi nevelés és szociális fejlesztés feladatait is magába foglalja. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei.

Óvodánkban folyamatosan, évszakoktól függetlenül, minden nap biztosítjuk a gyermekek számára a mozgás lehetőségét.

Sokat tartózkodunk a szabadban. A testedző tevékenységet csak akkor végezzük tornateremben, ha az időjárás és a játék jellege úgy kívánja.

Minden nap helye van – a csoportszobában és az udvaron- az egyéni szükségletekhez és egyéni képességekhez igazodó szabad mozgásnak, ahol a feladatátadás differenciált formában történik.

A mozgásfejlesztés területei:

- szabad játék, a gyermekek spontán, természetes mozgása
- mindennapos testnevelés
- kötelező torna foglalkozás
- túrázás, kirándulás, séta

Szabad játék, a gyermekek spontán, természetes mozgásának célja: a természetes mozgáskedv és mozgásigény kielégítése. Az udvar sokszínű, változatos lehetőséget nyújt a mozgásformák gyakorlására, ami által a gyermekek természetes mozgásigénye sokrétűen kielégül.

A legkedveltebb mozgásformák motorozás, rollerezés, kötélpálya, focizás.

A gyermekek különböző terepeken, séták, kirándulások alkalmával gyakorolják a természetes és egyéb mozgást: futás, csúszás, fáramászás, árokugrás, gurulás domboldalról, labdajátékok (különböző irányba végzett mozgások: futás, szökdelés fák között, körül).

A mozgásos játékokban a gyermekek önként vesznek részt, maguk választják ki a játékban résztvevő társaikat.

Fontos, hogy kísérletezhessenek kedvük szerint, korlátozás nélkül, bátorságuk szerint minden tornaszeren, udvari játékon, de figyeljenek közben saját és egymás testi épségének megóvására, balesetveszély elkerülésére.

Az irányított mozgásos tevékenységek két formában vannak jelen az óvodában: a **mindennapos testnevelés** fejleszti a gyermekek természetes mozgását. A tornafoglalkozásokat óvodánk tornatermében már kipróbált gyakorlatokkal, játékos mozgásformák beiktatásával, alkalmanként zenére végzett tornával tesszük változatossá. Lehetőséget teremtünk a szervezett foglalkozásokon megismert mozgáselemek gyakorlására a szabadidőben, a csoportszobában és az udvaron egyaránt. A **tornafoglalkozásokon** és a mozgásos játékok során szembeűnő az óvadás gyermekek utánzasi hajlama és az önálló teljesítményre való törekvés összhangja.

A különféle eszközökön való torna segíti a térben, időben való tájékozódást, helyzetfelismerést. A gyermekekben a testnevelés hatására bontakoznak ki olyan személyiségjegyek, mint bátorság, önfegyelem, kitartás, együttérzés, társra figyelés. Minden életkorban nagy hangsúlyt fektetünk a megfelelő prevenciós tornára (tartásjavító, lábboltozat erősítő speciális járás és gimnasztikai gyakorlatok), játékos mozgásra, mely a testi egészség megőrzését szolgálja, hozzájárul az egészséges életmód erősítéséhez és a mozgáskultúra fejlődéséhez.

A **3-4 éves** gyermekek irányított mozgásos tevékenysége során a nagymozgások fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt. Csúsznak, kúsznak, másznak talajon, széken, padon, tárgyak alatt, gyakorolják a talajtorna egyszerű elemeit (fellépés, majd leugrás). Különböző irányban végeznek mozgásokat (járás, futás, ugrás gyakorlatok előre-hátra, padok körül, székek között). Figyelünk arra, hogy a gyermekek minél több egyensúlyozó gyakorlatot próbáljanak ki.

A **4-5 éveseknél** kiemelt feladat a testséma fejlesztése, a testrészek megismerttetése. A nagymozgások kibővülnek ugrásokkal, gurulásokkal. Kiemelt szerepet kapnak a pontosabb szem-, kéz-, láb koordinációt igénylő egyensúlyozó gyakorlatok (felugrások, célba dobások), egyensúlyozó játékok talajon, vízszintes és rézsútos szereken.

Az **5-6-7 évesek** a testrészeken megtanult irányokat kivetítik a tér tárgyaira. A nagymozgások egyre koordináltabbak, egyre precízebbek lesznek (ugrásgyakorlatok: sorozatugrások, magas- és távolugrás; támaszgyakorlatok: pók-, rákjárás, talicskázás). A gyermekek sok labdagyakorlatot végezzenek (pl.: egykezes, kétkezes alsó és felső dobás). Ebben az életkorban kiemelt feladat a finommotorika tökéletesítése, mely az írás előkészítésének alapja.

Az irányított mozgásos tevékenységek feladatait egyéni, páros, csapat gyakorlatokkal valósítjuk meg, figyelembe véve a csoport összetételét, életkori sajátosságait.

A jó hangulatú, szervezett torna szolgálja a körültekintő szervezés, a játékos hangvétel, rövid, érthető utasítás, a kevés várakozási idő, a foglalkozásvezetés pergő üteme, a pozitív megerősítés.

Túrázások alkalmával újabb természetes mozgáslehetőséget biztosítunk gyermekeink számára. Változatos terepviszonyok teszik lehetővé a természetes mozgások gyakorlását. A testi nevelésben az "elveszett szabad mozgás", szaladgálás, hempergőzés, mászás, birkózás stb. lehetőségét is

biztosítjuk. Érdemes kihasználni a környezetünk adta szintkülönbségeket (pl. erdő, futballpálya, Szent Mihály templom, Hilltop Lakópark), a fák, bokrok, árkok adta lehetőségeket.

A téli időszakban hógolyózás, csúszkálás, szánkózás a jellemző mozgásforma.

Az eszközök kiválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek egyéni fejlettségét, egyéni mozgásigényét.

Tornatermünk jól felszerelt, eszközeink változatos mozgásformák gyakorlására adnak lehetőséget.

Rendelkezésre állnak az alábbi sporteszközök: bordásfal, tornapad, tornaszőnyeg, Greiswald egy-egy eleme, kötélhágcsó, zsámoly. Tornakarikák, labdák, babzsákok, szalagok, zászlók, medvetalpak, magasugró lécek, különböző méretű folyami kövek, szivárvány hinta, különböző felületű ortopédiai puzzle szőnyeg, bilibó, kooperációs szivárvány ejtőernyő és különböző mozgásfejlesztő készletek.

A mozgás, kedvezően befolyásolja a gyermekek anyagcseréjét, fokozza a teljesítőképességüket. Segíti az új mozgásformák kialakulását, begyakorlását, a mozgásszervek fejlődését, alakítja a mozgásszokásukat.

A mozgásos játék erősíti a társra figyelmet, az együttműködési készséget és leszoktat az önzésről.

A szabályok betartása az önuralmat erősíti, a gyermekekben kialakul egy egészséges versenyszellem. Elősegíti a gyermekek biológiai fejlődését, fejleszti érzelmi, szociális és értelmi képességüket. Fejlődik a gyermekek kitartása, koncentráció képessége, erő- és állóképessége. Ez befolyásolja a gyermekek teherbíró képességét, egészséges fejlődését. A gyermekek harmonikus mozgása hat a gondolkodás fejlődésére, találékonyságukra és kombinatív képességükre.

Úgy gondoljuk, hogy a mindennapi szabad mozgás és a heti testedző tevékenység elegendő alkalmat nyújt a gyermekek testi fejlődésére. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe, együtt hatnak a gyermekek személyiségének- pozitív énkép, önkontroll, érzelmszabályozás, kommunikáció, problémamegoldás fejlődésére.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Szeretik és igénylik a mozgást.
- Feladatok elvégzésében kitartóak.
- Nagymozgásuk, finommozgásuk, egyensúlyérzékelésük összerendezett.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Sor- és váltóversenyt, futó- és fogójátékokat játszanak a szabályok pontos betartásával.
- Ismerik az eszközök nevét és a gyakorlatokhoz kapcsolódó kifejezéseket, vezényszavakat.
- Tudnak ütemtartással járni, rövidebb távon egyenletes iramban futni.
- Játékos- és versenyhelyzetekben magatartásuk a feladatnak megfelelő (kitartás, akarat, tevékenységének önálló szervezése, kreativitás. Figyelme, gondolkodása, emlékezőképessége, ötletessége megfelelő szintű.)

Verselés, mesélés

*"...a mesehallgató gyermek és a
meseolvasó felnőtt az igazság győzelmének
hitében erősödve, lélekben nemesedve és
gazdagodva igenli a mesehős kalandos
küzdelmes útját a szegénységtől a boldogságig."*

Faragó József

11. Verselés, mesélés

A mese, vers ősi forrása az anyanyelvi nevelésnek, régi értékeket, hagyományokat közvetít a gyermekeknek.

Irodalmi nevelésünk **célja**: a gyermekek érzelmi-értelmi, erkölcsi fejlődését és fejlesztését segíti a pozitív személyiségjegyek erősítésével.

A verselés és mesélés élményével éreztetjük meg a gyermekekkel nyelvünk szépségét és kifejező erejét. A nyelvtanilag tiszta és értékes mesét, verset mondva alapozzuk meg a gyermekek pozitív viszonyát a környezethez, mely az erkölcsi, közösségi, esztétikai, érzelmi, nyelvi fejlődés alakulását segíti, hozzájárul a gyermekek szemléletmódjának, világvéleményének kialakulásához.

A **mese** az anyanyelvi nevelésünk legfontosabb eszköze. A gyermekeknek a mesehallgatás lelki szükséglet. Lehetőleg minden nap hallgatnak mesét, mondókáznak, verselnek. A mindennapos meséléshez az állandó helyet az óvodapedagógus találja meg. Családias, szeretetteljes, bensőséges légkört teremt, ahol a gyermekek érzelmi biztonságban érzik magukat, a mesemondást nem zavarják külső elterelő ingerek.

A mese:

- örömforrás, mely nagy belső energiákat mozgósít.
- nevelő hatása a ráismerés, az előrelátás, a képalkotás és a belső képzetáramlás begyakorlása. Ez utóbbi megalapozza a későbbiek során az olvasást.
- mágikus világvélemény csodákkal és átváltozásokkal reális gondolatokra ébreszti rá a gyermekeket. Közli, hogy a világban jelen van a jó és a rossz.
- a mindennapi valósággal össze nem egyeztethető, amiről szól mesebeli.
- oldja a szorongást, melyet nagyrészt a felfokozott indulatok, az ismeretlen világ vált ki a gyermekekből. Segíti a belső képalkotás kialakulását, a beleélés folyamatában fejlődik személyiségük.

Az óvodáskorúak **verse** szorosan kapcsolódik az anyanyelvi-, a zenei neveléshez és a mozgásos játékokhoz. A vers ősi formában énekelt, mozgással kísért szöveg, melynek ritmikus hangzása mozgásélménnyel összekapcsolható. A vers mondásában a ritmus, a hangsúly, a hangzás, az élménynyújtás elsődleges számunkra.

A játékos mozgásokkal és ábrázolással kombinált saját vers- és mesealkotásával a gyermek az élményeit fejezi ki.

A verselés tevékenységhez kötődő, az együttléte hangulatát fokozó játék (mindenhez lehet kötni: sétához, udvari bogarászáshoz), egy-egy látványt, jelenséget lehet érdekesebbé tenni általa.

Tapasztalataink szerint a hangulat, érzelem, alkalom egységében mondogatott versek észrevétlenül gyarapítják a gyermekek repertoárját.

Fontos az ismétlések gyakorisága, hogy a jól kiválasztott verseket újra és újra szívesen hallgassák, hallgathassák.

Tevékenységeinket áthatja a mindennapos mondókázás, verselés, mesélés, mely egyben illeszkedik a témakörökhöz (évszakokhoz), a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához.

Nagy szerep jut a mindennapi életben a hagyományokhoz, szokásokhoz, a jeles napokhoz, ünnepekhez, a természet jelenségeihez, változásaihoz kapcsolódó mondókáknak, meséknek, verseknek, találós kérdéseknek, szólásoknak, közmondásoknak és dramatikus népszokásoknak.

Az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része a **bábozás, dramatizálás**, melyen keresztül tükröződnek a gyermekek élményei, kiegészülve hangulatokkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal.

A versek, mesék ismétlése bábozással, dramatizálással, árnyjátékkal is történhet. A bábozás lehet a gyermek első színházi élménye. Bábozás közben kifejezik, átélik, eljátsszák a mese alakította érzelmeiket egyre gazdagodó kifejezőkészséggel. Képesé válnak arra is, hogy ezeket, mesélőt nélkülözve párbeszéddé alakítsák.

A bábozás szerepe fontos, mert a báb szóra készlet. A gyermekek bábozásához a gyermekkéz méretű bábok beszerzése, készítése szükséges.

A bábjáték lényeges eszköze a beszéd, sajátos varázserejével komplex módon hat a gyermekekre, s ezáltal kifejezhetik, átélhetik, eljátszhatják saját érzéseiket, élményeiket és érzelmeiket, oldja gátlásaikat. A báb mögé bújva bátrabban fejezik ki magukat a gyermekek. Elősegíti a beilleszkedést, a különböző szociális problémák megoldását egy-egy gyermeknél.

Az irodalmi élménynyújtásnak állandó helye van, ahol a gyermekek által használt mesekönyveket, diafilmeket, bábokat, dramatikus kellékeket helyezünk el a gyermekek által elért helyen. A mese bemutatásának kedvelt szemléltető eszköze a papírszínház.

Az óvodapedagógus az irodalmi foglalkozásokat kötetlen formában szervezi, épít a gyermekek által kialakított spontán helyzetekre, de kezdeményez maga is.

A foglalkozásokat átgondolt anyagválogatás (a gyermek életkorának megfelelő), az irodalmi anyag tudatos időrendi ütemezése előzi meg. A magyar népköltészetben túl klasszikusaink, kortárs költőink gyermekek számára írt versei, elbeszélései és a világirodalom alkotásai, a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből válogatott irodalmi anyagok is helyet kapnak az anyaggyűjtésünkben. Főleg a gyermekek által kedvelt ritmikus, szójátékos, gyermekekről, állatokról szóló mesék, költői képeket tartalmazó és humoros verseik felhasználása ajánlott. Fontos az anyagválogatásban az egyensúly megteremtése, hiszen a jól megválasztott irodalmi alkotások mindig pozitívan hatnak a gyermekekre.

A vers, meseválasztás életkor szerinti szempontjai:

Az óvodába kerülő **3-4 éves** gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, ölbéli játékokhoz köthető. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, teljes biztonságérzetben hallgatják. Ez a többször átélt fizikai

kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Az óvodapedagógus minél több lehetőséget teremt a vidám rímek korai megkedveltetésére. Sokszor ismétlik az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat. A 3-4 évesek versanyagát a legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítjuk össze.

A kicsiknek olyan meséket, történeteket választunk, melyek témája megfelel életkoruknak, érdeklődési körüknek, vagyis a gyerekekről, közvetlen környezetéről, az állatvilágról szólnak. Ezeket az egy szálon futó cselekmény, az érthető, világos meseszöveg és az érdeklődést ébren tartó fordulatok, ritmikus ismétlődések jellemezzék.

A 4-5 éves korú gyermekek meséi már lehetnek többfázisos szerkezetű állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus-realisztikus mesék. Ezek egyre inkább az erkölcsi normák kialakítását szolgálják.

Helyet kapnak a magyar klasszikusok és a mai magyar írók modern meséi is.

Ebben a korban a népi mondókák, névcsúfolók, halandzsza szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókák anyagát. Szerepelnek a vidám, humoros versek, klasszikusok és a mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.

Az 5-6-7 éves kor a mesehallgatás igazi ideje, mivel már kialakult a gyermekek mesetudata. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus- realisztikus meséken át, beépülnek a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába.

A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásokban, napokon keresztül izgatottan várják.

A versanyag népi mondókákkal, kiolvasókkal gazdagodik. Az óvodapedagógus lírai verseket is betervez, mert a gyermekek ebben a korban is megérik a képek érzelmét, kifejező erejét.

A kiválasztott versek, mesék erősítik a környezet megszerettségét, a néphagyomány ápolását, az évszakok szépségét.

Irodalmi nevelésünkkel megalapozzuk a gyermekekben a könyv iránti szeretetet, hogy felnőtt korukra igazi olvasókká váljanak.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Szeretik és igénylik a mesét. Figyelmesen végighallgatják.
- Folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudják kötni, képesek követni. Vannak kedvenc meséik, verseik.
- A mese szereplőit, helyszíneit megnevezik, pontosan felsorolják.
- Mese dramatizálására, bábozásra, vers önálló elmondására szívesen vállalkoznak.
- Önállóan kezelik a könyvespolc könyveit, vigyáznak rájuk. Mesekönyveket önállóan nézegetnek.
- Néhány mesét, verset, mondókát képesek emlékezetből felidézni.
- Önállóan kitalálnak mesét, verset, megkezdett mesét folytatnak.
- Képről összefüggő szöveget el tudnak mondani.
-

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

*"Csak énekelj, mert az ének
jó dolog,
Csak énekelj, mert az ének
víg dolog,
Csak énekelj, mert az énekben
szív dobog."*

Bárdos Lajos

12. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatnia. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával.

Célunk a zenei neveléssel - mint a művészetek körébe tartozó neveléssel - az érzelmeken keresztül hatni a gyermekekre, felkelteni, formálni zenei érdeklődésüket, ízlésüket, alakítani esztétikai fogékonyságukat.

Fejlesztjük a gyermekek értelmi, nyelvi képességét, hallását, éneklési készségét, ritmusérzékét, mozgását. Törekszünk arra, hogy mozgásuk rendezettebbé, harmonikusabbá, szebbé váljon. A zene, mint emberformáló erő a gyermek egész személyiségére hason.

Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. Az ének, zene, énekes játék és gyermektánc érzelem gazdag tárháza megalapozza a szülőföldhöz való kötődést, a hazaszeretetet.

Olyan kedves, szerető, játékos légkört alakítunk ki, melyben az óvodapedagógus a vidám énekléssel, játékkal, muzsikálással, képes magával ragadni a zene világába a gyermekeket, hogy a felnőtt minta spontán utánzása révén örömmel élhessék újra át azokat a gyermekek önálló éneklésük, játékuk során.

Fontos számunkra, hogy a felnőtt minta utánzása öröm legyen, a játék és a mozgás, a különböző játékhelyzetek a gyermekek életkorának megfelelőjenek.

A **felhasznált zenei anyagot** igényesen, „csak tiszta forrásból” - Forrai Katalin, Kodály Zoltán, magyar népdalkincs, kortárs művészeti alkotások - helyesen, az adott életkornak és az adott csoport képességszintjéhez igazodva válogatjuk:

3-4 évesek

Eleinte maga az óvodapedagógus játszik és énekel, a gyermekek hallgatják, esetleg játékos mozdulatokkal kísérik az éneket. A mondóka- és dalanyagból olyan játékokat választ az óvodapedagógus, amelyeket a felnőtt játszik a gyermekekkel (pl.: ölbeli játékok).

A gyermekek számára olyan egyszerű játékokat választunk, amelyeket állva vagy ülve, körbesétálás nélkül is el tudnak játszani. Később, az év végéig körbejárni is megtanulnak.

A játékos utánzó mozgás, egyszerű körséta, guggolás, könnyű szerepjáték, egyszerű dallamú és kis hangterjedelmű dalok felelnek meg a 3-4 éves gyermekek képességeinek.

4-5 évesek

Az óvodapedagógus olyan dalokat választ, melyek hangterjedelme már 3-6 hang. Az egyszerű körjátékok bonyolultabb mozgásokkal bővíthetnek (guggolás, taps, visszafordulás, páros körjáték). Az utánzó mozgások ugyanúgy alkalmazhatók, mint a kisebbeknél, de választhat az óvodapedagógus változatos sorformákat vagy csiga-, kígyóvonalat, sort alakító játékokat is.

A mondókák közül kiolvasók, kiszámolók kerülnek előtérbe.

5-6-7 évesek

Az eddigi egyszerű szövegű (állat, virág, ünnep) dalok témája gazdagodik a gyermekek környezetismeretének bővülésével. A képességeik fejlődésével bonyolultabb mozgású dalos játékokat, körjátékokat választ az óvodapedagógus: több szereplővel, komplikáltabb mozgással, nagy térben mozgó játékok. Az egyszerű szerepcserén túl a párválasztás, két kör forma, csoportos fogócska, sorgyarapodó, hidas-ludas játékformákat is alkalmazhat. A huncutkodó, egymást megtréfáló játékokhoz a gyermekek fejlett humorérzéke, játékos kapcsolata, önkéntes fegyelme szükséges.

A csoportba kerülő migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit a dal- és zenei anyagválasztásnál figyelembe vesszük.

Naponta több alkalommal is lehetőséget teremtünk a zenei tevékenységekhez a csoportszobában és a szabadban egyaránt.

A mondókák, ölbéli játékok, a népi énekes játékok, a népdalok hozzátartoznak óvodánk mindennapjaihoz. Különösen nagy hangsúlyt fektetünk a dalos körjátékok, gyermekjátékok, mondókák, a zene, a gyermek- és néptánc (egyszerű tánclépések) megismertetésére, megszerettetésére, melyekkel örömet szerzünk a gyermekeknek. „Így tedd rá!” eszközökkel színesítjük a kezdeményezéseket.

A jeles napok, ünnepek köré gyűjtve kiemeljük, felelevenítjük, továbbéltetjük, azokat a (magyar-német nemzetiségi) népszokásokat, hagyományokat (Márton-nap, Lucázás, Betlehemezés, Farsang stb.), melyek az óvodás korú gyermekek világába beleférnek, életszembéjükhez közel állnak.

Ahogy a verset, úgy a dalt, a mondókát is hozzákapcsoljuk tevékenységeinkhez, környezetünk jelenségeihez, hangulatfokozóként, konfliktust megelőző, megoldó eszközként.

A játékokhoz, a mondókákhoz természetes módon kapcsolódik a zenei képességfejlesztés: éneklési készség (tisztá éneklés), zenei ritmusérzék (egyenletes lüktetés, tempóérzék), zenei hallás (dinamikai-, hangerő és hangszín érzék, belső hallás), zenei emlékező- és reprodukáló képesség, zenei formaérzék, zenei alkotó készség és zenei kreativitás.

Mindez tőlünk igényel tudatos munkát, nem a gyermekeknek jelent külön feladatot, így nem megy az örömteli, közös éneklés, a játék rovására.

Hangszereinket, és a természetes anyagból, a gyermekekkel közösen készített ritmushangszereket a csoportszobák polcain játékként helyezük el. A mindennapi hangszerhasználat a zenei készségfejlesztésben fontos szerepet játszik.

A zenei élményt mindennapos lehetőségként, minél többféle tevékenységhez kapcsoljuk.

Az **irodalmi** nevelésben megismert mondókák, rigmusok, népi kifejezések, fordulatok, szójátékok, csengő rímek, skandálható versek más-más képet jelenítenek meg a gyermekekben. Lehetőség nyílik a szabad képzettársításra.

A **testnevelés** foglalkozásokon alkalmanként mondókát, éneket használunk a köralakításhoz, zenét a gimnasztikai gyakorlatokhoz.

A **vizuális** nevelés lehetőségeiben (vizuális befogadás, megismerés, alkotás) a mozgásban és a zenében azonos alkotó elemek találhatóak meg. Például a különböző színek - hangszínek, pasztellszínek, halk, lassú, mély, erőteljes, harsány színek, hangos, gyors, magas stb.

A közös művészi értékek ezek együttesében vannak. Áttételes hatásuk, színezetük, a belső gondolkodást, a képzeletet, a felfedezés örömeit és az elvont fogalmak megértését segítik. Így a zene gyakori és hatásos motiváló eszköze lehet a vizuális nevelésnek. Hangulatot kelt és az érzelmi ráhangolódást segíti. A gyermekek szívesen illusztrálják zenei élményeiket, de egy művészi kép, tárgy is kiválthat zenei élményeket. A zenében a hang és a mozgás mindig együtt jár.

Az éneklés és játék öröme a mozgás öröme erősíti. A gyermekek mozgás-alkotó kedvét megindítja egy jól megválasztott zenemű.

Feladatunk, hogy megkeressük a művészetek közös vonásait és elemeit. Állandó nyitottsággal, érzékeny figyelemmel befolyásoljuk a gyermekek alkotó kedvét.

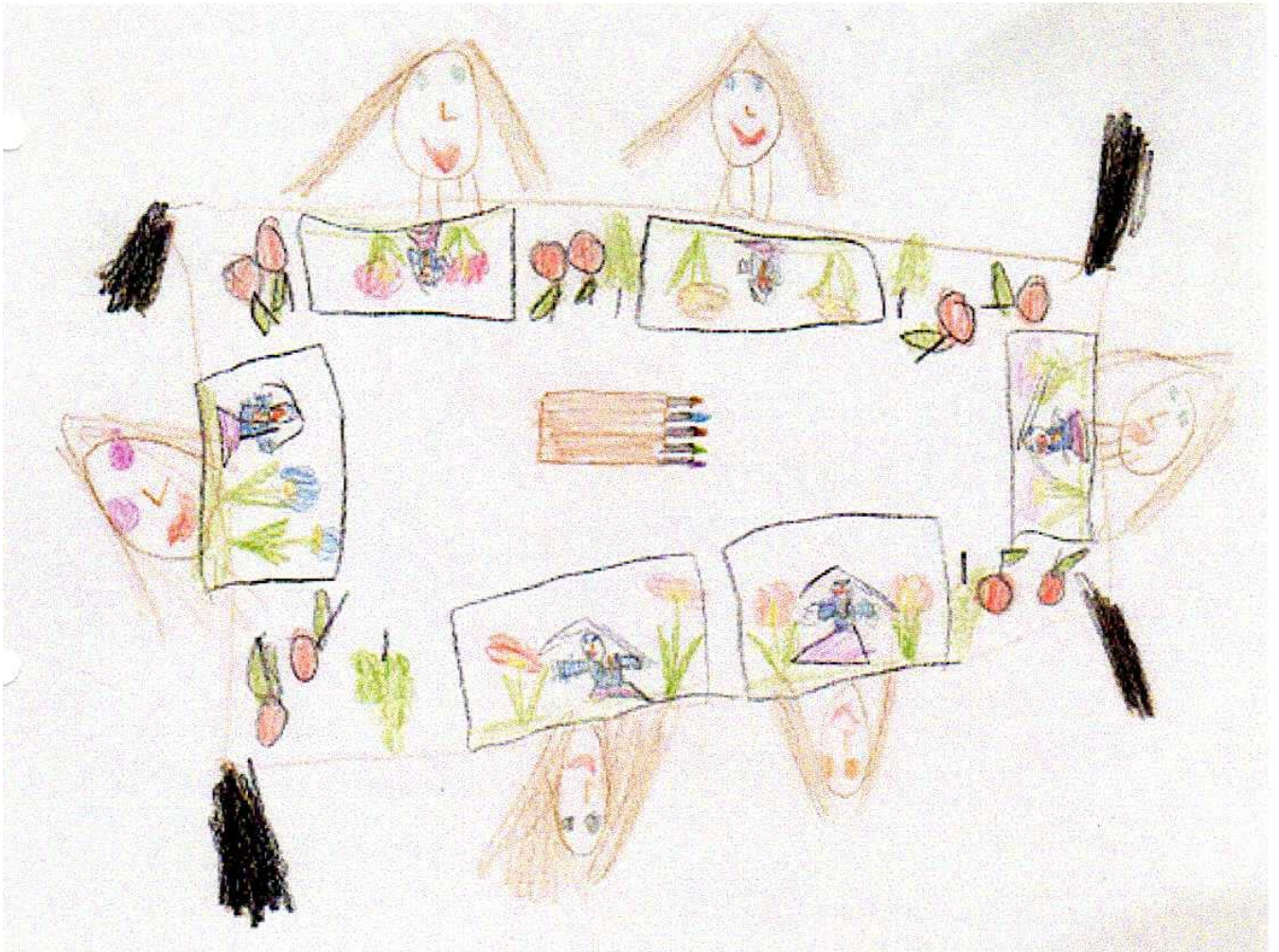
Zenei nevelésünkkel olyan zenei élmények birtokába juttatjuk a gyermekeket, ami fejleszti zenei anyanyelvüket. A kisgyermekkorban szerzett „elvarázsolt” pillanatok életre szólóak legyenek, szép emlékekkel színesítsék a felnőttkort.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek önként, szívesen énekelnek.
- Dallamról ismert énekeket felismernek.
- Egyszerű dallammotívumot visszaénekelnek.
- Ritmusmotívumot reprodukálnak.
- Halk-hangos éneklést, gyors-lassú tempót differenciálnak, létrehoznak. Magas-mély hangszínt képesek differenciálni, létrehozni.
- Egyenletes löktetést érzékeltetik, megkülönböztetik a dal ritmusától.
- Mindkettőt tudják mozgással, járással, tapssal érzékeltetni.
- Természethez kapcsolódó (zörej) hangok, hangszínek megkülönböztetésére, hangszerek hangjának felismerésére képesek.
- Legalább 2-3 hangszert felismernek, megneveznek. Ritmushangszer használatára képesek.
- Körjátékot szép tartással játszanak. Egyszerű tánc lépéseket ismernek, alkalmaznak.
- Figyelmesen hallgatják az élőzenét, népdalokat, műdalokat.
- Örömet jelent számukra a zene.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

*„A szín közvetlenül hatol tudatunkba,
a szavak pedig csak hosszas kerülővel.
A színeket nem kell konkrét nyelvre
Fordítani, azonmód érthetők.”*

E. Dichter

13. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja, a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermekek számára.

A vizuális nevelésünk **célja:**

- A gyermekekben formálódjanak a vizuális alkotáshoz, a befogadáshoz szükséges készségek.
- A gyermekek a hagyományos óvodai ábrázolás eszközei és technikái mellett ismerjék meg és használják a régi gyermekkor játékkészítő és a népi kismesterségeket őrző technikákat.
- Vizuális neveléssel, a gyermekek élmény- és fantáziavilágára építve szabad teret biztosítunk a képi önkifejezésre és a tér- forma- szín képzeletének gazdagítására, esztétikai érzékenységének, szép iránti fogékonyságának, igényességének alakítására.

A vizuális nevelés - mint minden más nevelési terület- a gyermekek aktivitására, kreativitására támaszkodik, amelyet játékos tevékenységeken keresztül kíván megvalósítani. A vizuális nevelés sokrétű, sokszínű tevékenység, összetett terület, mely megfigyeléseken és élményeken keresztül hat a gyermekekre. Beletartozik a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, konstruálás, kézimunka és a népművészeti elemekkel való ismerkedés.

A gyermekek az esztétikus tárgyi környezetről egyre pontosabb ismereteket szereznek, majd sokrétű ábrázoló tevékenységük során mindegyiket újraalkotják. Az ábrázolás fejlesztésének alapja a látható világ "láttatása", megfigyelése. Sétákon, kirándulásokon kiválasztjuk mindazt, ami tágabb környezetünkben érdemes arra, hogy jobban megfigyeljük, rögzítsük, emlékezetünkbe véssük, és vizuálisan birtokba vegyük. Tudatosodik a gyermekekben, hogy a környező világ, térben, mozgásban, történésben létezik.

Alapvető feladatunk, hogy egy jól elkülönülő, állandó hely legyen a csoportszobában, ahol a nap folyamán a gyermekek, szabad választás alapján alkotó tevékenységbe kezdhetnek, amikor nem a mű, nem az eredmény, hanem maga a tevékenység öröme fontos.

Az óvodapedagógus a tevékenységekhez elegendő időt biztosít, hogy a gyermekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig kedvük tartja. Az eszközök helyes használatát, biztonságos kezelését az óvodapedagógus egyenként tanítja meg a gyermekeknek. Fontos, hogy a szükséges eszközöket a gyermekek számára elérhető módon helyezzük el. A hagyományos eszközökön kívül (ceruza, zsírkréta, festék, színes ceruza stb.) az évszakonként begyűjtött anyagokat is felhasználjuk a tevékenységeink során:

- termések: kukorica, makk, gesztenye, csuhé stb.
- növények: nád, sás, gyékény, szalma, vessző, zöldségek stb.
- állati eredetű anyagok: gyapjú, toll, méhviasz, bőr stb.
- textíliák, fonalak, spárgák, agyag, homok, kavics.

Az óvodapedagógus a tevékenységeket kötetlen formában szervezi. Kezdeményez, de épít a gyermekek természetes érdeklődésére, tevékenységvágyára. Kezdetben megmutatja, majd javasolja, illetve hagyja a gyermekeket, hogy a meglévő anyagokból a játéktevékenységet gazdagító tárgyakat készítsen.

A balkezes gyermekeket nem erőltetjük jobb kézzel való munkálkodásra. Megfelelő eszközöket biztosítunk számukra pl.: balkezes olló, hegyező.

Az ábrázolás során különösen figyelünk a dysgráfia tüneteire.

A gyermekek a vizuális technikák gyakorlása során, minden alkalommal átélik a tevékenység örömét, a sikerélmény pedig újabb alkotásra motiválja őket.

Formálódik alkotó, ábrázoló képzeletük, fejlődik képi gondolkodásuk, esztétikai érzékenységük, erősödik önbizalmuk.

A természetes anyagok tág lehetőséget nyújtanak a manuális tevékenységek gyakorlására és a finom motorikus készségek fejlődésére. Hozzájárulnak a természettel való harmonikus együttéléshez.

Az óvodai élet során sokféle tevékenység szervezésére, kezdeményezésére van lehetőség: építés, plasztikai munkák, képalakítás, festés papírra, üvegre, fára, textíliára, rajzolás, barkácsolás, gyöngyfűzés, tojásfestés, mézeskalács-figura készítése, varrás stb. A kézimunka során megjelennek a kézi szövés alapelemei: sodrások, fonások, szövések. Agyag felhasználása, megformálása, kiégetése. A gyapjú anyaga szárazon, nedvesen- nemezelés- többféle technikát kínál. A méhviasz, a tojásírókázás mellett, batikolásra is alkalmas. Egy-egy szép hímzett terítő, a színes fonalak, elkészült alkotások a gyermekek kedvenc játékeszközei lesznek. A játékeszköz-készítés technikáit a gyermekek utánzás során képesek elsajátítani. E változatos tevékenységek közben a gyermekek ismeretet és tapasztalatot szereznek az anyagok tulajdonságairól, megmunkálhatóságáról. A barkácsolás a fejlődés szempontjából igen értékes. Fejleszti a gyermekek kreativitását, alkotóképességét. Egyre újabb és újabb ötletek jutnak eszükbe, fejlődik képzeletük, gondolkodásuk, kez ügyességük. Ez a nevelési terület magába foglalja a látásnevelést, a környezetalakítást, a műalkotásokkal való találkozást is.

Óvodánkban figyelembe vesszük a környezet változásából és az ezekhez kapcsolódó jeles napok, szokások, ünnepek tartalmából adódó lehetőségeket.

Az épület helyiségein kívül az udvar, a park, az erdő, a rét adta lehetőségeket is kihasználjuk (őszi erdő színei, az udvaron gyermeklánc fűzése, virágszőnyegszövés, homokban firkálgatás).

Feladatunk olyan tevékenységek megszervezése, amelyek felébresztik és kielégítik a gyermekek érdeklődését, spontán módon motiválják őket a cselekvésre, táplálják alkotó kedvüket, fantáziájukat.

A vizuális tevékenységek jó lehetőséget adnak arra, hogy a gyerekekkel megismertessük az újrahasznosítás lehetőségeit. Az óvodában keletkezett hulladékot (papír henger, flakon, tejes doboz, műanyag joghurtos pohár stb.) tevékenységek során kreatívan felhasználjuk.

Az óvodába kerülő **3-4 éveseknél** a rajzolás, festés, mintázás, azaz a kép és forma alakítása játéknak minősül, élményt nyújt, a megismerés egyik formája lesz. Az óvodapedagógus lehetővé teszi, hogy a gyermekek játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés lehetőségeivel.

Az óvodapedagógus megtervezi a képalakító tevékenységek technikáját, eszközeit. Fontos, hogy legyen lehetősége a gyermekeknek, az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad

témaválasztásra. A képalakítás jelenjen meg festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, agyagba, homokba karcolással, nyomattal.

A szabadon firkálgató, másoló, gyurkálógató gyermekekkel éljük át a felfedezés, az alkotás, a színek, formák adta örömök esztétikai élményét.

Az óvodapedagógus segíti a gyermekek képalakító készségének megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendelésével.

Feladatunk ebben az időben a szokások, szabályok rögzítése, az igény kialakítása az alkotásra, a technika és az eszköz használatának pontos megtanítása, gyakoroltatása, illetve annak figyelemmel kísérése, hogy időről-időre változatos sorrendben minden eszköz újra kézbe kerüljön. Ismerjék meg a gyermekek az anyagok alakíthatóságát (nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, tépegetve stb.)

4-5 éves korban a gyermekek vizuális képességei fejlődésének megfelelően bővülnek az alkotó, alakító tevékenységek lehetőségei.

A gyermekeknél megjelenő szándékos képalakító tevékenységet segítjük, élményeikhez kapcsolódó témákkal, s azokhoz megfelelően illeszkedő technikákkal.

Megindul a komponáló-, rendező-, térbeli tájékozódó képesség fejlődése. Az alaptechnikák és a munka fogásainak alkalmazásaival képesek különböző figurák mintázására. Az építéshez felhasznált tárgyak bővülnek, megjelenik a tervszerűség.

5-6-7 éves gyermekek az eszközöket készség szinten kezelik, mondanivalójukat ki tudják fejezni. Szívesen vesznek részt a környezet alakításában, díszítésében (ünnepi előkészület). A csoportszoba, öltöző, folyosó, mosdó esztétikumának alakítása során formáljuk a gyermekek ízlését, környezettudatos szemléletét.

Feladatunk a technikai megoldások, eszközlehetőségek, tevékenységek gazdagítása, variálhatósága (nemezélés, szövés, gipszöntés, batikolás, viaszolás, lenyomatok).

A vizuális nevelés által a gyermekek megjeleníthetik személyiségük egy-egy darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia-, és élményviláguk mutatkozik meg.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Élményeiket, tapasztalataikat, érzelmeiket vizuálisan képesek megjeleníteni, örömmel vesznek részt vizuális tevékenységekben.
- Különböző vizuális technikákat ismernek, alkalmazzák azokat.
- Tudnak egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani.
- Színhasználatuk gazdag, vannak kedvenc színeik.
- Emberábrázolásuk részletező, arányok helyesek.
- Ceruzafogásuk normál, íróeszköz nyomatéka megfelelő.
- Tevékenységükben kitartóak, egymás munkáit értékelik.
- Az eszközöket ismerik és biztonsággal használják.
- Az ábrázolás során a balról jobbra haladás irányát alkalmazzák.

A külső világ tevékeny megismerése

"Minden megismernivaló közül a természet fekszik a legközelebb a gyermekhez."

Freinet

14. A külső világ tevékeny megismerése

A külső világon, környezeten értjük egyrészt a külső természeti környezetet (természet, víz, talaj, növények, állatok), másrészt a külső, ember alkotta, épített környezetet (épületek, a tárgykultúra, műemlékvédelem, a téralkotás, az eszközök és anyagok ökológiája, környezetbarát szokások, hulladékkezelés, vásárlás és árucikkek, az emberi kapcsolatok).

Születésünktől kezdve ismerkedünk környezetünkkel, hajt bennünket a megismerési vágy. Az óvodába kerülő gyermekeknek már vannak tapasztalataik a világról, és itt az óvodában, óvodapedagógusi irányítás mellett, olyan további ismereteket szereznek társadalmi és természeti környezetükről, amely a koruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükséges. Megismerik a szülőföld, a hazai táj, a hagyományok, népszokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, eközben az őket körülvevő világ valóságos összefüggéseit is.

Célunk a természetet szerető, az élő és élettelen környezet iránt érdeklődő gyermekek nevelése, akik pozitív attitűddel, aktív cselekvésre készíthetők. A fenntarthatóságra nevelés jegyében törekszünk a szelektív hulladékgyűjtés, a takarékoság (víz, villany, tisztálkodási szerek, esővíz gyűjtés) fontosságát kihangsúlyozni, helyes mintaadással észrevétlenül formálni a gyermekek szemléletét.

Környezettudatos, természetbarát életformára magával a mindennapi élettel tudunk nevelni. A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége, és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó és a természetet védő ember magatartása.

Az elmúlt évtizedben jelentős környezeti válságnak lehettünk szemtanúi. Megváltozott az emberek érték szemlélete. A környezet esztétikuma, harmóniájának értéke helyett a fogyasztói társadalom került előtérbe. Így a környezet példái sok negatív mintát mutatnak gyermekeinknek. A következő generációk jövője, léte függ attól, hogy milyen szemlélettel, értékrenddel, viselkedéskultúrával rendelkeznek a gyermekek, hogyan viszonyulnak a természeti és társadalmi környezetünkhöz.

Tudjuk, hogy a mai ember az elveszett természeti értékeket pótolni nem tudja, de a még meglévőket odafigyeléssel, szeretettel megvédheti. Ehhez azonban ki kell alakítani egy környezetbarát, környezettudatos magatartást, életvitelt, gondolkodásmódot, mely folyamatot a gyermeki fejlődés legkorábbi szakaszában (óvodáskorban) kell elindítani, és irányítottan fejleszteni.

Az óvodai nevelés akkor valósítja meg célját, ha a gyermekek környezetükkel kapcsolatos gazdag tevékenységrendszerbe ágyazva szereznek tapasztalatokat a természetes élethelyzetekből.

Az a gyermek, aki az óvodában, olyan külsőségeiben is, tartalmában is visszatérő élményeket élhet át, amelyek a szülőföldjéhez, az otthonához kötik, egy életre szóló örökséget kap, a természet, a közösség örökségét.

A környezet megismerésére nevelést, az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat, amely tartalmában és feladataiban konkrét összefüggést mutat:

- **a vizuális neveléssel** (a környezet esztétikai hatása, az ábrázolásban való megjelenítése, helyi hagyományok és néphagyományok értékének védelme, formák, színek);
- **zenei neveléssel** (népszokások, zenei hagyományok, élőlényekhez, természethez fűződő ritmikus mondókák, énekek);
- **matematikai neveléssel** (környezet tárgyainak tulajdonsága, hasznossága, kiterjedés, mennyiségi tulajdonságok, összehasonlítás, geometriai formák felismerése, irányok, számosság, tér-sík-mennyiség szemlélet stb.);
- **közösségi neveléssel** (társadalmi környezetbe való beilleszkedés, a szociális tanulás területén);
- **anyanyelvi neveléssel**: mindez nem nélkülözheti a gyermek önálló véleményalkotását, az anyanyelv használatát, hiszen az anyanyelv elsődleges közvetítő az emberi kapcsolatokban;
- **mozgással** (nagyságbeli és téri viszonyok);
- **verseléssel, meséléssel** (természetről, időjárásról szóló versek, mesék; az adott témához kapcsolódó találós kérdések).

A játék, a tanulási folyamat része magába foglalja a környezet megismerésére nevelés ezernyi lehetőségét (játék közben különböző állatok bőrébe bújnak, a természetből gyűjtött termékekkel játszanak boltost, főzőcskét stb.).

Az óvoda udvara, a településen és környékére szervezett kirándulások jó lehetőséget adnak a természet és a környezet megszerettetésére, az évszakok változásaiból fakadó népi időjósági mondások megfigyelésére. A gyermekeket a közösen átélt élmények a szűkebb és tágabb környezetükhöz kötik, melynek védelmezőivé válhatnak.

Mivel a gyermekeknek elsődleges a modell, a közvetlen környezet példája, ezért mind a külső, mind a belső tereket igyekeztünk barátságossá formálni.

Belső környezet:

- a csoportszobáink díszítései az évszakokhoz és ünnepnapokhoz, jeles napokhoz kapcsolódnak, a természet kincseiből készülnek;
- ládába, virágcserepekbe sokféle növényt ültetünk, csíráztatunk, vázában hajtatunk;
- a csoportszobában, a kirándulásokon (óvodán kívüli, családdal) gyűjtött érdekes ágak, termékek, levelek válogatása, elhelyezése, tárolása történik;
- természetéről, tudományról, élővilágról szóló könyvek, újságok, filmek, képek nézegetése, ismeretek bővítése.

Külső környezet: udvarunk, településünk adottságai nagyszerű lehetőséget kínálnak a felfedezésre. Elősegíti az állatok, növények megismerését, módot ad a környezet és az élővilág közötti kapcsolatok, összefüggések megfigyelésére. Csak fel kell emelnünk egy követ, felforgatnunk egy halom levelet, s máris rálelünk egy világra, melyet olyan apró élőlények népesítenek be, mint a hangyák, pókok, giliszták, katicák, százlábúak.

A gyermekek folyamatosan megtanulják, hogyan segíthetnek a környezet óvásában, esztétikussá tételében. Aktívan részt vesznek az évszakoknak megfelelő kerti munkákban (levélspréc, gumilap tisztán tartása, hólapátolás, gereblyezés, kapálás, ültetés, locsolás a magaságysokban, virágládákban.)

Télen, a hideg beálltával kihelyezzük a madáretetőket, folyamatosan gondoskodunk a madáreléségről.

Az ismeretanyag korcsoport szerinti felosztása

3-4 évesek

A gyermekek az óvoda elfogadása, megszeretése után megismerkednek közvetlen környezetével. Megfigyeljük az évszakok szépségeit, színeit, formáit, időjárását, növényeit, amelyek alapvető biológiai, ökológiai, fizikai, kémiai tapasztalatokat nyújtanak. Gondoskodunk a madarokról a téli évszakban. Terméseket, leveleket, kavicsokat gyűjtünk.

Képeket nézegetünk, beszélgetünk a családról.

Gyakoroljuk a helyes gyalogos közlekedés szabályait, tapasztalatokat szereznek a gyermekek a tájékozódásban, közlekedésben.

Felismerjük és megnevezzük az útesten közlekedő járműveket. A baromfiudvarban található állatokat megnevezzük, külső jegyeiket felsoroljuk (tyúk, kacska, kakas). A ház körül élő állatokat felismerjük. (kutya, macska).

A környezetben látható formákról, nagyságbeli jellemzőkről beszélgetünk.

Szerezzenek tapasztalatokat 2-3 gyümölcsről, zöldségről (szín, íz, forma).

Nevezzék meg környezetük tárgyainak színeit (piros, sárga, zöld, kék, fekete, fehér)

Saját magaságysok, virágládák gondozásában részt vesznek.

4-5 évesek

Séták közben megfigyeljük a természet változásait, a gyerekek rácsodálkozhatnak a közvetlen környezetük szépségére. Az évszakonkénti természetben tett kirándulásokkal gazdagítjuk a gyermekek élményét, tapasztalatszerzését, mert úgy gondoljuk, ezek az élmények meghatározzák a gyermekek növényekhez, állatokhoz és az élettelen természet alkotórészeihez való viszonyulását.

Fontosnak tartjuk, hogy tudjanak gyönyörködni a természet szépségeiben. Keressenek összefüggéseket a természet, az időjárás és az emberek tevékenységei között. Gyűjtsenek terméseket, s azokat használják fel az óvodapedagógus segítségével.

Ismerjék a növény szót, annak tartalmát, tudják, hogy annak fejlődése és az időjárás között ok-okozati összefüggés van. Védelmüket, gondozásukat a helyszínen is módunkban áll megfigyelni (házak udvarán, mezőgazdaságban). A növények fejlődését szintén természetes környezetben az óvoda udvarától (magaságysok, virágládák), az erdő, a rét és a patak élővilágának bemutatásával végezzük (patak, mesterséges tó, gyümölcsös). Ismerkedünk néhány növényekkel, kapcsolatos munkával (pl.: szántás, aratás, kukoricatörés, szüret stb.). Megnevezzük az állatokat, csoportosítjuk életmódjuk és egyéb tulajdonságaik szerint. Ismernek néhány erdei- és vadállatot, madarat - költözőt és nálunk teletölt - ismerjék óvásukat, védelmüket.

Tapasztalatot szerzünk az orvos, a védőnő munkájáról. Tudatosodik a gyermekekben testük ápolásának szükségessége.

Megfigyeljük a napszakokat, gyakoroljuk az ehhez kapcsolódó tevékenységeket.
Beszélgetünk a családról, családtagokról (név, cím, a család otthona).

5-6-7 évesek

Fejlődik a gyermekek időérzéke, legyen fogalmuk kisebb-nagyobb időegységekről (év, évszak, hónap, hét, nap). A napszakok neveit helyesen használják, napszakokhoz tevékenységeket tudnak kapcsolni.

Ismerik a gyümölcs és zöldség fogalmát.

Bővítjük az állatokról szerzett ismereteinket (hazai erdők, mezők, vizek állatai; más kontinensek állatai). Csoportosítjuk az összes ismert állatot különböző szempontok szerint (hasznosság, ki gondoskodik róluk, tulajdonságok).

Közlekedési eszközöket felsorolnak közlekedési helyük szerint. Ismernek megkülönböztetett jelzésű járműveket.

Tapasztalatokat szerzünk az óvoda környezetében található munkahelyekről, foglalkozásokról (zöldség-, élelmiszer-, gazdabolt, posta, pékség, építkezés). Természetes környezetben figyeljük meg és gyakoroljuk a viselkedési formákat (piacon, boltban - sorban állás, fizetés, buszon köszönés, postán levélfeladás, iskolában). Párosítani tudják a foglalkozásokat a megfelelő munkaeszközökkel.

Megnevezzük testrészeinket, érzékszerveinket, megismerik funkcióikat.

Összefüggéseket keresünk az időjárás és a természet változásai között.

Felelevenítjük korábbi óvodai emlékeiket, beszélgetünk arról, hogy iskolások lesznek. Ellátogatunk az iskolába, ismerkedünk az ott folyó munkával.

Óvodánkban hónaponként számba vesszük a természet változásaihoz kapcsolódó jeles napokat, naptári és egyházi ünnepeket, szokásokat és eseményeket.

Fontos nevelési feladat, hogy a gyermekek védjék az élő és élettelen környezetet, gondoskodjanak életfeltételeik biztosításáról, ne rongálják, ne pusztítsák azt.

A jövő környezetét a jelen óvodásai fogják alapvetően meghatározni, pozitív motiváltság esetén mindig környezet-kímélően fognak cselekedni, ezért nagyon fontos az óvoda minden dolgozója és a szülők környezettudatos magatartása, a környezetszennyezés elkerülésében és a környezet helyreállításában (szelektív hulladékgyűjtés, esővíz gyűjtés), környezetbarát szokások megalapozásában (takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral). A környezetvédelem kiterjed az emberre, mint a társadalmi környezet egyedi és megismételhetetlen tagjára (idősek tisztelete, a kisebbek, a gyengébbek óvása, a felnőttek munkájának megbecsülése, családi és tárgyi kultúra értékeinek védelme).

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Ismeri nevét, korát, lakcímét, szülei nevét, foglalkozását.
- Különbséget tud tenni az évszakok között, ismeri jellemző tulajdonságaikat, képes összehasonlításukra, felsorol az adott évszak jellemző ruhadarabjait.
- Gyümölcs és zöldség fogalmát ismeri, emlékezetből felsorol.

- Időben jól tájékozódik, a napszakokat ismeri és pontosan használja, a hét napjait megnevezi.
- Ismeri és megnevezi a környezetükben élő állatokat, azok gondozását és védelmét, tudja csoportosítani életmódjuk, egyéb tulajdonságaik szerint.
- Ismernek néhány erdei vadállatot, költöző és nálunk telelő madarat, tudják, hogy óvásuk, védelmük milyen fontos.
- Foglalkozásokat ismer, munkaeszkőzzel párosítja.
- A testrészeket megnevezi. Testrészek, érzékszervek funkcióját ismeri.
- Térben tájékozódik, kialakult dominanciája.
- Megismeri az elemi közlekedési szabályokat, és gyakorolja azok betartását. Ismeri a közlekedési eszközöket.
- Ismeri és a gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés szabályait.
- Ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetükben lévő intézmények nevét, rendeltetését.
- Ismeri a növény fogalmát, annak tartalmát, tudja, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van. Gondozásuk az ember feladata.
- Ismeri környezetük színeit, a színárnyalatokat.
- Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, takarékoskodás fogalmát, tisztában van annak tartalmával

Ismerkedés a természet és az emberek világával

*"Védeni a Földet,
virágot s tölgyet,
folyót, halat, tavat,
erdőben a vadat.
Madarat a légben,
Cseppkövet a mélyben,
Medvét barlangjában,
ami csak jelen van
ebben a világban."*

Birkás Erzsébet

15. Ismerkedés a természet és az emberek világával

(tér, forma, idő, mennyiségek, viszonyok)

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkoznak a gyermekek, így szinte természetes módon ismerkednek meg velük. A matematikai kifejezések először passzív szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

A matematikai nevelés lehetőséget teremt a környező valóság formáival és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzésre.

Célunk a környezet tevékeny megismertetése közben, a gyermekek mennyiségi, formai, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása, a logikus gondolkodás megalapozása. A matematikai tapasztalatszerzés, a megfelelő tájékozottsági szint kialakítása a természeti, emberi és tárgyi környezet elemeiről, a gyermekek saját környezetében. Matematikai problémamegoldó gondolkodásuk és ítéliképességük alakítása. Vizsgálódásaink során természettudományos módszereket (kísérletezés, mérés) felhasználva segítjük elő, hogy a gyermekeink minél sokrétűbb tapasztalatokat, ismereteket szerezzenek a környező valóságról, melyeket a tevékenységeikben alkalmazhatnak.

Évszakok szerint változik a kint és bent eltöltött idő aránya, a játékok helye, hangulati élményháttere, tárgyi kellékeinek sokasága. Ilyen például: A nap járása, a napszakok ismétlődése, a szél ereje, a föld, a víz illata, változásai befolyásolják a gyermekkorban oly erőteljesen kirajzolódó érzéki, s hangulati benyomásokat. Játékká válik a fény és az árnyék, a sár és a tócsa, a jég és a hó, a homok és a kövek, a termések, virágok, fakéreg és faág, minden, ami kézbe vehető, ami számunkra "kincs".

A folyamatos és alkalmoszerű megfigyelésekkor, a gyűjtőmunka során, a spontán szituációban szerzett élményeket, tapasztalatokat beépítjük a közös tevékenységekbe úgy, hogy új ismeretek megszerzésére és a már elsajátítottak rendszerbe foglalására, alkalmazására van lehetőség.

Minden tevékenység tartalmában felfedezhetjük a matematikai jelenségeket (komplexitás). A gondolkodási műveletek motoros-percepciós, cselekvéses megoldását biztosítjuk.

A valóságból merített természetes élethelyzetekben, spontán játék közben eszközök biztosításával hozzásegítjük a gyermekeket az alapozó műveletek minél sikeresebb végzéséhez. Fontosnak tartjuk a játékokban rejlő matematikai tapasztalatszerzési és alkalmazási lehetőségeket, építünk a gyermekek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére. Matematikai tartalmú játékok kezdeményezése során figyelünk a gyermekek egyéni fejlettségére, képességeikre:

4-5 évesek

- Tárgyak, személyek, halmazok összehasonlítása megnevezett tulajdonság szerint.
- Tárgyak, személyek szétválogatása saját szempont, illetve ismert tulajdonság szerint.
- Tárgyak, személyek sorba rendezése mennyiségi tulajdonságok szerint.
- Mennyiségek összemérése hosszúságuk, magasságuk, tömegük, űrtartalmuk szerint. Ismerkedés az összemérés eszközeivel, módjával (becslés).
- Halmazok összemérése. 6-12-es számkörben számlálás. Több-kevesebb fogalmának pontos tétele a párosítás segítségével.
- Geometriai tapasztalatok: építések szabadon különféle elemekből (építőköcka, Legó stb.), építmények lemásolása (2-4 elem), építmények összehasonlítása.
- Tájékozódás síkban, térben.

5-6-7 évesek

- A gyermekek ismereteik bővülésének megfelelően újabb tulajdonságok szerint végeznek összehasonlítást, szétválogatást, sorba rendezést.
- Sorozatok készítése mennyiségi tulajdonságok szerint, összehasonlítások.
- Egyszerű megállapítások megfogalmazása.
- Mennyiségek összemérése: magasság, hosszúság, szélesség, vastagság szerint (összemérés).
- Halmazok összemérése, elemeik párosítása. 10-es számkörben számlálás. Több-kevesebb-ugyanannyi fogalmának elmélyítése.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban: sorszámok.
- Mérések különböző egységekkel. Tapasztalás: nagyobb mennyiséget több egység tesz ki, kisebbet pedig kevesebb.
- Geometriai tapasztalatok. Építés szabadon és feltétel megadásával, építmények lemásolása (2-8 elem).
- Síkbeli alkotások szabadon.
- Tükörrel való tevékenység, mozgások tükör előtt (fontos feltétele a téri percepció kialakításának).
- Tájékozódás térben (jobb-bal irányok), síkban.
- Névutók használata: bújócskázáskor pl. fa elé, mögé, alá.
- Ok-okozati összefüggések, mennyiségi viszonyok felismerése.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Az óvodapedagógus kérdéseit, a feladatokat megérti, követi.
- Jól ismert tulajdonságok szerint: válogatást, összehasonlítást, sorba rendezést végez.
- Helyesen használja a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatos kifejezéseket.
- Önállóan összemér mennyiségeket, két halmazt párosítással.
- Halmazt létrehoz spontán, illetve adott szempont szerint.
- Halmazt egyenlővé tesz.
- Különböző geometriai tulajdonságok szerint szétválogat, egyszerű tulajdonságokat megnevez.
- Másolással képes megépíteni térbeli és síkbeli alakzatokat.
- Párok, ellentétpárok képzésére képes.
- Periodikus sort folytat.
- Differenciál kicsi-nagy, alacsony-magas, rövid-hosszú, széles-keskeny tárgyakat.
- Számfogalma kialakult, meg tud számolni tárgyakat.
- A térben tájékozódik, tudja az irányokat, helyesen használja a névutókat. Mindezt síkban is alkalmazza.
- Időben jól tájékozódik.

Munka jellegű tevékenységek

*"Dolgozni csak pontosan, szépen
Ahogy a csillag megy az égen
Úgy érdemes."*

József Attila

16. Munka jellegű tevékenységek

16. 1. A munka jellegű tevékenységek helye a nevelés folyamatában

A játékkal, az aktív tevékenységekkel és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű tevékenység a szociális és kognitív készségek, attitűdök és kompetenciák fejlesztésének egyik lényeges színtere, a személyiségfejlesztés egyik fontos eszköze.

Ez az a terület, ahol a gyermekek rögtön lemérhetik, érzékelhetik munkájuk eredményét, elismerhetik mások teljesítményét is. A munka nem csak a gyermekekre gyakorol hatást, hanem velük kölcsönhatásban környezetükre is, azt formálja, átalakítja tevékenységük során.

Játékidőben, élethelyzetekben, bármilyen tevékenységben adódik lehetőség munkavégzésre. A munka elvégzése alapvető ismereteket és készségeket kíván. A folyamatos visszajelzés motiváló erő, ösztönző hatású.

A munka célra irányuló tevékenység, többnyire külső irányítással folyik, a gyermekektől belső fegyelmet, kötelezettségvállalást és annak teljesítését igényli (a közösség érdekében végzett tevékenység). A munka lehetővé teszi a kitartás, felelősségérzet, kötelességteljesítés gyakorlását, önértékelést.

Célunk a változatos munka jellegű tevékenységek során, olyan tulajdonságok, szokások kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek környezetéhez való viszonyát, alakítják közösségi kapcsolatait. A gyermekekre csak olyan munkát bízunk, amit el tudnak végezni. Minden munkatevékenység újabb tapasztalatok forrását jelenti.

A munka a nevelés fontos eszköze, végzése közben a gyermekek megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek természeti és társadalmi környezetükről.

Támogatjuk a gyermekek szükségleteiből fakadó munkavégzést. A nap folyamán minden olyan munkát elvégezhetnek, amihez kedvük van és testi épségüket nem veszélyezteti. A megfelelően megszervezett munkatevékenységet a gyermekek örömmel végzik, épp úgy, mint a játékot, ha nem szegjük kedvüket túl nehéz feladatokkal.

Az óvodapedagógus szerepe a folyamatban

A gyermeki munka tudatos irányítása pedagógiai szervezést, együttműködést igényel. Óvodáskorban fokozatosan szoktatjuk a gyermekeket munkavégzésre, sok dicsérettel és biztatással motiváljuk őket. Kezdetben az óvodapedagógus támogatásával, később egyre önállóbban végezhetik a munkafolyamatokat, melyet folyamatos, konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját

magához mértén fejlesztő értékelés követ. Feladatunk, hogy biztosítsuk a munkához szükséges feltételeket: biztonságos eszközöket, nyugodt munkaléggkört, megfelelő időtartamot. Bemutatjuk és gyakoroltatjuk az egyes munkák mozzanatait, azok sorrendiségét. Az egyéni bánásmód elve alapján, olyan feladatokkal bízunk meg a gyermekeket, melyek elvégzésére önállóan, vagy kisebb segítséggel képesek.

A megbízás teljesítését mindig dicsérettel jutalmazzuk.

Amire a gyermekek képesek, azt a tevékenységet nem végezzük el helyettük, legfeljebb egy-egy mozzanatánál segítünk. Ezzel növeljük önbizalmukat, formáljuk önállóságukat.

Fontosnak tartjuk, hogy a munka jellegű folyamatos, rendszeres tevékenységek beépüljenek az óvodai életünk mindennapjaiba.

16. 2. Munka jellegű tevékenységformák

- *Az önkiszolgálás* a gyermekek akarati életének kibontakoztatása, ösztönzi a gyermekeket önkiszolgáló munkára. A gyermekek, saját személyükkel kapcsolatos feladatokkal ismerkednek meg, az öltözködés, a testápolás, a kultúrált étkezési szokások elsajátítása során, melyek komplex módon fejlesztik a gyermekek kitartását, önállóságát, feladattudatát, felelősségtudatát és céltudatosságát.

- *Naposi munka*: A naposság feladattudatot, figyelemösszpontosítást igényel, ezért a csoport fejlettségi szintjét figyelembe véve folyamatosan vezetjük be. A naposság rendszeres közösségi megbízatás, a közösség érdekében végzett munka. Vállalásában dominál az, hogy örömmel végzett, aktív tevékenység. Saját és a mások elismerésére nevel.

A gyermekek a saját asztaluknál ülő társaiknak terítenek, étkezés után leszedik a terítéket.

A feladatok részmozzanatait fokozatosan gyakoroltatjuk. A felnőtt jelenléte a munkavégzés során kezdetben a tevőleges segítségnyújtást is magában foglalja, amit később felvált a szóbeli eligazítás.

A jelképek (kötény, napos tábla) nem csak a megbízást és feladatvállalást jelzik, hanem vonzóvá is teszik a tevékenységet, amire a gyermekek büszkék, ezáltal munkájukat örömmel, szívesen és sikeresen teljesítik. A naposi munka tartamát úgy célszerű alakítani, hogy minél kevesebb időt vegyen el a gyermekek játékából.

- *A mindennapi étellel kapcsolatos állandó és alkalmoszerű munkák*: Az egész napot átszöhetik (információ átadása, teremrendezés, játékok elrakása, foglalkozási eszközök előkészítése stb.). Időről-időre ismétlődik, így elősegíti az időészlelés kialakulását.

A gyerekek ősztől nyárig részt vehetnek a kerti munkákban (udvaron és közeli családi konyhakertekben egyaránt). Ezek a munkák leginkább az értelmi képességek fejlesztésében jelentősek, mert megismerkedhetnek a természet törvényszerűségeivel, a fejlődés folyamatával, ok-okozati összefüggések sorozatával.

A munka jellegű tevékenységek közül a nevelési év során a következők ismétlődnek: reggeli készítés (nagy csoportosoknál), zöldség, gyümölcs darabolása, kompót, gyümölcslé, limonádé, savanyúság, sütemények készítése, szőlő préselése, kukoricamorzsolás, kukoricapattogatás, diótörés, borsó-, babfajtás, sütőtök sütés, saját termés betakarítása stb.

Ősz: levélszeprés, termések-magok gyűjtése, szüretelés (alma, szőlő, dióverés).

Tél: hóseprés, hólapátolás, madáretetők elhelyezése, folyamatos feltöltése eleséggel.

Tavasz: kerti játékok előkészítése, elhelyezése az udvaron, gereblyezés, ásás, veteményezés (magaságásban).

Nyár: gumilap lesöprése az udvari játékok körül, homokozó játékok elpakolása, magaságzás, virágládák gyomlálása, növények, homok locsolása.

- *A gyermekek környezettudatos viselkedésének megalapozását segítő munkák:*

- A szemetet szelektíven helyezik el az adott gyűjtőkben.
- Szívesen segítenek a lehullott dió összegyűjtésében.
- A virágokat nem tépik le, hagyják eredeti helyükön, eredeti szépségükben.
- Szívesen ápolják a növényeket a csoportszobában, udvaron egyaránt.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Munka jellegű tevékenységeket önként vállal.
- Szívesen vállal egyéni megbízásokat.
- Vigyáz a terem rendjére, felszólítás nélkül felveszi az elejtett papírdarabot, helyére teszi a kint felejtett eszközöket.
- A munkavégzéshez szükséges eszközök használatát ismeri (gyerekméretű seprű, kapa, lapát...).
- Figyelemmel kíséri, hogy a játékok a helyükre kerülnek-e.
- Játékelrakás után - ha szükséges - eligazítja, esztétikusan elhelyezi a tárgyakat.
- A foglalkozásokhoz, barkácsoláshoz szükséges eszközök kiosztásában önállóan vesz részt. Az eszközöket a megjelölt helyre viszi.
- Részt vesz a csoportszoba díszítésében, rendezésében.
- Naposi teendőket elvégzi: önállóan felteszi az asztalterítőt, előveszi és kiosztja az étkezéshez szükséges eszközöket, és azokat esztétikusan elrendezi az asztalon. Étkezés után leszedi az asztalt, a terítőt önállóan összehajtja, és a helyére teszi.
- Ünnepekre ajándékot készít.
- Minden olyan területen segít, ahol erre szükség van.
- Folyamatos feladat az udvar rendezése. Közreműködik a játékok elpakolásában, a gumilapok tisztántartásában.

Tevékenységben megvalósuló tanulás

"Ne erőszakkal oktasd a gyermekeket a tanulmányokra drága barátom, hanem játszva tanuljanak, már csak azért is, hogy könnyebben megfigyelhesd, melyiknek mire van hajlama."

Platon

17. A tevékenységben megvalósuló tanulás

Kisgyermekkorban a tanulás és a játék nem különíthető el egymástól. A gyermek úgy játszik, hogy közben tanul, ezáltal fejlődik teljes személyisége. A játékban megvalósíthatók a különböző fejlesztési feladatok, melyekhez az óvodapedagógusnak megfelelő időt, helyet és eszközt kell biztosítani, valamint olyan légkört teremteni, ahol a gyermek felszabadultan tevékenykedhet, és választhat a felkínált lehetőségek közül.

Az óvodás gyermek számára a kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkozási forma, mely biztosítja számára a szabad játékot, a tevékenység szabad megválasztását. Kötetlenségként éli meg a gyermek, azonban az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéshez szükséges differenciált tevékenykedés feltételrendszerét.

A tevékenységek közül egyedül a mozgásfejlesztést célzó testnevelést szervezzük kötött formában.

A tanulás folyamatos utánnézéssel, kipróbálással, kitalálással, cselekedtetéssel történő spontán és szervezett, játékos tevékenység.

A **tanulás feltétele** a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, minden érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, a kreativitásának erősítése.

A tanulás közben végzett sokféle tevékenység lehetőséget ad az ismeretszerzésre, érdeklődés kielégítésére, a tapasztalatszerzés, a "megtanulás", a gondolkodás örömeinek átélésére, az alkotásra, az emberi és tárgyi környezet szépségeinek felfedezésére.

A nyugodt tanulás alapfeltétele az előítélettől mentes, szeretetteljes légkör melyben, tiszteletben tartjuk az elmélyülten játszó gyermek szándékát és döntési jogát.

A tanulás elsődleges célja a gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.

A célszerűen berendezett, átrendezhető csoportszoba, a jól átgondolt szokásrendszer, lehetőségek megteremtése, a gyermek szükségleteinek kielégítése: közlés, önkifejezés, versengés, szereplés, tevékenységek stb. mind feltétele nevelési rendszerünkben a tanulásnak.

A tanulási folyamatban kialakítjuk a szükséges munkafegyelmet, segítjük az önálló feladatvégzést, halk beszédre, esetenként türelmes várakozásra szoktatjuk a gyermekeket.

A mindennapi beszélgető kör alkalmával lehetőséget biztosítunk mások meghallgatására, a vélemények cseréje kiemelkedő jelentőségű nevelési terület, mert a megértő és befogadó közeg ösztönzi a gyermeket újabb személyes tapasztalatszerzésre.

Tervező munkánkban hónaponként számba vesszük a várható környezeti változásokat és az ehhez kapcsolódó jeles napokat.

Ez a két tényező képezi nevelési, tematikus tervünk kiinduló pontját.

Az óvodapedagógus feladata, hogy pedagógiai ismereteit folyamatosan bővítse, ismerje a gyermekek egyéni szükségleteit, aktuális fejlettségi szintjét, érzelmi állapotát, és ehhez igazítva differenciáltan előre tudjon tervezni.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek fejlesztési feladatonként naponta legalább egy alkalommal vegyenek részt szervezett tevékenységi folyamatban.

A közvetlen alkalmasszerű tevékenységben szerezzék meg a gyermekek azokat az ismereteket, jártasságokat, amelyek képessé teszik őket az előzetes élményeikre, a már meglévő tapasztalataikra, ismereteikre építve, újabb megismerő tevékenységekben való aktív részvételre. Lényeges elem a folyamatosság, a folytathatóság, felfedezés, amely a tevékenységek időkereteinek, a közöttük lévő határoknak az oldását, az egyéni adottságok, szándékok szabad kifejeződését jelenti.

A gyermekek akkor tudnak önfeledten tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért az óvodapedagógus törekszik arra, hogy minden gyermek mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. A differenciált, személyre szabott pozitív értékelést alkalmazza, amely a gyermek személyiségének kibontakozását segíti elő. A jutalmazást változatos módszerekkel valósítja meg: simítás, gesztus, mimika, szóbeli közlés, egyénileg, a csoport és a szülők előtt egyaránt. Az óvodapedagógus mindent megtesz annak érdekében, hogy ne kerüljön sor az óvodában tárgyi jutalmazásra. A büntetést teljes mértékben kerüli a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi.

A tanulás a gyermekek világképének alakítását is befolyásolja. Hatására a gyermekek tapasztalatai rendeződnek.

Pontosabbá válik érzékelésük, észlelésük, megfigyelőképességük, tartósabb lesz figyelmük, emlékezetük, gazdagodik fantáziájuk, fejlődik kreativitásuk, beszédük, és gondolkodásuk képessé válik problémák felismerésére és megoldására.

18. Az óvoda hagyományos ünnepei, egyéb rendezvényei

18. 1. Ünnepek, óvodai hagyományok

Az emberiség a legfontosabb törvényszerűségeket a természetből meríti. Tudása nem elvont tények, hanem gyakorlati tapasztalatok és a hozzájuk kapcsolódó szokások formájában őrződött meg. A népi kultúrában az ember és a természet szerves kapcsolata sokáig fennmarad, és ez adja a népi tárgyi világban az anyag, a szerkezet és a funkció egységét. Ebben a szerves egységben létezik csak eredeti népművészet, amely nem valami öncélú művészkedés eredménye, hanem a kultúra többi területéhez sok szállal kötődő értékes alkotás.

Az óvoda hagyományainak ápolása, ezek fejlesztése és bővítése, valamint jó hírnevének megőrzése, öregbítése az óvodaközösség minden tagjának feladata és kötelessége.

Az ünnepek, megemlékezések, hagyományok és jeles napok felelevenítése, ápolása lehet csoport vagy óvoda szintű, melyek megvalósításának módja nyílt vagy zárt. Minden óvodapedagógus saját dokumentációjában tervezi meg az ünnepekre való ráhangolódás lehetőségeit. Fontos, hogy az ünnepek emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból úgy külsőségeiben, mint belső tartalmukban.

A hagyományok ápolása közben történő együtt játszás, együtt munkálkodás, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszik a várakozás idejét.

18. 2. A gyermek életének jeles napjai

- **A gyermekek születés és névnapi** köszöntésekor a gyermek középpontba kerül, társai rá figyelnek, vele törődnek, neki kedveskednek. Az ünneplés csoportonként hasonló "forgatókönyv" szerint zajlik (közös énekléssel), a vendéglátásról az ünnepelelt "gondoskodik".

- **A szüretelés** október hónapban a megfelelő előkészület után (óvodapedagógusok elbeszélése közös előkészületekről, ehhez fűződő szokásokról), szüreti gyermekdalok elsajátításával, szürethez kapcsolódó népdalok bemutatásával, felelevenítésével történik. Amennyiben lehetőségünk van rá, a nagyobb gyermekekkel, megfelelő eszközökkel felszerelve indulunk almát/körtét/szőlőt szüretelni.

- Az óvoda udvarán szőlőt szemeztünk, préselünk, mustot készítünk.

- Az almából, dióból süteményt sütünk.

- Gyümölcscentrifugával gyümölcslevet készítünk.

A terméseket felhasználjuk óvodai tevékenységeinkhez.

- **Márton-nap:** "Martinstag" november 11-ei ünneplése immár hagyománnyá vált. A gyermekek erre az alkalomra német (azokban a csoportokban, ahol van német nemzetiségi óvodapedagógus) - magyar nyelvű történetet, dalokat tanulnak. A "Márton lovag" vezeti a lámpafényes felvonulást, melyet a szülők, gyermekek, testvérek, vendégek alkotnak.

A felvonulás végén, a nagycsoportosok rövid műsora után a szülők és a vendéglátók által sült sütemények, pogácsák, meleg italok elfogyasztására kerül sor.

- **Advent:** Az egyre sötétülő decemberi heteken végighúzódó várakozás, a karácsonyt idéző hangulat, az Advent ideje. Megismerkedünk az advent jelképeivel (koszorú, naptár). Ebben az

időszakban Borbála ágat hajtatunk, Luca búzát vetünk, és nagy izgalommal várjuk a Mikulást. A nagyobbakkal adventi naptárt, asztali díszeket, koszorút készítünk, mézeskalácsot sütünk, gyertyát öntünk, mártunk. Közös nagy adventi koszorút készítünk. A hetenkénti „gyertyagyújtás” közös eseménye az óvoda csoportjainak. Együtt énekelünk, verselünk, mondókázunk (magyar- német) a gyerekekkel, ezzel is fokozva az ünnepi várakozás örömét.

- **Mikulás** (december 6.): Ez a csoportok bensőséges ünnepe. A gyerekek izgatottan várják: "mikor csilingel a Mikulás égi szánkójának csengője". Magyar- német versekkel - dalokkal kedveskednek a Nikolausnak.

- **Luca** (december 13.): A "Lucázásra" hagyományosan minden évben egy csoportunk készül. Az erre az alkalomra tanult "kotyolóval", végigjárják a csoportokat, felkeresik a település intézményeit: iskolát, polgármesteri hivatalt, pékséget és egy-egy családi házat. A gyerekek beöltözve, farönkökön ülve mondják el jókívánásaikat. A tarisznyákba kapott finomságokat közösen fogyasztják el.

Ezen a napon a gyermekek poharakba „Luca búzát” vetnek, hogy majd hazavihessék a család karácsonyi asztalára.

- **Karácsonyt váró teadélután:** Napjainkra családi vonatkozása felerősödött, a szeretet, az összetartozás ünnepe, melyre folyamatosan készülünk, ráhangolódunk. Az óvoda ünnepi díszbe öltözik. A gyerekek süteményt sütnek, ajándékot készítenek, felnőtt segítséggel gyertyát mártanak a családnak, vendégeknek. Az óvoda aulájában felállított karácsonyfát az óvoda dolgozói természetes anyagból készült díszekkel (pl.: szalma) díszítik fel.

A családokkal közös hangolódás énekléssel, kézműveskedéssel csoportonként történik.

A megterített, ünnepi asztal emeli a karácsony érzelmi hangulatát (gyertyagyújtás, fenyőág, mézeskalács, alma, dió).

- **Farsang:** Időpontja változó, vízkeresztől hamvazószerdáig tart. Farsangkor búcsúztatjuk vidám jelmezekkel a telet. A farsangi népszokás célja az óvodában, hogy igazi örömteli napot nyújtsunk a gyerekeknek. Az előkészületek minden csoportban zajlanak (csoportszoba feldíszítése, vizuális tevékenységek). Farsang napján a gyerekek már reggel felöltik jelmezeiket. A tanult versekkel, dalokkal (német- magyar) bemutatkoznak egymásnak és a felnőtteknek, vidám játékokat játszanak. Az óvónők, dajkák jelmezbe öltözve, tréfás „színdarabot” adnak elő. Népzeneire, gyermekdalokra táncolunk, mulatozunk. Az udvaron kisére bábbal üzzük el a telet.

- **Hazafias ünnep:** Március 15-e a magyarok jelképeinek, szimbólumainak megismerésének napja. Az előkészületek során minden korosztály feleleveníti a megemlékezéshez kapcsolódó eseményeket a gyerekek életkori sajátosságainak megfelelően. Magyar zászlót, kokárdát festenek, ragasztanak, rajzolnak, csákót hajtogatnak, közben verseket, dalokat hallgatnak, tanulnak. A gyermekeknek 1848-as történeteket mesélünk, korabeli képeken mutatjuk meg a huszárokat, katonákat és az akkori öltözködési szokásokat. A megemlékezés napján ünneplőbe öltözünk, minden gyermek ruhájára kokárdát tűzünk. A nagycsoportosok műsorral emlékeznek a szabadságharcra, majd zászlókat helyezünk el az óvoda előtti emlékműnél.

- **Húsvét:** Felelevenítjük a lassan feledésbe merült falusi népszokásokat. A húsvéti készülődés során a gyermekek az óvodapedagógusok segítségével, többféle technikával tojást festenek (pl.: berzselt, márványos, viaszos, batikos) és ezekkel díszítik a „tojásfát”. A locsoláshoz, komáláshoz, komatál-küldéshez énekeket, mondókákat tanulnak. A fiúk „meglocsolják” a lányokat, a lányok tojással kedveskednek nekik. Évek óta van olyan család, aki a hagyományt ápolja és lehetőséget biztosít egy-egy csoportnak „tojásvadászatra”. A hangsúly a hangulati előkészítésen van.

- **Májális:** Ezen a napon a nagycsoportos fiúk az óvodapedagógusok segítségével szalagokkal díszítik fel az óvoda előtti fát, jelképezve a májusfa állítását. A kisebb csoportos gyermekek a biztonságot figyelembe véve a teraszok találkozásánál lévő bokrokra kötik fel krepp papír szalagjaikat. Ezt követően az óvoda udvarán körjátékoznak és énekelnek közösen. A hagyományoknak megfelelően május utolsó napján bontjuk le a fát és bokrokat. A gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve beszélgetünk a májusfáról, mint szimbólumról.

- **Anyák napja:** Anyák napjára, mint elsősorban családi ünnepre sajátos módon készülünk óvodánkban. A témához kapcsolódó versek és énekek segítségével beszélgetünk a szeretetről, az édesanyák fontos szerepéről a gyermekek életében. A gyerekek saját készítésű ajándékokkal kedveskednek nekik. A szervezésbe az édesapákat is bevonjuk: édesapáknak címzett instrukciók segítségével a gyermekek otthon meghitt, bensőséges körülmények között adják át meglepetéseiket, mondják el az erre az alkalomra tanult verset, éneket.

- **Gyermeknap:** közös játék, szórakozás, kirándulás szervezése a szülők segítségével. Egész napos változatos szabadidős programokkal tesszük különlegessé ezt a napot. Mozgásos ügyességi- és versenyjátékokat, vizuális tevékenységeket szervezünk a gyerekeknek.

- **Búcsúztatók:** - évzáró ünnepély
- iskolába lépők búcsúja, búcsúztatása

Az év közben tanult magyar és német énekek, versek mellett mesedramatizálás és gyermektánc színesíti a gyerekek műsorát.

- **Augusztus 20.:** Az új kenyér ünnepe

Verseken, dalokon keresztül ismertetjük meg a gyerekeket a kenyérbélesztés folyamatával (a búza elvetésétől kezdődően). Könyvek, képek nézegetése közben beszélgetünk a munkafázisokról (pl.: vetés, aratás, őrlés), a kapcsolódó foglalkozásokról (pl.: molnár, pék).

„Zöld” ünnepek az óvodában:

- Állatok világnapja
- Madarak-fák napja
- Víz világnapja
- Méhek napja
- Föld napja

Jeles napok, amelyek kiemelt figyelmet kapnak a nevelési év során:

- **Népmese napja:** Ezen a napon az óvoda dolgozói (pedagógusok, pedagógiai asszisztensek, dajkák) dramatizálással, bábelőadással készülnek a gyermekeknek.
- **Népi játék napja:** A magyar népi játék kimeríthetetlen pedagógiai eszköztárként van jelen óvodánk mindennapjaiban. Fejleszt, nevel és ismeretet közvetít. Ezen a napon kiemelt figyelmet fordítunk a népi játékok sokszínűségére, varázslatos világára, értékeire.

Évek óta megjelenő **projektjeink:**

- **Nemzetiségi hét:** Januárban heti projekt keretében behatóbban ismerkednek a gyerekek a svábokkal, megismerik hagyományaikat, szokásaikat, életüket. Visszatérünk a régmúlthoz, már óvodás korban megteszünk mindent, hogy gyermekeink olyan felnőtté váljanak, akik tisztelik a falusi élet értékeit, szokásait. Időszakos kiállítást szervezünk a csoportszobákban, ellátogatunk a Jeine Udvarházban kialakított Tájszobába, ahol régi sváb bútorokat, használati tárgyakat, ruhákat tekinthetnek meg a gyerekek. Sváb zenét hallgatunk, közösen ismerkedünk a sváb tánc lépéseivel. Felnőtteknek, gyerekeknek is van lehetőségük sváb népviseleti ruhába öltözni.
- **Egészség hét:** Kiemelt fontosságú óvodánkban az egészséges életmódra nevelés. A betegségek megelőzése egész évben fontos feladat számunkra, de a téli időszakban kiemelt jelentőségű. Óvodai szintű heti projekt keretében a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően foglalkozunk a betegségek megelőzésével, az egészségmegőrzés fontosságával. A projekt megvalósításában minden évben szakmai segítséget kérünk: orvos, fogorvos, orvostanhallgatók tartanak a gyerekeknek játékos foglalkozást az adott témával kapcsolatban: egészséges táplálkozás, fogápolás stb.
- **Ovisok tavasza hét:** Az óvoda udvarának, közvetlen környezetének szépítése a heti projekt keretein belül valósul meg. Az előkészített virágos ládába, magaságyásokba virágot, zöldségeket ültetünk, palántázunk. Előtte a helyi virágoshoz, piacra látogatunk. Megismertetjük a gyerekekkel a kerti munka fontosságát, hasznát. Később folyamatos feladatuk a növények gondozása, locsolása, kapálása.

Az óvoda kapcsolatrendszere

19. Az óvoda kapcsolatrendszere

A kapcsolat kialakításában és fenntartásában óvodánk nyitott és kezdeményező. Mindannyiunk feladata a harmonikus, tartalmas, boldog gyermekkor kialakítása.

19. 1. Az óvoda és a család kapcsolata

Az óvodai nevelőmunka hatékonyságát a családi neveléssel együtt, összhangban valósítjuk meg. Az óvoda tiszteletben tartja, hogy a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Szeretnénk gyermekeink fejlesztését a családdal szorosan együttműködve megvalósítani, melynek alapja a kölcsönös bizalom és tisztelet.

A gyermekek életvitelét a családok sajátosságai, szokásrendszere határozza meg, ezért fontosnak tartjuk, hogy megismerjük azokat, illetve törekszünk az óvodai szokásrendszer megismertetésére, hogy a kettőt összehangolva, közösen együttműködve fejlesszük a gyermekeket. Ennek ismeretében érvényesítjük a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Fontos feladat az óvodába kerülő gyermekek és szüleik megismerése.

Beiratkozáskor adatlap kitöltése, kötetlen beszélgetés segíti a gyermekek fontosabb tulajdonságairól, szokásairól való tájékozódást.

A szülők felé kellő nyitottsággal forduló óvodánk kihangsúlyozza, hogy a gyermek a családé, az óvoda folytatja a családban megkezdett nevelést. Ha kell, korrigálja azt, vagy szükség esetén pótolja, ha az a gyermek testi-lelki fejlődésének nem felel meg. Óvodánk rendszeres kapcsolatot tart a szülőkkel.

Előzetes beszélgetés előzi meg a beszoktatást, az aktív óvodai életet.

A beszoktatás célja: a gyermekek beilleszkedésének segítése. Különbséget kell tenni a családból, bölcsödéből vagy más közösségből érkező gyermekek között. Beszoktatásra azért van szükség, mert minden esetben számára ismeretlen, új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkozik a gyermek. A beszoktatás a későbbi közösségi életet is meghatározhatja, a biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes, családias légkör megtapasztalásával.

A bizalom és segítség a legfontosabb feladat, az őszinte és nyitott kapcsolattartás mindig a gyermekek érdekeit szolgálja.

A szülőknek érezniük kell a kölcsönös bizalmat, valamint azt, hogy tiszteletben tartjuk nevelési elveiket, családi világnézetüket, szeretjük és elfogadjuk gyermeküket.

A nevelőtestület arra törekszik, hogy emberi magatartásában, szakmai felkészültségében példamutató legyen.

A családdal való kapcsolattartás formái az eredményes együttműködés érdekében:

- Óvodába hívogató: az első személyes kapcsolat a szülővel és a gyermekkel.
- Beiratkozás
- Csoportos szülői értekezletek: nevelési, pedagógiai, óvodai élettel kapcsolatos témákban.
- Egyéni beszélgetések, fogadóórák keretében

- Szülők részvétele az óvodai életben, előzetes megbeszélés alapján: családi napok, közös rendezvények, ünnepek előtti hangolódás, kirándulások.

A családi napok célja a szülőknek lehetőséget biztosítani a napi óvodai életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kaphatnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről, egyúttal módjuk van társaikkal való összehasonlításukra is. Átélik a szabad játék készségekre, képességekre gyakorolt hatását, a gyermek kompetenciájának fejlődését.

- A közös programok, ünnepek lehetőséget teremtenek a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveik közvetítésére. A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt szervezett kirándulásokat, programokat, kulturális eseményeket, s az ezekre való felkészülést.

A kapcsolattartás formái és gyakoriságuk lehetőséget biztosítanak, hogy az óvodapedagógus a gyermekek fejlődéséről folyamatosan tájékoztassa a szülőket.

A szülőket a Szülők Óvodai Szervezete képviseli, munkájukat a Működési Szabályzatban foglaltak alapján végzik.

Óvoda és a család kapcsolattartás egyéb formáit az óvoda éves munkaterve részletesen tartalmazza.

19. 2. Az óvoda egyéb kapcsolatai

19. 2. 1. Kapcsolat az Általános Iskolával

Tartalmas kapcsolat kialakítására törekszünk a gyermekek zökkenőmentesebb iskolakezdése érdekében. A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez.

Az eredményes beiskolázás lehetőségét biztosítja a településen lévő általános iskolával kialakult maximálisan együttműködő kapcsolatunk. Óvodásaink többsége ebben az iskolában kezdi meg iskolai tanulmányait, így nyomon követhetjük gyermekeink fejlődését, a tanítókkal rendszeres tapasztalatcserét folytatunk.

Évek óta bevált szokás, hogy az elsős tanító nénik több alkalommal is ellátogatnak hozzánk, megnézni a leendő elsősöket, óvodai közösségükben.

Megismertetjük Pedagógiai Programunkat, és elfogadtatni is igyekszünk azt az iskola nevelőtestületével, hogy kapcsolatunk harmonikus legyen, s a gyerekeknek az átmenet ne okozzon gondot.

Természetesen mi is élünk ezzel a lehetőséggel, és megtekintjük az iskolai élet egy-egy epizódját. Szeretnénk, ha a tanítók megismerkednének programunkkal, terveinkkel. Természetesen az óvoda pedagógusainak is tisztában kell lenni az iskola koncepciójával. Az intézmények közötti információ áramlása nagyban elősegíti kapcsolatunk mélységét.

19. 2. 2. Kapcsolat a Szülők Óvodai Szervezetével

Intézményünkben a szülők jogaik érvényesítése, illetve kötelességeik teljesítése érdekében Szülői Szervezetet (közösséget) működtetnek. Az óvodai csoportok Szülői Szervezetét az egyes csoportokba járó gyermekek szülei alkotják.

Közös programokat tartunk, a szülők részt vállalnak az óvodai rendezvények szervezésében, lebonyolításában (pl.: Sport nap, Márton nap, Karácsonyi vásár és Workshopok, Óvoda bál, Gyermeknap). Az óvoda a Szülők Óvodai Szervezete részére a törvényi előírásoknak megfelelően véleményezési, javaslattevési, döntési jogosultságot biztosít. A Szülői Szervezet feladata, hogy éljen a jogszabály és az óvoda belső szabályzataiban megadott jogainak gyakorlásával.

19. 2. 3. Kapcsolat a Fenntartó Önkormányzattal

A kapcsolattartás folyamatossága az intézmény zavartalan működésének nélkülözhetetlen eleme.

A Fenntartóval való jó kapcsolatrendszer, a támogatásának megnyerése, a minőségi munkavégzés és a zökkenőmentes működés biztosítása érdekében elengedhetetlenül fontos, nagy hangsúlyt helyezve törekszünk rá. Az igazgató minden hónap első hétfőjén részt vesz az Önkormányzat megbeszélésén, melyen tájékoztatja a fenntartót az óvoda aktuális programjairól.

Kapcsolattartás formái:

1. Napi kapcsolat
2. Óvodai ünnepekre, rendezvényekre való meghívás.
3. Fenntartó felkeresése a gyerekek Luca napi jókívánságaival, a Mikulással.
4. Aktív részvétel a Fenntartónk által szervezett település szintű rendezvényeken.
5. Éves beszámoló az óvoda munkájáról.
6. A törvény által előírt, kötelező feladatok lebonyolítása

19. 2. 4. Kapcsolat a Német Nemzetiségi Önkormányzattal

Pedagógiai Programunk céljának megvalósítása érdekében fontos feladatunk, a Német Nemzetiségi Önkormányzattal a már évek óta jól működő kapcsolattartás mellett, további lehetőségek keresése.

Az együttműködés tartalmi formái sajátossá teszik a közösen megtartott hagyományápoló ünnepségeket: Adventi gyertyagyújtás, Nemzetiségi hetünkön való részvétel. Megfelelő támogatást kapunk részükről ahhoz, hogy tovább folytassuk óvodánkban a német nemzetiségi nyelvvel, kultúrával és hagyományokkal való játékos ismerkedést.

Intézményünkben (az adott csoportokban, ahol van nemzetiségi óvodapedagógus) a német nemzetiségi nevelés szerves része az óvodai élet minden mozzanatának, a nevelés, a tanulási tevékenység egész folyamatának. A Német Nemzetiségi Önkormányzattal közösen keressük a hagyományok, szokások továbbörökítésének lehetőségeit, a nemzetiségi identitás megalapozását.

Kapcsolattartás formái:

- Aktívan részt veszünk hagyományápoló rendezvényeiken (adventi gyertyagyújtás, kórustalálkozó)

- Óvodai ünnepeinkre szeretettel várjuk a Nemzetiségi Önkormányzat képviselőit.
- Nemzetiségi hét szervezése az óvodában, német nyelvű gyermekelőadást hívunk az óvodánkba.
- Kiállítás szervezés

19. 2. 5. Egészségügyi Szolgáltató és az óvoda kapcsolata

Az intézmény folyamatos kapcsolatot tart az óvoda-orvossal, fogorvossal és a védőnővel a jogszabályokban meghatározottak szerint.

Az óvodába járó gyermekek intézményen belüli egészségügyi gondozását, a fenntartóval kötött megállapodás szerint az orvos és a védőnő látja el. Óvodánkban a gyermekek évenkénti fogászati szűrését a perbáli fogorvos látja el.

Egészségügyi felvilágosítás, egyéb higiénés vizsgálatok a terv szerint, vagy szükség esetén külön megbeszélés alapján történnek.

Az évenkénti rendszeres orvosi - védőnői szűrés mellett igénybe vesszük szükség szerint a védőnői szolgálatot.

19. 2. 6. Kapcsolat a HÍD Szociális, Család és Gyermejjóléti Szolgálattal

A Gyermejjóléti Szolgálat munkatársával kapcsolatunk folyamatos.

Szociális, hátrányos helyzetű gyermekek nyomon követése, kapcsolat fenntartása a Gyermejjóléti Szolgálat vezetőjével.

A családok szociokulturális háttérének megismerését követően, a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés közvetítése. Szükség esetén esetjelzés, esetmegbeszélés.

19. 2. 7. Az óvoda és az egyház kapcsolata

Rendszeres kapcsolatot tart az óvodavezető az egyházak képviselőivel. A hitoktatás megszervezését valamennyi dolgozó segíti (hely, idő, eszköz biztosítása).

19. 2. 8. Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálattal

A magatartási és tanulási problémával küzdő gyermekeket irányítjuk ide.

A gyermekek fejlesztése, a zökkenőmentes beiskolázás biztosításának érdekében azonos célokra alapuló kapcsolatot tartunk a szakszolgálat pedagógusaival. Az iskolaérettségi vizsgálatokon túl, szükség esetén részképesség vizsgálatot is kérünk.

19.2.9. Kapcsolat a Szabó Ildikó Könyvtár és Közösségi Térrel

A könyvtárral való szoros együttműködést fontosnak tartjuk a gyermekek olvasóvá nevelése szempontjából. Óvodásaink a nevelési év során több alkalommal vesznek részt a könyvtár vezetője által szervezett előadásokon, kreatív, színes programokon, melyek változatossá, élménydússá teszik hétköznapjainkat.

20. Az óvodába és az iskolába lépés feltételei

20. 1. Az óvodába lépés feltétele

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

A Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: Nkt.) 8. § (1) bekezdése kimondja:

„Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.”

Nkt. 8. § (2) bekezdése:

„A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. A szülő – tárgyév április 15. napjáig benyújtott – kérelme alapján a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva, annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek a negyedik életévét betölti, különös méltánylást érdemlő esetben, – ha a szülő a gyermek negyedik életévének betöltését megelőzően már kérelmezte, úgy újabb – kérelem alapján annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti a Kormány rendeletében kijelölt szerv (a továbbiakban: felmentést engedélyező szerv) felmentheti a gyermeket az óvodai foglalkozáson való részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, sajátos helyzete indokolja. Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, csak az óvodavezető vagy a védőnő, továbbá tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetében az Eütv. 89. §-a szerinti általános járóbeteg-szakellátásban, vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos rendelhető ki. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetében a kérelem a tárgyév április 15. napja után is benyújtható. Az eljárási határidő ötven nap.”

20. 2. Az iskolába lépés feltételei

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A törvény pontos útmutatást ad arról, hogy a gyermeknek milyen feltételeknek kell megfelelnie az iskolai tanulás megkezdéséhez.

Az Nkt. 45. § (2) bekezdése értelmében a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A szülő kérelmére a felmentést engedélyező

szerv (Oktatási Hivatal) döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt.

Ha a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri, az Oktatási Hivatal a szülő kérelmére engedélyezheti, hogy a gyermek hatéves kora előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.

Az iskolai életre való felkészültségnek testi, lelki és szociális kritériumai vannak, melyek közül egyik sem hanyagolható el, mindegyik egyformán szükséges az iskolai élet megkezdéséhez. A testi érettséget az orvos állapítja meg.

- Testileg egészségesen fejlődő gyermek (hatéves kora körül) eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Nagymozgása összerendezettebb, finommozgása harmonikusabb. Erősen fejlődik mozgáskoordinációja, finommotorikája. Mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan irányítani képes.

- A pszichikus érettség hiteles ismerői az óvodapedagógusok és a szülők. A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott, érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A hat év körüli kisgyermek "vágya", hogy iskolás legyen. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek, érzékelés, észlelés tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának. Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, növekszik tartalma, terjedelme, önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama. Kialakulóban van az elemi, fogalmi gondolkodása.

Az egészségesen fejlődő gyermek érthetően, folyamatosan kommunikál (minden szófajt, mondatfajtát használ, tisztán ejti a magán-, és mássalhangzókat), végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét. Érzelmeit, gondolatait mások számára érthetően, életkorának megfelelően ki tudja fejezni.

Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről:

Tudja nevét, lakcímét, szülei nevét, foglakozását. Ismerje a napszakokat, ismerje, és a gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismerje szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét.

Ismerje az öltözködés és időjárás összefüggéseit, az alapvető viselkedési szabályokat, amelyek a társadalmi és természeti környezet megővéséhez, megbecsüléséhez szükségesek.

Elemi mennyiségi ismeretei legyenek. Matematikai tapasztalataikat valamennyi tevékenységi formában képesek alkalmazni (ok-okozati összefüggéseket felismernek).

- Óvodáskor végére szociálisan is éretté válnak a gyermekek. A szociálisan érett gyermek készen áll az iskolai élet és tanítónő elfogadására, képes az együttműködésre, kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival egyaránt. Megbecsüli saját és mások munkáját, segítőkész társaival szemben. Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését, az akarat és önfegyelem megfelelő szintje jellemzi.

Feladattudata kialakulóban van, és ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg. Ehhez elengedhetetlen a gyermek kitartásának, önállóságának, önfegyelmének és munkatempójának fejlődése.

Sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, egyénre szabott fejlesztéssel érhető el a fentiekben leírt fejlettségi szint, szükség esetén megfelelő speciális szakember közreműködésével.

Az óvodáskor végére a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű gyermekeket is eljuttatjuk az óvodai nevelés általános célkitűzéseiben megfogalmazott minimális szintre: alkalmazkodóképesség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködés.

Célunk, hogy az óvodáskor végére minden gyermek jusson el az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális és testi fejlettséghez.

21. Óvodánk speciális szolgáltatásai

A különféle foglalkozásokat úgy helyeztük el a napirendben, hogy ne zavarják az óvodai nevelőmunka menetét.

Igény szerint a következő foglalkozásokon vehetnek részt az óvodásaink.

- **Hitoktatás:** Az óvoda a délutáni órákban, heti egy-egy alkalommal helyet biztosít a katolikus és református hitoktatás számára. A hitoktatáson való részvétel önkéntes.
- **Alapozó Terápia:** szakember heti két alkalommal egy idegrendszert serkentő mozgásos terápiás tornát tart óvodánkban nagy-középső- és nagycsoportos gyermekek számára szülői igény szerint.
- **Néptánc:** heti egy alkalommal a gyermekek páros és körtáncokat, gyermekjátékokat, dalokat és olyan táncos mozdulatokat tanulnak, amelyek segítenek az egészséges mozgáskultúra és ritmusérzék kialakulásában.
- **Ritmikus sport gimnasztika:** heti egy alkalommal ritmusérzék fejlesztésére, játékos táncos-torna gyakorlatok elsajátítására add lehetőséget szakember irányításával a gyermekek számára szülői igény szerint.
- **Drámapedagógia foglalkozás:** Heti egy alkalommal segít a gyermekeknek feszültségeik, gátlásaik oldásában, társaikhoz való kapcsolódásukban, önmaguk és társaik elfogadásában.

22. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Fontosnak tartjuk, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesüljön színvonalas nevelésben, oktatásban. Az esélyegyenlőséget szem előtt tartva biztosítjuk az azonos vagy közel azonos kulturális javakhoz való hozzáférést. Az esélyteremtéssel, a hátrányok csökkentésével, az óvodából az iskolába történő átmenet nehézségei csökkennek, kevesebb iskolai kudarccal kell megküzdeniük az érintett gyerekeknek.

22. 1. A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenység

A hátrányos szociokulturális környezetben élő gyermekek számára a környezeti ingerek, hatások nem megfelelőek a kiegyensúlyozott, harmonikus személyiségfejlődéshez, ezért ezek gyakran eredményeznek a normáktól eltérő viselkedést.

A szociális hátrányok lehetséges okai:

- anyagi nehézségek, nem megfelelő lakáskörülmények
- alkoholizmus a családban
- a szülők életvezetési problémái
- a nagycsaládosok gondjai
- a csonka családok, éppen felbomló családok
- munkanélküliség

Feladataink:

- a mindennapi élethez szükséges készségek kialakítása
- praktikus ismeretek, tevékenységek, szokás és szabályrendszer kialakítása
- a mozgás megszerettetésével az egészséget értéknek tekintő gondozásmód
- családi életre és egészséges életmódra nevelés
- a szabadidő tartalmas eltöltésének igényére való nevelés
- tolerancia, segítőkészség kialakítása, másság elfogadása
- térítési díjkedvezmény, rendkívüli gyermekvédelmi támogatás kezdeményezése
- azonnali intézkedés a gyermeket, családot ért probléma megoldására
- védőnővel való folyamatos kapcsolattartás
- a szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés.

Tevékenységek:

- differenciált fejlesztés
- egészségnevelés
- mozgástevékenység rendszeres, hatékony biztosítása
- nemzetiségi kultúra és hagyományápolás
- tehetséges gyermekek felkészítése,
- egyéni fejlesztő foglalkozások
- élményszerzés biztosítása
- kulturális rendezvényeken való részvétel

Együttműködés a szülőkkel:

- szülői értekezletek, fogadó óra
- folyamatos rendszeres tájékoztatás a család működését segítő szolgáltatásokról
- szülőkkel közös programok szervezése

Az együttműködés további formái Az óvoda kapcsolatrendszere részben található.

22. 2. 1-es típusú diabéteszsel élő gyermekek ellátása

Amennyiben az intézményben felvételre kerül 1-es típusú diabéteszsel élő gyermek, úgy esetében az óvoda gondoskodik (abban az időtartamban, amikor a gyermek az intézmény felügyelete alatt áll) a napközbeni alapvető speciális ellátásról:

- a vércukorszint szükség szerinti méréséről,
- valamint – szükség esetén, orvosi előírás alapján – a szülővel, törvényes képviselővel történt egyeztetést követően, az előírt időközönként a szükséges mennyiségű inzulin beadásáról.

22. 3. Fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermek ellátása

A szülő kötelezettsége, hogy a nevelési-oktatási intézménnyel óvodai jogviszonyban álló fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermeke fokozott figyelmet igénylő egészségi állapotáról és a megteendő sürgősségi intézkedésekről

- a beiratkozással egyidejűleg, vagy
- a diagnózis ismertté válását követően haladéktalanul

tájékoztassa a nevelési-oktatási intézményt és a megteendő sürgősségi intézkedésekről, továbbá köteles gondoskodni arról, hogy az életmentő gyógyszert leadja az óvodában.

Életmentő gyógyszert az orvosi szobában kell tárolni, ahol a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy számára jól elérhető, aki az óvodapedagógust segíti a krízishelyzet során. Ezzel a feladattal elsősorban a megfelelő szakmai továbbképzést elvégző munkatárs van megbízva.

23. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése

A törvény különleges bánásmódot igénylőknek tekinti az alábbi csoportok egyikébe tartozó gyermekeket:

- sajátos nevelési igényű gyermekek
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek
- kiemelten tehetséges gyermekek

Az átlagosnál több figyelmet fordítunk a lassabban fejlődő, lemaradó, hátrányos helyzetű, beilleszkedési-, magatartási-, és tanulási zavarral küzdő, sajátos nevelési igényű gyermek megkülönböztetett fejlesztésére. Valamennyi óvodásunk számára biztosítjuk a saját, egyéni fejlődési ütemének megfelelő fejlesztését (szükség esetén szakember bevonásával), tehetségének felfedezését, kibontakozását, gazdag programokkal, változatos tevékenységeket kínálva.

23. 1. Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése

Az alapdokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelésünk a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.

Fontosnak tartjuk, hogy:

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- a gyermekek fejlesztése a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, fejlesztés ne terhelje túl,
- a fejlesztést minden esetben a gyermekek egyéni szükséglete határozza meg,
- a gyermek kapjon meg minden segítséget a hátrányainak leküzdéséhez, csökkentéséhez.

A sajátos nevelési igényű gyermek harmonikus személyiségfejlődését is befolyásolja az őt körülvevő környezet. Ezért törekszünk az elfogadó, eredményeket értékelő ösztönző környezet megteremtésére. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek az óvodában, a korcsoportban megél.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési céljaink megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Az **óvodapedagógus feladata**, hogy segítse a gyermekek közös játékba, tevékenységekbe való beilleszkedését, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását. Ezek megvalósulása pozitívan befolyásolhatja a fejlődésüket.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fokozottabban igénylik a tevékenységeket meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. Továbbá az óvodapedagógus fontos feladata megelőzni a teljesítménykudarcot.

A fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. A gyermekek egyéni képességeihez igazodó játékos tevékenységek során kiemelt feladatunk a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. Az óvodapedagógus a képességfejlesztéshez kellő időt és alkalmat kell, hogy biztosítson. A fejlesztés során kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a sok ismétlésnek, a megfelelő motivációnak.

Az óvodai nevelőmunkán túl fontos a szülők és az óvoda szoros együttműködése az eredmények eléréséhez. A szülőket a gyermek fejlődéséről folyamatosan tájékoztatjuk.

Az önállóságra nevelés elvét szem előtt tartva szervezzük a gyermekek életkorának megfelelő mindennapos tevékenykedtetését. Az önellátás, önkiszolgálás fejlesztésére törekszünk.

Sikerként éljük meg, ha a gyermek beilleszkedik a közösségbe, a foglalkozásokban az egyenlő hozzáférés biztosítását szem előtt tartva részt vesz, és önmagához képest fejlődik. Az óvodai nevelés végére az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szintet eléri.

23. 2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyerekek nevelése

Bármely gyermek kerülhet nehéz helyzetbe közösségi élete során. Lehet, hogy nehezen találja meg a hangot gyermektársaival vagy az óvoda dolgozóival, ezért kirekesztettnek, magányosnak érzi magát.

Előfordulhat, hogy olyan változások zajlanak a család életében (pl. testvérszületés, válás, gyász), melyek átmenetileg megnehezítik a gyermek alkalmazkodását a közösségben kialakult szokásokhoz, szabályokhoz. Mindezek következtében megváltozhat magatartása (pl. hiperaktivitás), indulatossá vagy éppen visszahúzódóvá válhat. A nehézségek megmutatkozhatnak a figyelem, a gondolkodás, a beszéd (dadogás, hadarás) és a feladatmegoldás területén, gátolhatják az információk felfogását, bevéését.

Az óvodapedagógus feladata, ha észleli ezeket a változásokat, segítsen a gyermeknek. Differenciált pedagógiai módszerek alkalmazásával arra törekedjen, hogy minél előbb megszüntesse a nem kívánatos viselkedést, tanulási nehézséget kiváltó okokat. A segítségnyújtás módját nem könnyű megtalálni. Az óvodapedagógus kérheti a Pedagógiai Szakszolgálat szakembereinek (fejlesztő pedagógus, pszichológus) segítségét.

Ezekben az esetekben kiemelten fontos a szülők tájékoztatása és a szoros együttműködés a gyermek megfelelő fejlesztése, fejlődése érdekében.

23. 3. Tehetségnevelés, tehetségfejlesztés

A tehetség átlag feletti képességek, átlagot meghaladó speciális képességek, kreativitás, feladat iránti elkötelezettség. (pl.: magas szintű elvont gondolkodás, fejlett anyanyelvi gondolkodás, jó memória)

Tehetségnek tehát azok a gyerekek tekinthetők, akik kiváló adottságaik alapján magas szintű teljesítményre képesek az élet bármely területén.

Az óvodapedagógus feladata:

- a gyermek megismerése
- a tehetséggondozás a tehetség felismerésével, azonosításával kezdődik
- fontos a célkitűzések megfogalmazása, tisztázása
- korai fejlesztés támogatása
- a gyermek érzelmi támogatása, elfogadás, odafigyelés

- ingergazdag, kihívásokat kínáló környezet megteremtése
- együttműködés a családdal - folyamatos kapcsolattartás, információcsere
- kapcsolattartás a Pedagógiai Szakszolgálattal

Az óvodapedagógusnak kiemelt szerepe és felelőssége van a tehetség felkutatásában és kibontakoztatásában. Az óvodai szabad játék során egyértelműen megnyilvánul a gyermek kíváncsisága, intellektusa, a játékhoz és a többi gyerekhez fűződő viszonya. A differenciálás minden gyermek számára fontos a tanulási folyamatokban. Az óvodapedagógus a tehetséges gyermek fejlődését azzal segítheti leginkább, ha a többiekétől mélységében és sebességében eltérő tanulási szükségleteire külön is fókuszál.

Mindehhez a gyermek számára szabad és érzelmi biztonságot adó, támogató, elfogadó, feltétel nélküli szeretetet nyújtó környezet biztosítására törekszünk, amelyben olyan egészséges, harmonikus és erős személyiséggé fejlődhetnek a gyermekek, akik megtalálják magukat bármilyen élethelyzetben.

Óvodapedagógiai munkánk során minden gyermeknek biztosítjuk a lehetőséget, hogy kreativitása kibontakozhasson, megnyilvánulhasson a különböző tevékenységek gyakorlásában. (változatos módszerek és technikák alkalmazása)

24. Gyermekvédelem az óvodában

Óvodánkban a gyermekvédelmi munka kiemelkedő jelentőségű. A gyermekek védelme, az érzelmi biztonság megteremtése minden dolgozó alapvető feladata.

A gyermekvédelmi felelős a gyermek- és ifjúságvédelem alapellátásához tartozó jelzőrendszer szerves része, személyét a vezető választja ki. A felelős a gyermekvédelmi feladatokat összehangolja és az önkormányzati hálózathoz kapcsolja. A jelenlegi megelőző gyermekvédelmi rendszer kulcsintézménye a település önkormányzatánál működő Gyámügy és a területileg illetékes HÍD Családsegítő Gyermekjóléti Szolgálat munkatársai.

Legfontosabb feladatunk a gyermekek jogairól szóló törvények betartása.

Alapelvünk:

Óvodai nevelésünkben tilos a hátrányos megkülönböztetés bármilyen okból.

Célunk, hogy a gyermek személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsuk, és biztosítsunk védelmet számára fizikai és lelki erőszakkal szemben.

Feladatunk, hogy tiszteletben tartsuk a gyermek gondolati-, lelkiismereti- és vallásszabadsághoz való jogát.

- minden esetben a gyermekek érdekét kell képviselni, ezt semmilyen más érdek nem előzheti meg
- mindig azt a jogot kell alkalmazni, ami a gyermekekre nézve előnyösebb

A migráns gyermekek nevelése során biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok, az alapvető szabadságok védelmét.

Az óvoda (óvodaigazgató) gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatai:

1. A családok szociális és anyagi helyzetének figyelembevételével a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslattal elősegíteni.
2. A problémákat, a hátrányos helyzetet okozó tüneteket, az okokat felismerni, és ha szükséges, szakember segítségét kérni. Szóbeli, írásos jelentési kötelezettség.
3. Elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését.
4. Az óvodaigazgató és a gyermekvédelmi felelős együttműködik a Gyermekjóléti Szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó, feladatokat ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.
5. A Gyermekjóléti Szolgálat esetmegbeszélésein való részvétel.
6. A gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását rendszeresen figyeli és azt a dolgozók tudomására hozza.
7. Fontos feladata, hogy segítse és szorgalmazza a veszélyeztetettség, a hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását.
8. Ha a gyermek veszélyeztetettségének megakadályozása érdekében tett óvodai intézkedési lehetőségek kimerülnek, felveszi a kapcsolatot az illetékes szervekkel.
9. Intézkedés kérése azoktól a szakemberektől (Gyermekjóléti Szolgálat, védőnő, orvos, jegyző), akik illetékesek a gyermek problémáinak megoldásában.

A Gyermekjóléti Szolgálat vezetőjével kapcsolatot tartunk, az érintett gyermekekkel kapcsolatos problémákat minden esetben jelezzük felé.

A gyermek és ifjúságvédelmi feladatok irányításáért az igazgató a felelős, munkáját segíti a gyermekvédelmi felelős és köteles abban közreműködni valamennyi óvodapedagógus.

Az óvodai faliújságon ki kell függeszteni a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények címét, telefonszámát.

25. A Pedagógiai Programunk megvalósításához jelenleg meglévő eszközzrendszer

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. mellékletében a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) helyiségeit és egészség- és munkavédelmi eszközeit meghatározó jegyzék teljesítése óvodánkban az alábbiak szerint alakul.

Helyiségeink

Helyiségek megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Csoportszoba	6	6
Tornaszoba sportszertárral	1	1
Logopédiai foglalkoztató	1	1
Játszóudvar	1	1
Igazgatói iroda	1	1
Igazgatóhelyettesi iroda	1	1

Tárgyaló	1	1
Nevelőtestületi szoba	1	1
Orvosi szoba, elkülönítő szoba	1	1
Gyermeköltöző	6	6
Gyermekmosdó, WC helyiség	6	6
Felnőtt öltöző	1	1
Felnőtt mosdó	3	3
Felnőtt-WC/akadálymentes	3	3/+1
Felnőtt zuhanyzó	1	1
Mosó-, vasaló-, szárítóhelyiség	1	1
Raktár	2	2
Melegítőkonyha	1	1
Szárazáru raktár	1	1
Ételhulladék-tároló	1	1
Tálaló	1	1
Fehéredény mosogató	1	1
Feketeedény mosogató	1	1

Egészség- és munkavédelmi eszközeink

Az eszköz megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Étel mintavétel készlet	1	1
Elsősegélyláda	1	3
Gyógyszerszekrény (zárható)	1	1
Munkaruha	Törvény alapján	megfelelő
Védőruha	Törvény alapján	megfelelő
Tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint	megfelelő

Óvodánkban minden csoportban az életkornak megfelelő készségeket, képességeket fejlesztő, speciális, játék és foglalkoztató eszköztár áll rendelkezésünkre, de szükséges a folyamatos pótlásuk, bővítésük. Német nemzetiségi nyelv és kultúra játékos megismerését segítő eszközeink: CD, feladatlapok, szókérték, dominó, memory, készségfejlesztő játékok, pl. Was will ich werden? Das pfiffige Legesspiel der Beruf, Blinde Kuh, Rund um der Jahr, Kleine Schnecke.

Az állami normatív támogatás és az önkormányzat által biztosított kereten kívül az óvodának egyéb anyagi forrásai is vannak (alapítvány, szponzorok-szülői hozzájárulások, pályázatok). A költségvetés ésszerű, takarékos és gazdaságos felhasználásával, valamint annak pályázati pénzforrásokkal történő kiegészítésével kívánjuk folyamatosan cserélni, pótolni eszközeinket. Pénzügyi lehetőségeink bővítéséhez ezután is minden alkalmat kihasználunk pl.: pályázat, szponzorok, szülői támogatás.

Felhasznált szakirodalom

1. Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés, de hogyan?
(Országos Közoktatási Intézet, Bp. 1977.)
2. Porkolábné Balogh Katalin: Kudarc nélkül az óvodában
(Alex Typo Kiadó, 1992.)
3. Forrai Katalin: Ének az óvodában
(Zenemű Kiadó, 1994.)
4. Dr. Kovács György - Karczewicz Józsefné - Miehle Anna:
Freinet hatása a mai magyar óvodapedagógiára
(Horizont Könyvek, 1993.)
5. Óvoda az ezredfordulón: Művelődési és Közoktatási Minisztérium
(Budapest, 1998.)
6. Zilahi Józsefné - Stöckert Károlyné - dr. Ráczné Főző Klára:
Óvodai nevelés játékkal, mesével (5. Kötetben)
(Szorobán, Budapest, 1996.)
7. Makra Lajosné - Fülöpné Kiss Ibolya - Laki Judit: Óvodai élet a "Százholdas Pagonyban"
(A Röszei Óvoda nevelési programja, Felelős kiadó: Makra Lajosné, Rösze)
1. Négy Vándor: Környezeti nevelésre épülő, személyiségfejlesztő és
Néphagyományőrző Helyi Óvodai Nevelési Program
(Baracs, 1998.)
9. Évszak-Járó Népszokással, néphagyománnyal és természetes anyagokkal "Tiszta forrásból"
(az Óvodai Nevelés Programja OPI 1989.)
10. Marianne Bauer – Marlene Preims – Dr. Frank Gábor – Szauer Ágnes:
A magyarországi német nemzetiségi óvodák bemutatkoznak
(Budapest, Pécs, 2013.)

Melléklet

1.számú Melléklet

Német nemzetiségi nevelés az óvodában

1. Einführung

Unser Program übernimmt die Erkenntnis, den Erwerb und die Pflege der Sprache und Kultur der deutschen Nationalitäten, bzw. die Weitergebung der Traditionen der Entwicklungsstufe der Kinder entsprechend.

Bei der Erarbeitung der Nationalitätsthemen unseres pädagogischen Erziehungsprogrammes haben wir in Acht gezogen, dass obwohl Budajenő (Jeine) ein Dorf ungarndeutscher Nationalität ist, die Kinder verfügen über keine sprachlichen Kenntnisse, es sind nur die Älteren, die in den Familien die alten Traditionen betrachten und pflegen.

Unser Ziel ist das Interesse der Kinder für die deutsche Sprache und Kultur aufzuwecken, die Sprachfertigkeit und Sprachfähigkeit im Lebensalter von 3 bis 6 Jahre nach Möglichkeit zu entwickeln.

Außern den dazu erforderlichen Mittel und Instrumente halten wir für notwendig, das Ausgestalten der geeigneten Umgebung und Atmosphäre, die Erschaffung der natürlichen Situationen, die das Kind zum Sprachgebrauch anregen. Wir machen die deutsche Sprache im gesamten Kindergarten sichtbar.

Stetig entwickeln wir unsere Sprachkultur mit Selbststudium, und an Weiterbildungen.

Wir streben danach, die deutsche Sprache für die Kinder nachahmenswert, abwechslungsreich, anschaulich und einwandfrei zu vermitteln.

Die deutschen Nationalitätenpädagogen nutzen jene Gelegenheiten den ganzen Tag aus, bei denen das spielerische Kennenlernen und Übung der sprachlichen Aufgaben möglich sind.

Das spielerische Kennenlernen der Nationalitätensprache und Kultur darf nicht isoliert behandelt werden, die Benutzung der zwei Sprachen (50-50 %) bildet den organischen Teil aller Momente des Kindergartenlebens, die in Prozess der Tätigkeiten eingebaut ist.

Die Kindergartenpädagogen sollen die geistige und sachliche Kultur, Traditionen und Bräuche der Nationalität kennen. Ihre Aufgabe ist die Weitervererbung der Kulturgüter.

Die ungarischen und deutschen Kenntnisse werden bei der Bearbeitung der Themenkreise kontinuierlich und parallel aufeinander gebaut.

Die Kindergartenpädagogen müssen damit im Bilde sein, bestimmte Grundsätze wegen der lebensartigen Eigenschaften der Kinder im Kindergarten (die Stufe des sprachlichen Bewusstseins und die Schwelle des Ertragens der Monotonie sind klein, die Konzentrationsfähigkeit und deren Zeitdauer ist unentwickelt) bei der früheren Spracherziehung nicht aus den Augen lassen zu sollen.

Diese Grundsätze könnten die folgenden sein:

- Spielerlichkeit,
- Abwechslung,
- Anschaulichkeit,
- handeln lassen,
- Erlebnisähnlichkeit,
- Schrittweislichkeit.

Jedes Moment muss von Spielerlichkeit durchdrungen werden, vom Kennenlernen der neuen Lexika bis zum Üben des schon aufgefassten Materials und der späteren Wiederholung.

Bei der nationalitäten Spracherziehung bauen wir auch auf die natürliche Neugierigkeit, die Neigung zu handeln und zur Nachahmung, infolgedessen werden die Kinder zur Selbstständigkeit, Selbstverwirklichung, gemeinsame Tätigkeiten angeregt.

Wir verwirklichen das differenzierte Üben, die Vertiefung des Sprachmaterials in einer freien Form. Das Thema bezieht sich in jedem Falle an die kommenden Feiertage, Jahreszeiten, die Abwechslungen der umgebenden Welt um die Kinder. Das Kind trifft die in der ungarischen Sprache schon bekannten Begriffe auch in der deutschen Sprache.

Begegnungen mit der Nationalitätssprache in der Kleingruppe

Die Kinder in der Kleingruppe weigern sich sogar in vielen Fällen auszusprechen oder können nicht rein sprechen, deshalb sind von den dreijährigen Kindern keine ernsthaften Ergebnisse zu erwarten.

Die Kindergärtnerin hilft den Kindern mit spielhaften Erregern der Aufmerksamkeit und Interesse mit der Sprache sich befreundeten. (spielhaftes Lernen von Liedern und Kinderreimen)

Begegnungen mit der Nationalitätssprache in der Mittengruppe

Die Kinder sollen sich mit Freude an gemeinsamen spielhaften Tätigkeiten teilnehmen. Bauend auf die Neugierigkeit und Interesse der Kinder schaffen wir solche Situationen, wobei wir unsere Vorstellungen durch entsprechende spielhafte Methode verwirklichen und das bestimmte Ziel erreichen können. Das Interesse und die lebensartigen Eigenschaften der Kinder berücksichtigenden spielhafte Gedichte, Reime, Abzählreime, Lieder, Kreisspiele und die lebensnahen Wörter und Ausdrücke sind bezeichnend für die alltäglichen Tätigkeiten.

Begegnungen mit der Nationalitätssprache in der Großgruppe

Die Kinder sollen sich an die freien Tätigkeiten aufmerksam, aktiv, mit Freude beteiligen. Bauend auf die Gelernten in der Mittengruppe lassen wir sie neue Ausdrücke und Wörter kennen lernen. Wir streben um die richtige Aussprache und die Vorbereitung der Sprachunterricht in der Schule.

Unser Bild vom Kind

Damit sich das Kind diesem individuellen Entwicklungsprozess öffnen kann, braucht es die Erfahrung von Angenommen sein, Zuwendung und Geborgenheit. Es braucht seinen Freiraum, das Gefühl der Sicherheit und beständige Anwesenheit der Erwachsene. Es braucht zu seiner

Orientierung und zu seinem Schutz nachvollziehbare, sinnvolle Regeln und Grenzen, die es in seinem Streben nach Weiterentwicklung unterstützen. Das Kind braucht nachahmende Vorbilder, Modell, das Agens seiner Entwicklung sind die Neugierde, die Begeisterungsfähigkeit und die Offenheit.

Jedes Kind ist spielfreudig, deshalb halten wir es wichtig, dass das Spiel die Kindergartenzeit kennzeichnen soll. Das Spiel ist in dem Kindergarten das Tun, Das Lernen und die Erziehung.

2. Erziehung an eine gesunde Lebensart

Die Grundbedingung der körperlichen, seelischen und geistlichen Gesundheit ist die Sicherung eines guten Komforts und eine vertrauliche Beziehung zwischen Kind und Erwachsenen. Wir bilden einen richtigen, dem Lebensalter und den persönlichen Eigenschaften entsprechenden Lebensrhythmus schrittweise in Zusammenarbeit mit den Familien heraus. Die Bedingungen der gesunden Entwicklung des Kindes werden durch die kontinuierliche und flexible Tagesordnung gesichert: mit Mahlzeit, Schlaf, Ausgehen in die frische Luft, Bewegung, Vorbeugung der Krankheit, Körperpflege und viel Spiele. Da die Reife des Kinderorganismus in diesem Lebensalter noch nicht vollendet ist, schaffen wir die Bedingungen der gesunden Entwicklung mit Sachverstand Gestaltung der sicheren Umgebung. Die täglich wiederkehrenden Tätigkeitsformen unterstützen den Kindern die vielfältigen Erwerbe der Kenntnisse in der Nationalitätssprache.

3. Spracherziehung

Ähnlicher weise der ungarischen muttersprachlichen Erziehung durchdringt das Nutzen der Nationalitätssprache das Ganze des Kindergartenlebens. Aus dem Kulturgut und Kultur (Literatur, Musik, Volksspiel) organisieren wir den Spracherwerb mit der Hilfe der bewusst gebauten Thematik abwechslungsreiche Weise.

Mit den zurückkehrenden Kommunikations- Situationen sichern wir auf der Nachahmung basierende Spracherwerb.

Mit der Benutzung der täglich gesagenden, wiederholenden Ausdrücke und Begriffe erweitern wir den aktiven und passiven Wortschatz der Kinder.

Wir gründen ein positives emotionales Verhältnis und eine Bindung für die Sprache, Kultur und Tradition der Nationalitäten mit der Erkenntnis der deutschsprachigen, literarischen, musikalischen Materialien, die zu den Themenkreisen benutzt werden. Wir tragen die Entwicklung der Sprachverstehens durch die Initiative der abwechslungsreichen Tätigkeiten und durch die Möglichkeiten der Wiederholungen und der Übungen bei.

Unsere Handlung, die alltägliche Tätigkeiten begleiten wir auch mit deutschen Worten, bzw. mit deutschsprachigen Anweisungen. Während der unterschiedlichen täglichen Tätigkeiten (Hände waschen, Ordnung machen, Mahlzeit) sagen wir Reime, singen und sprechen wir immer deutsch.

Bei der Benutzung der deutschen Sprache:

- Wir wählen ein angemessenes Sprechtempo.
- Wir sprechen deutlich.

- Während der Rede wenden wir die Körpersprache (Mimik, Gestik) bewusst an, damit können wir das Verständnis helfen.

4. Das Spiel

Das Spiel bedeutet im Leben des Kindes die Freude und die Freiheit des Kennenlernens der Welt. Als effektivstes Mittel der sprachlichen Erziehung erscheint das Spiel, die häufigste Tätigkeit der Kinder, darum bieten wir vielfältige Spielmöglichkeiten an.

Die Bedingungen des Spiels müssen gesichert werden:

- entsprechendes Ort;
- die Zeit;
- die Mittel;
- das Erlebniserfahrung;
- die entsprechende Gruppenatmosphäre. (Sicherheit, Vertrauen)

Neben dem **indirekten Spielkontroll** ist es wichtig, das freie Spiel des Kindes zu beobachten, seine Aktivität zu fördern. Die im Laufe des Tages entstandenen Spielsituationen werden bei der sprachlichen Kommunikation benutzt, wobei, der passive Wortschatz durch die Benennungen von Gegenständen, Sachen, Lebewesen der Kinder erweitert wird. Während des Spiels kommunizieren die Kinder aktiv, sowohl mit Wörtern als auch mit Körpersprache.

Mit den regelmäßigen wiederkehrenden Kommunikationslagen sichern die Kindergartenpädagoginnen die imitative Aneignung von der deutschen Sprache. Die Gruppenzimmer und der Kindergartenhof sichern die Möglichkeit an die direkte Erlebniserwerb und die Organisation der Kreis- und Bewegungsspiele. Die symbolischen Rollenspiele sichern die Gelegenheit, in den Spielarten liegende Sprachkenntnisse zu erweitern, in denen die Kinder Rollen spielend bekannte Geschichte, Märchen, Erlebnisse und Kenntnisse auffrischen. Das Kind erweitert die eigenen Sprachkenntnisse auch durch die Handwerker- Tätigkeiten, während es sich mit den Stoffen und ihren Eigenschaften kennenlernt.

Regelspiele wie Karten, Memory, Bordspiele (Mein erster Kalender; Stapel Männchen; Tempo, kleine Schnecke!; Der kleine Schlaufuchs; Rund um dem Kalender; Differix) Gewinnspiele, Bewegungsspiele mit festgelegtem Text (Alle meine Gänse, kommt nach Haus; Feuer, Wasser, Flugzeug...) all tragen in sich die Möglichkeit der Erweiterung der Aufmerksamkeit, der Erkenntnis, der Ausdrucksfähigkeit und des Wortvorrates.

5. Die Bewegung

Ein Lebenselement und eine natürliche Äußerung der Entwicklung des Kleinkindes sind die **Bewegung und das Training**. Die Bewegungsspiele fördern die körperlichen Fähigkeiten (Kraft, Geschicklichkeit, Schnelligkeit, Standfähigkeit) und die natürliche Bewegung (Schreiten, Laufen, Springen, Stützen, Hängen, Balance, Werfen) des Kindes. Dies alles zusammen verstärken und ergänzen die Erziehung an eine gesunde Lebensart, die Aufgaben der intellektuellen und sozialen Entwicklung.

Die Ausflüge, Wanderungen und selbst das Spiel haben eine bewegungsentwickelnde Wirkung auf die Kinder. Neben der Entwicklung der Bewegungskultur helfen sie bei der Orientierung im Raum, der Lagenerkennen, der Fähigkeit für Entscheiden und Anspannung, dem Entstehen der Willensfaktoren der Persönlichkeit. Spielend lernt das Kind die deutschen Namen der Körperteile, zu den Übungen und Bewegungstätigkeiten anschließende Ausdrücke kennen. Die nationalitäten sprachliche Erziehung erscheint durch die Erweiterung des passiven Wortschatzes und die Vertiefung der Bedeutung der Wörter. Vom Kind erwarten wir die Stufe des Verständnisses.

6. Märchen und Gedichte

Die mit spielhaften Bewegungen zusammengebundenen Reime, Gedichte, Abzählreime und Märchen gelten als wichtige Mittel sowohl der Zusicherung der emotionalen Sicherheit als auch der sprachlichen Erziehung. Diese geistigen Werte bringen die Vielfalt der Traditionen den Kindern nahe, dadurch formen ihre Nationalitätsidentitätsbewusstsein. Die fortgesetzten zurückkehrenden Reime, Erzählungen und Aufsagen der Gedichte sind seelisches Bedürfnis und obligatorischer Anspruch des Kleinkindes.

Die volkstümlichen und literarischen Werke haben soeben einen Platz in unserem Kindergarten. Wir bearbeiten solche Märchen und Gedichte in der Nationalitätssprache, die das Lebensalter und der sprachlichen Entwicklungsstufe der Kinder entsprechend sind. Bilderbücher tragen wesentlich zur Sprachförderung im Kindergartenalltag bei. Sie vermitteln den Kindern gleichermaßen Freude an der Sprache und am Betrachten. Beim Hören, Lesen oder Betrachten von Buchinhalten können Kinder ihrer Fantasie freien Lauf lassen und dabei ihren Wortschatz erweitern.

Sie übernehmen Dialoge und Redewendungen aus den Märchen und Gedichte und so lernen sie Ausdrücke miteinander zusammengebunden kennen.

Unser Ziel ist, damit die Kinder Märchen, Reime und Gedichte aus der Literatur der Minderheit kennen lernen und diese in ihrem Spiel frei üben oder abspielen.

Die Sprachfähigkeit, kommunikative Situationserkennen fördern wir durch Puppenspiel, Dramatisierung, selbstständiges Märchensagen, all dies in zwei Sprachen. Wichtige Materialien der Nationalitätssprache sind die deutschsprachigen Bücher (Die kleine Raupe Nimmersatt, Was siehst du in der Natur?; 10 kleine Teddybären; Gute Nacht, Bonifaz!; Ich bin der kleine Hase; Der Regenbogenfisch; Fünf Fingerleute; Mein Kindergarten; Entdecke die Sachen!; Komm, fang den Ball; Mein erstes Klipp-Klapp-Buch von den Farben; usw.), Publikationen von deutschem Sprachgebiet, die die Kindergartenpädagogen für die Kinder dem Lebensalter entsprechend zusammenstellen.

7. Singen und Musik

Das Singen gilt als eines der ausdrückendsten Mittel der Sprachbildung in der Nationalitätssprache, das durch Gefühle auf die Kinder wirkt, während des Singens - Musikhörens fühlen sie sich nämlich befreit und sicher. Durch die Nationalitätsmusik formulieren wir ihr Geschmack und ihre ästhetische Empfänglichkeit.

Unser Ziel ist, die Kinderlieder und Volksspiele der deutschen Nationalität kennen zu lernen, in den Alltag des Kindergartenlebens einbauen zu lassen, die das Zusammengehörigkeitsgefühl in den Kindern und die **Bindung** mit der gegebenen Nationalität vervielfachen stärken können.

Die lebensalterlichen Eigenschaften der Kinder in Rücksicht nehmend wählen wir solche Liederspiele, Kreisspiele, Reime und Abzählreime aus, die- in ihrem Tonmaterial, musikalische Schwierigkeit und Textinhalt- ihrer Altersgruppe entsprechen. Beim Zusammenstellen der Materialien ziehen wir die volkstümlichen spielinhaltlichen leicht zu singenden Melodien und Rhythmen und die zu diesen passenden deutschen nationalitäten Tanzschritten vor. Mit der Hilfe von deutschen Liedern können wir den Wortschatz der Kinder erweitern, da die Themen der Lieder, Reime und Kreisspiele ihnen nah stehen. Wir benutzen oft Musikinstrumente und lernen gelegentlich ihre deutschen Namen auch. Wir machen die Kinder mit den typischen Musikinstrumenten der Ungarndeutschen bekannt (Ziehharmonika, Trompete, usw.)

Die Kindergartenpädagogen streben bei der Auswahl des Stoffs des Musikhörens danach, die Werke in gegebenen Themenkreisen mit mehr oder weniger bekannten Wortschatz zu wählen. Wir machen die Kinder mit der Volkstracht der Nationalität bekannt.

8. Gestalten

Die Abbildung ist das wichtigste Ausdrucksmittel des Kindes.

Die verschiedenen Arten des Gestaltens, das Zeichnen, das Malen, der Bau, die Bildung, die Begegnungen mit Kunstwerken, die Darstellung der eigenartigen (blau) Farben- und Formenwelt fördern die Begründung der emotionalen Bindung und die Entwicklung der kindlichen Persönlichkeit.

Mit den gegenständlichen Kunststücken, der Kultur der Lebensart, der die Sitten spiegelnden Sammlung der gegenständlichen Denkmäler bringen wir die Kinder den Traditionen und Sitten der Nationalitäten näher.

Durch die Abbildung vermehrt sich ihr aktiver und passiver Wortschatz von der Begegnung der Stoffe, Mittel, Techniken und Handlungen. Während des Zeichnens, Malens, Gestaltens benennen wir die Farben und die Gegenstände auf der Nationalitätssprache auch. Den Kindern bieten wir die Möglichkeit des alltäglichen Zeichnens, Malens und der Begegnung mit den Volkshandwerken.

9. Aktives Kennenlernen der Außenwelt

Die Kleinkinder sammeln ihre ersten Erfahrungen aus ihrer umgebenden Umwelt. Während der Entwicklung hat die Familie - gegen die verschiedenen Wirkungen- stützende, in der Formation des Charakters der Persönlichkeit vorrangige Rolle.

Das Ziel der Erziehung im Kindergarten kann realisiert werden, wenn die natürlichen Lebenssituationen des Erfahrungserwerbs - mit der Umwelt der Kinder zusammenhängend, in reiches Tätigkeitssystem einfügend- ausgenutzt werden, und diese auch bewusst organisiert werden.

Wir wissen, dass der heutige Mensch die verlorenen Naturwerten nicht mehr ersetzen kann, aber die Gelebene mit Acht und Liebe noch geschützt werden können. Deshalb ist unsere Aufgabe, mit den Kindern die örtlichen Traditionen, die Nationalitätssitten und die gegenständigen Denkmäler der direkten Umwelt bekannt zu machen. Dadurch entwickelt sich ihr Identitätsbewusstsein.

Die Bearbeitung des erwähnten Materials

(Pflanzen, Tiere, Wetter, Feiertage)

Themen zum Herbst:

- Die Herbstfarben, das Beobachten der Natur;
- Früchte und Gemüse (Apfel, Birne);
- Das Wetter: Begriffe wie der Wind, der Regen, der Sturm.
- Volkstraditionen und Feiertage: Traubenlese (Traube, Pressen, Most), Laternenfest am Sankt Martin-Tag.

Themen zum Winter:

- Das Beobachten des Wetters: Begriffe wie der Schnee, das Eis, der Schneemann, der Schlitten; Füttern von Vögeln (Vogelfutter, die Namen der Vögel);
- Vorbereitung zu Feste und Volkssitten (Advent, Sankt- Nikolaus-Tag, das Herumgehen im Dorf am Sankt Lucia-Tag, Weihnachten, Fasching).

Themen zum Frühling:

- Das Beobachten des Wetters: Begriffe wie die Sonne, das Tauen, die Blumen, die Bäume, die Natur weckt, die Bäume knospen, der Rasen grünt; Arbeiten im Garten
- Die Frühlingsgemüse (der Rettich, der Salat, die Zwiebel);
- Das Beobachten von Kleintieren, ihre Namen (Käfer, Bienen, Schmetterlinge, Schnecken, Vögel)
- Der Rückkehr der Wandervögel (Störche, Schwalben);
- Feste und Volkssitten (die Ostern, das Stellen des Maibaumes, Muttertag, Jahresabschluss).

Themen zum Sommer:

- Das Beobachten des Wetters: Begriffe wie der Regenschauer, der Gussregen, warm, heiß, das Wasser, der Sand und der Kot als Spielmöglichkeiten;
- Sommertätigkeiten, -Erlebnisse (baden, Badeanzug, Eis).

Themen zur innerlichen Umgebung des Kindes

1. Kennenlernen des Kindergartens und des Gruppenzimmers, Spielzeuge;
2. Die Einrichtung des Gruppenzimmers;

3. Die Familie und deren Mitglieder, ihre Arbeit zu Hause;
4. Ernährung, Kenntnis von Lebensmitteln;
5. Kleidung den Jahreszeiten gemäß (Volkstracht);
6. Die Jahreszeiten, Monate, Tage der Woche, Tageszeiten;
7. Die Zeichen im Kindergarten;
8. Begrüßungsformen, Höflichkeitsnormen (diese werden immer bei den gegebenen natürlichen Lagen verwendet, z.B: jemand kommt in die Gruppe, Mahlzeit, Anziehen).

Themen zur äußerlichen Umgebung des Kindes

1. Verkehrsregeln;
2. Verkehr auf dem Lande, auf dem Wasser, in der Luft;
3. Ausflug, Spaziergang, Sehenswürdigkeiten unseres Dorfes;
4. Erkenntnis der Institutionen und der Berufe (die Schule, die Post, das Kulturhaus, das Geschäft, usw.)
5. die Tiere: Haus- und Wildtiere, Tiere im Zoo.

10. Kennenlernen der Welt der Natur und der Menschen

Durch das Kennenlernen der Umgebung sammelt das Kind mathematische Kenntnisse und Erfahrungen. Es erkennt die Verhältnisse bezüglich Menge, Form und Größe, Räumlichkeit, es formt sich seine Urteilsfähigkeit, es entwickelt sich seine Anschauung von Raum, Plan und Menge. Unsere Aufgabe lautet so, dass sowohl die nationalitätssprachliche als auch die muttersprachliche Umgebung Gelegenheit, Zeit, Raum und Mittel dafür leistet, spontan oder organisiert, Kenntnisse und Erfahrungen zu sammeln, und die Möglichkeit schafft für die Sprachkenntnisbildung durch Nachahmung. Die Kinder lernen spielerisch auf Deutsch bis zehn zählen, sie lernen die Begriffe wie „mehr-weniger“, „genauso viel“ kennen. Dasselbe gilt für die Grundbegriffe (Beurteilen, Zählen, Gruppenbilden, Vergleichen, Zuordnen, Erkennen der Zusammenhänge, Messen, Versuchen) der Themen die zum Kennenlernen der natürlichen, menschlichen und sachlichen Umgebung dienen. Dadurch vermehren sich seine Sprachkenntnisse: klein-groß, kurz-lang, hell-dunkel, mehr-weniger, usw.

Die handelnde Aktivität des Kindes, das praktische Lösen von Problemen und Aufgaben, das viele Sinnesorgane beschäftigende und direkte Erfahren ermöglicht all dies, in der gegebenen Sprachumgebung.

11. Arbeitsähnliche Tätigkeiten

Wir halten die arbeitsähnlichen Tätigkeiten für ein wichtiges Mittel in der Entwicklung der Persönlichkeit der Kinder. Im Laufe des Tages bieten sich mehrere Gelegenheiten, die

deutschsprachigen Kenntnisse auf spielerische Weise zu erweitern (Körperpflege, Tisch decken und abräumen, Mahlzeit, Anziehen, Körperkultur) der Entwicklungsstufe der Kinder entsprechend. Die hierbei benutzten Wörter und Ausdrücke werden schrittweise innerlich aneignet.

Selbstbedienungs-Tätigkeitsformen:

- Selbstbedienung:** Die Kinder treffen sich auf Aufgaben bezüglich der eigenen Person.
- Mahlzeit/Esskultur:** das Ereignen von Tischsitten (das Tisch decken und abräumen, der Gebrauch, der Essbestecke, Servietten, die Ordnung der Umgebung).
- Körperpflege:** das Nutzen von Toilette und Waschbecken, das Händewaschen (Wasser, Seife, Tuch, usw.). Während des Übens der Körperpflege entstehen Ereignisse, die Aufgaben der sprachlichen Erziehung zu erfüllen.
- Kleidung:** ihrem Lebensalter und individuellen Eigenarten entsprechend sollen die Kinder nach Selbstständigkeit streben.

Arbeitsähnliche Tätigkeitsformen:

- Arbeit der Diensthabenden:** wir ziehen dabei die Freiwilligkeit vor. Die Zeichen des Taghabenden: Schürze usw. Das decken der Tische und das Anbieten lassen die Tätigkeit attraktiv scheinen.
- Arbeiten im Zusammenhang mit dem Alltagsleben:** wir planen diese dem Entwicklungsstand des Kindes angemessen. Es wiederholt sich Zeit über Zeit.
- Herbst: Laubfall, Sammeln von Früchten und Kernen, Traubenlese (Begriffe wie Traube, Pressen, Most).
- Winter: Schneedeckel, Platzieren von Vogelfüttern im Hof, ständiger Nachschub mit Futter.
- Frühling: die Reinigung und Vorbereiten der Gartenspiele, Platzieren deren im Hof, der Rechen, Name der Gartenwerkzeuge.
- Sommer: Gemüsegarten, Blumenladen begießen, jäten.

Arbeitsähnliche Tätigkeitsformen im Gruppenzimmer:

Die Ernennungen jeder Tätigkeit sind auf Deutsch und auch die Instruktionen. Wir machen die Kinder auf die Arbeit mit Singen aufmerksam. (zB.: Spielräume)
Bei den größeren die Fertigung des Frühstücks, Reinigen und Schneiden von Früchten und Gemüsen, Herstellung von Kompott, Essiggemüse machen, Backen von Kuchen, Maisbröseln.
Die arbeitsähnlichen Tätigkeiten, die als wiederkehrende Tätigkeiten auch ständige nationalitätssprachliche Kommunikationslagen bedeuten, sind in unseren Alltags dabei.

12. Charakteristiken der sprachlichen Entwicklung gegen das Ende des Kindergartenalters

Dank dem Erziehungsprozess des Kindergartens soll ein positives emotionales Verhältnis zur deutsche Nationalitätssprache und Kultur der Nationalität entstehen. Die Kinder sollen über einen

ihrem Lebensalter entsprechenden Wortschatz verfügen der es ermöglicht, die erworbenen Kenntnisse auch in der Sprache der Nationalität weitergeben zu können. Sie sollen sich in Kommunikationslagen auskennen und die Rolle des Antwortgebers mit Sicherheit unternehmen. Die Kinder sollen sich die aus der Kultur der Nationalität stammenden Lieder, Reime, Spiele, Märchen und Gedichte aneignen. Durch ihre Aktivität und Interesse sollen sie Erfahrungen sammeln, sie sollen die Werte der örtlichen Nationalitätssitten, -Traditionen und sachlichen Kultur kennen lernen, und wie diese respektiert und geschützt werden sollen.

Beziehungen des Kindergartens

Eine wichtige Aufgabe der Erziehung der Nationalität ist die Pflege der Traditionen. Dabei werden auch die Eltern und Großeltern zu gezogen, dadurch tragen wir zu der Weckung des Identitätsbewusstseins der älteren Generationen bei.

Dabei kann durch die Teilnahme an traditionspflegenden Veranstaltungen viel geholfen werden.

Wir halten es für wichtig, die Beziehung mit der Deutschen Nationalitätenselbstverwaltung im Interesse der Ziele des pädagogischen Programmes zu pflegen. Wir bekommen entsprechende Unterstützung, um die deutsche Nationalitätserziehung in unserem Kindergarten verwirklichen zu können. Zu den bestimmten Veranstaltungen laden wir die Vertreter ein, stetig benachrichtigen wir sie von unserer pädagogischen Arbeit.

Suchen wir die Möglichkeiten der Zusammenarbeit. Jedes Erziehungsjahr planen wir je eine gemeinsame „Nationalitätswoche“, wo wir uns über die Symbole (die Volkstracht, Musikinstrument, Rosmarin) der Nationalitäten unterhalten, lernen neue Lieder, Tänze kennen.

Wir besuchen die Meister der Siedlung. Wir besichtigen ihre Werkstätte, Werkzeuge, und bitten sie, um ihre Arbeit zu sprechen. (Schuster, Tischler, Töpfer, Steinmetz)

Dabei kann die Teilnahme an traditionspflegenden Veranstaltungen viel geholfen werden.

1. Bevezető

Óvodánk Pedagógiai Programja felvállalja a német nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését a gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően.

Pedagógiai Programunk nemzetiségi témáinak kidolgozásánál figyelembe vettük, hogy Budajenő ugyan német nemzetiségi község, de a gyermekek már nem rendelkeznek nyelvi tudással, a családok közül csak az idősebbek őrzik, ápolják a régi hagyományokat.

Célunk, hogy felkeltsük a gyermekek érdeklődését a német nyelv és kultúra iránt, a 3-6 éves életkor lehetőségei között fejlesszük a beszédkészséget és a nyelvi képességeket. Az ehhez szükséges eszközök és módszerek mellett szükségét látjuk a megfelelő környezet, légkör kialakításának, természetes helyzetek megteremtésének, amelyek a gyermeket nyelvhasználatra ösztönzik.

Folyamatosan fejlesztjük a nyelvi kultúránkat önképzéssel, továbbképzéseken. Törekszünk arra, hogy beszédünk a gyermekek számára követésre méltó, változatos, szemléletes és kifogástalan legyen. A német nemzetiségi óvodapedagógus egész nap kihasználja azokat az alkalmakat, amelyekben lehetőség adódik a nyelvi feladatok játékos megismerésére, gyakorlására.

A nemzetiségi nyelvvel és kultúrával való játékos ismerkedés nem kezelhető elszigetelt módon, a két nyelv használata (50-50 %) szerves része az óvodai élet minden mozzanatának, beépül a tevékenységek folyamatába. Az óvodapedagógusnak ismernie kell a nemzetiség szellemi és tárgyi kultúráját, hagyományait, szokásait, feladata a kultúrkinccs továbbörökítése.

A témakörök feldolgozásában folyamatosan és párhuzamosan épülnek egymásra a magyar és német ismeretek. Az óvodapedagógusoknak tisztában kell lenniük azzal, hogy az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságaiból adódó korlátok (nyelvi tudatosság szintje és a monotónia tűrésküszöbe alacsony, időtartamát tekintve fejletlen a koncentrálóképesége) miatt bizonyos vezérelveket szem előtt kell tartani a korai nyelvi nevelésben.

Ezek a vezérelvek a következők lehetnek:

- játékoság
- változatosság
- szemléletesség
- cselekedtetés
- élményszerűség
- fokozatosság

A játékoságnak az ismeretnyújtás valamennyi mozzanatát át kell hatnia, az új lexika megismerésétől a már rögzült „anyag” gyakorlásáig és a későbbi ismétlésig.

A nemzetiségi nyelvi nevelés során is építünk a gyermekek természetes kíváncsiságára, tevékenységi-, utánzási vágyára, melynek következtében önállóságra, önmegvalósításra, közös tevékenységre ösztönözzük őket.

Kötetlen formában valósítjuk meg a differenciált gyakoroltatást, a nyelvi anyag elmélyítését. Témája mindig az adott időszak ünnepéhez, évszakokhoz, a gyermekeket körülvevő környezet változásaihoz kapcsolódik. A gyermekek az ismert fogalmakkal a magyar nyelv mellett német nyelven is találkoznak, végigkíséri egész napjukat.

Nemzetiségi nyelvvel való ismerkedés kiscsoportban

Kiscsoportban, sok esetben még megszólalni sem hajlandóak a gyermekek vagy nem tudnak tisztán beszélni, ezért a 3 évesektől nem várhatunk el komoly eredményt.

Az óvodapedagógus játékos figyelem-, érdeklődés felkeltéssel segíti a nyelvvel való barátkozást. (mondókák, dalok játékos tanulása).

Nemzetiségi nyelvvel való ismerkedés középső csoportban

A gyermekek örömmel vesznek részt a közös játékos tevékenységekben.

A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építve, olyan helyzeteket teremtünk, melyekben megfelelő játékos módszerekkel megvalósíthatjuk elképzeléseinket, és elérhetjük a kitűzött célt. A gyermekek érdeklődését, életkori sajátosságait figyelembe vevő játékos versek, mondókák, kiszámolók, dalok, körjátékok és a minden nap használt szavak, ünnepekhez, jeles napokhoz kapcsolódó kifejezések jellemzőek a tevékenységekre.

Nemzetiségi nyelvvel való ismerkedés nagycsoportban

A gyermekek figyelmesen, örömmel és aktívan vesznek részt a kötetlen tevékenységekben. A középső csoportban szerzett ismeretekre építve új kifejezésekkel, szavakkal ismertetjük meg őket. Törekszünk a helyes kiejtésre és az iskolai nyelvi nevelés előkészítésére.

Gyermekképünk

Ahhoz, hogy a gyermekek egyedi fejlődésükben kibontakozzanak, elismerésre, figyelemre, védelemre van szükségük. Szükségük van szabadságra, biztonság érzésére, a felnőtt állandó jelenlétére.

Olyan környezet kialakítására törekszünk, amely sokoldalú kezdeményezést, tapasztalatszerzési lehetőséget biztosít a gyermekek számára. A gyermekek fejlődési törekvéseit támogatják a követhető, értelmes szabályok és határok. Eligazodásukat segítik az utánozható minták, modellek, fejlődésük hajtóereje kíváncsiságuk, rácsodálkozó képességük, nyitottságuk.

Minden gyermek szeret játszani, ezért fontosnak tartjuk, hogy az óvodáskort a szabad játék jellemezze. A játék az óvodában magába foglalja a cselekvést, tanulást és nevelést.

2. Egészséges életmódra nevelés

A testi, lelki egészség alapvető feltétele a jó komfortérzet és a gondozási feladatok teljesítéséhez szükséges bensőséges gyermek - felnőtt kapcsolat biztosítása. A helyes életritmust fokozatosan az életkor és az egyéni sajátosságoknak megfelelően, a családdal együttműködve alakítjuk ki. A gyermekek egészséges fejlődéséhez a folyamatos és rugalmas napirend biztosítja a feltételeket, benne: étkezés, alvás, öltözködés, szabad levegőn tartózkodás, mozgás, betegségmegelőzés, testápolás és sok-sok játék. Mivel ebben az életkorban a gyermeki szervezet érése még nem fejeződött be, az egészséges fejlődés feltételeit hozzáértően teremtjük meg a biztonságos környezet kialakításával. A naponként visszatérő tevékenységi formák a gyermekek számára a nemzetiség nyelvén is biztosítják a kialakult nyelvi szituációk függvényében a sokoldalú ismeretszerzést.

3. Nyelvi nevelés

A magyar anyanyelvi neveléshez hasonlóan a nemzetiségi anyanyelv használata is áthatja az óvodai élet egészét. A nemzetiségi kultúrkincsből és az anyanemzet kultúrájából (irodalom, zene, népi játék) tudatosan felépített tematika segítségével változatos módon valósítjuk meg a nyelvi nevelést. A visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítjuk az utánzásra alapuló nyelvelsajátítást. A naponta elhangzó, ismétlődő kifejezések és fogalmak használatával bővítjük a gyermekek aktív és passzív szókincsét.

Pozitív érzelmi viszonyt, kötődést alakítunk ki a nemzetiség kultúrája, hagyománya és nyelve iránt a témakörökhöz felhasznált német nyelvű irodalmi, zenei anyagok megismertetésével.

A változatos tevékenységek kezdeményezésével, ismétlések, gyakorlások lehetőségével igyekszünk megteremteni a beszédmegértés fejlesztését.

Cselekvéseinket, mindennapos tevékenységeinket német szóval kísérik. A különböző napi tevékenységekhez (kézmosás, rendrakás, étkezés) mondókázunk, német nyelven adjuk az utasításokat, gyakran énekelve.

A német nyelv használatakor:

- követhető beszédtempót választunk
- érthetően beszélünk
- beszéd közben tudatosan alkalmazzuk a testbeszédet (mimika, gesztus), ezzel is segítve a megértést.

4. Játék

A játék a gyermekek életében a világ megismerésének örömét, szabadságát jelenti.

A nyelvi nevelés leghatékonyabb eszköze a játék, mely a kisgyermekek legfőbb tevékenysége, ezért sokféle játéklehetőséget kínálunk fel.

A játék feltételeinek megteremtésekor biztosítanunk kell:

- megfelelő helyet
- időt
- eszközöket

- élményszerzési lehetőségeket
- megfelelő csoportléggkört. (biztonság, bizalom)

Indirekt játékirányítás mellett, fontos a gyermekek szabad játéktevékenységének megfigyelése, aktivitásának serkentése. A nap folyamán kialakult játékszituációkat használjuk fel a nyelvi kommunikáció során, ahol tárgyak, eszközök, élőlények megnevezésével bővítjük a gyermekek passzív szókincsüket.

Az óvodapedagógus a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítja az utánzáson alapuló nyelvelsajátítást.

A csoportszoba és az óvoda udvara lehetőséget biztosít a közvetlen élményszerzésre, kör és mozgásos játékok megszervezésére.

A játékfajtákban rejlő nyelvi ismeretek bővítésére alkalmasak a szimbolikus szerepjátékok, melyekben a gyermekek szerepeket játszva ismert történetet, mesét, élményeket és ismereteket elevenítenek fel.

A gyermekek nyelvi ismeretét bővíti a kézműves tevékenységek alkalmával is, miközben ismerkednek az anyaggal, annak tulajdonságaival.

A szabályjátékok: a kártya, memory-, társasjátékok (Mein erster Kalender; Stapel Männchen; Tempo, kleine Schnecke!; Der kleine Schlaufuchs; Rund um dem Kalender; Differix), a lottójátékok és a mozgásos szabályjátékok (pl.: Gyertek haza ludaim; Tűz, víz, repülő) mind magukban hordozzák a figyelem, a felismerés, a kifejezőkészség, a szókészlet bővítésének lehetőségét.

5. Mozgás

Az óvodáskorú gyermekek fejlődésének egyik lételeme és természetes megnyilvánulása a **mozgás és az edzés**. A mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek testi képességeit, (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), a természetes mozgását, (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás). Mindezek erősítik és kiegészítik az egészséges életmódra nevelést, az értelmi és szociális fejlesztés feladatait.

A kirándulás, túrázás és maga a játék mozgásfejlesztő hatással van a gyermekekre. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és alkalmazkodóképességet, a személyiség akarati tényezőinek alakulását. A gyermekek játékosan ismerik meg a test részeinek német megnevezéseit, a gyakorlatokhoz és a mozgásos cselekvésekhez kapcsolódó kifejezéseket. A nemzetiségi nyelvi nevelés passzív szókincsük bővítésével, a szavak jelentésének elmélyítésével jelenik meg.

A gyermekektől a megértés szintjét várjuk el.

6. Verselés, mesélés

Az érzelmi biztonság megteremtésének s a nyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókák, versek, kiszámolók, mesék. E szellemi értékek a hagyományok gazdagságát hozzák közel a gyermekekhez, melyen keresztül formálódik a nemzetiségi identitástudatuk.

Az ismétlődően vissza-visszatérő verselés, mondókázás és mesélés a kisgyermek lelki szükséglete és elmaradhatatlan igénye.

Az óvodánkban a népi és az irodalmi műveknek egyaránt helyük van. A nemzetiség nyelvén olyan rövid meséket dolgozunk fel, amelyek életkoruknak, valamint nyelvi fejlettségi szintjüknek megfelelő. A képeskönyvek elengedhetetlen kellékek az óvodai nyelvi nevelésben. A nyelvi kifejezés és látás együttesen hordoz örömforrást a képeskönyvek nézegetésekor. A könyvek tartalmát hallva, a képek nézegetésekor, a meséléskor szabadjára engedhetik a gyermekek fantáziájukat és közben fejlődik szókincsük. A mesékből, versekből párbeszédet, szófordulatokat vesznek át a gyermekek, így kifejezéseket egymással összekapcsolva ismernek meg.

Célunk, hogy a gyermekek a nemzetiség irodalmi anyagából meséket, verseket, mondókákat ismerjenek meg és azokat a játékuk során, spontán gyakorolják, illetve játsszák el. A beszédkézséget, kommunikációs helyzetfelismerést segítjük bábozással, dramatizálással, önálló mesemondással, mindezt két nyelven.

A nemzetiségi nyelvvel való ismerkedés elengedhetetlen kellékei a német nyelvű könyvek (Die kleine Raupe Nimmersatt, Was siehst du in der Natur?; 10 kleine Teddybären; Gute Nacht, Bonifaz!; Ich bin der kleine Hase; Der Regenbogenfisch; Fünf Fingerleute; Mein Kindergarten; Entdecke die Sachen!; Komm, fang den Ball; Mein erstes Klipp-Klapp-Buch von den Farben; stb) , német nyelvterületről származó kiadványok, melyeket az óvodapedagógus a gyermekek életkorának megfelelően állít össze.

7. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az ének az egyik legkifejezőbb eszköze a nemzetiségi nyelvi nevelésnek, mely érzelmen keresztül hat a gyermekekre, éneklés – zenehallgatás közben felszabadultak, biztonságban érzik magukat. A nemzetiségi zenén keresztül alakítjuk, formáljuk ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Célunk a német nemzetiségi gyermekdalok, népi játékok megismertetése, az óvodai élet mindennapjaiba való beépítése, mely a gyermekekben megsokszorozhatja az összetartozás érzését, kötődésüket az adott nemzetiséghez.

A gyermekek életkori sajátosságát figyelembe véve, olyan dalos játékot, körjátékot, mondókát és kiolvasót válogatunk, melyek hangkészletük, zenei nehézségük és szövegtartalmuk szerint korcsoportjuknak megfelel. Az anyag válogatásánál előnyben részesítjük a népi játéktartalmú, könnyen énekelhető dallamot és ritmust, valamint az ehhez kapcsolódó német nemzetiségi táncleptések megismertetését. A német dalok segítségével bővíthetjük a gyermekek szókincsét, mivel az énekek, mondókák, körjátékok, kiolvasók témája közel áll hozzájuk. Sokszor használunk

hangszereket, esetenként azok német nevét is, illetve megismertetjük a gyermekeket a magyarországi németek jellegzetes hangszereivel (harmonika, trombita stb.)

Az óvodapedagógus a zenehallgatási anyag (CD, élőzene) megválasztásánál törekszik arra, hogy azok az adott témakörön belül már ismerős kifejezéseket tartalmazzanak.

Megismertetjük a gyermekeket a nemzetiségi viselettel.

8. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Az ábrázolás a gyermekek legfőbb kifejezési eszköze.

A vizuális technikák különböző fajtái, a rajzolás, festés, építés, képalakítás, a műalkotásokkal való ismerkedés, a sajátos (kék) szín és formavilág megjelenítése segíti az érzelmi kötődés megalapozását, a gyermeki személyiség fejlődését.

A tárgyi műalkotásokkal, életmód kultúrájával, szokásokat tükröző tárgyi műemlékek gyűjteményével közelebb viszük a gyermekeket a nemzetiségi hagyományokhoz, szokásokhoz.

Ábrázolás alkalmával aktív és passzív szókészletük bővül az anyagok, eszközök, technikák és cselekvések megismerése által. Rajzolás, festés, kézimunka közben megnevezzük a színeket és a tárgyakat a nemzetiség nyelvén is.

Biztosítjuk a gyermekek számára a mindennapi rajzolás, festés, mintázás, és a népi kismesterségekkel való ismerkedés lehetőségét.

9. A külső világ tevékeny megismerése

A kisgyermek első tapasztalatait az őket körülvevő környezetből merítik. A különböző hatások ellenére, a fejlődés folyamán a családnak alapozó, a személyiség jellemzőinek alakulásában elsődleges szerepe van.

Az óvodai nevelés akkor valósítja meg célját, ha a gyermekek környezetével kapcsolatos gazdag tevékenységrendszerbe ágyazva, kihasználja a tapasztalatszerzés természetes élethelyzetét és ezeket tudatosan meg is szervezi.

Tudjuk, hogy a mai ember az elveszett természeti értékeket pótolni nem tudja, de a még meglévőket odafigyeléssel, szeretettel megvédheti. Ezért feladatunk, hogy megismertessük a gyermekekkel közvetlen környezetük helyi hagyományait, nemzetiségi szokásait és tárgyi emlékeit. Ezáltal fejlődik identitástudatuk.

A témakörökben érintett ismeretanyagok feldolgozása

(növények, állatok, az időjárás jellegzetességei, ünnepek)

Őszhöz kapcsolódó témák:

- az ősz színei, a természet megfigyelése
- őszi gyümölcsök, zöldségfélék (alma, körte)
- az időjárás: szél, eső, vihar fogalma.

- Ünnepek, népszokások: szüret (szőlőprézelés, must), Márton-napi lámpásfelvonulás (Laternen-Fest)

Télhez kapcsolódó témák:

- téli időjárás megfigyelése (hó, jég, hópelyeg, hóemberépítés, szánkózás fogalma)
- téli madáretetés (madáretető, madáreledel, madarak nevei)
- ünnepek, szokások előkészítése (Advent, Mikulás, Luca napi falujárás, Karácsony, Farsang)

Tavaszhoz kapcsolódó témák:

- tavaszi időjárás megfigyelése (a nap, az olvadás, virágok, fák, növények megfigyelése, ébred a természet, rügyeznek a fák, zöldül a fű), kerti munkák
- tavaszi zöldségfélék (retek, saláta, újhagyma)
- kisállatok megfigyelése, megnevezése (bogarak, méhecske, pillangó, csiga, madarak,
- költöző madarak visszatérése (gólya, fecske)
- ünnepek, népszokások (Húsvét mondóka, Májusfa állítása, Anyák Napja, Évzáró)

Nyárhoz kapcsolódó témák:

- nyári időjárás megfigyelése (zápor, felhőszakadás, meleg, forró, homok, víz, sár, mint játéklehetőség)
- nyári tevékenységek, élmények (pancsolás, fürdőruha, fagyó)

A gyermek és belső környezetének témakörei

- Az óvoda és a csoportszoba megismerése, játékszerek
- Csoportszoba berendezési tárgyai
- Család, családtagok, otthoni munkájuk
- Táplálkozás, élelmiszerek ismerete
- Öltözködés az évszaknak megfelelően (népviselet megismerése)
- Évszakok, hónapok, hét napjai, napszakok
- Óvodai jelek
- Köszönési módok udvariassági formák (ezeket mindig az adott természetes szituációkban alkalmazzuk, pl.: valaki érkezik a csoportba, étkezés, öltözködés).

A gyermek és külső környezetének témakörei

- A közlekedés szabályai
- Közlekedés szárazon, vízen, levegőben
- Kirándulás, séta, a település látnivalói
- Intézmények, foglalkozások megismerése (iskola, posta, művelődési ház, bolt stb.)
- Állatok: házi, vadon élő, állatkerti.

10. Ismerkedés a természet és az emberek világával

A környezet megismerése során a gyermekek matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek a birtokába jutnak. Felismerik a mennyiségi, alaki, nagyság és térbeli viszonyokat, alakul ítéliképességük, fejlődik tér, sík és mennyiségi szemléletük.

Feladatunk, hogy mind a nemzetiségi mind az anyanyelvi környezet biztosítson alkalmat, időt, helyet, eszközt a spontán és szervezett tapasztalat és ismeretszerzésre, teremtsen lehetőséget az utánpótláson alapuló nyelvi elsajátításra. A gyermekek játékosan megtanulnak, németül tízig számolni, ismerkednek a több-kevesebb, ugyanannyi fogalmával. A természeti - emberi - tárgyi környezet megismerését szolgáló témakörök matematikai alapfogalmaiban (ítéletalkotás, számolás, csoportosítás, összehasonlítás, hozzárendelés, összefüggések felismerése, mérések, kísérletezések). Eközben bővülnek nyelvi ismeretei: kicsi-nagy, rövid-hosszú, világos-sötét, több-kevesebb stb.

A gyermek cselekvő aktivitása, a gyakorlati probléma és feladatmegoldás, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás mindezt lehetővé teszi, az adott nyelvi közegben.

11. Munka jellegű tevékenységek

A munka jellegű tevékenységeket a gyermeki személyiségfejlesztés egyik fontos eszközének tartjuk. A nap folyamán több lehetőség is adódik a német ismeretek játékos bővítésére (testápolás, terítés, étkezés, öltözködés, játék) a gyermekek saját fejlettségi szintjéhez mérten.

Az ilyenkor használt kifejezések, szavak az ismétlések során lassanként belsővé válnak, a gyermekek játszva elsajátítják azokat.

Önkiszolgáló tevékenységformák:

- **Önkiszolgáló tevékenységek:** A gyermekek saját személyükkel, kapcsolatos feladatokkal ismerkednek meg.
- **Étkezési szokások:** elsajátítása (terítés, evőeszközök helyes használata, szalvéta, környezetük rendje, ételek megnevezése).
- **Testápolás:** mosdó-használat, kézmosás (víz, szappan, törölköző stb.). A testápolás gyakorlása közben lehetőség adódik a nyelvi nevelés feladatainak teljesítésére is.
- **Öltözködés:** az életkoruknak, egyéni sajátosságuknak megfelelően törekednek az önállóságra a gyermekek

Munka jellegű tevékenységformák:

- **Naposi munka:** a naposság vállalásában az önkéntesség dominál. Naposi jelképek: kötény, napos tábla. Az asztal megterítése a kínálás, vonzóvá teszi a tevékenységet.
- **Mindennapi étellel kapcsolatos munkák:** A gyermekek egyéni fejlettségéhez mérten tervezzük, szervezzük. Időről időre ismétlődik, így elősegíti az időészlelés kialakulását.

Ősz: lombhullás, termések, magvak gyűjtése, szüretelés (szőlő, préselés, must - fogalma).

Tél: hótakaró, hóseprés, madáretetők elhelyezése az udvaron, eleséggel való folyamatos feltöltése.

Tavaszi: kerti játékok letakarítása, előkészítése, elhelyezése az udvaron, gereblyezés, veteményezés, kerti eszközök nevei)

Nyár: veteményeskert, virágládák, magaságysok locsolása, gyomlálás.

Csoportszobákban végzett munka jellegű tevékenységek

Minden egyes tevékenység megnevezése, utasítások németül történnek. Dalolva hívjuk fel a gyermekek figyelmét a munkára (pl.: játékpakolás).

Nagyobbaknál reggeli készítés, zöldség és gyümölcs darabolás, kompót, savanyúság készítés, süteménysütés, kukoricamorzsolás.

A munka jellegű tevékenységek, mint visszatérő tevékenységbe ágyazható nemzetiségi nyelvű kommunikációs helyzetek, jelen vannak a mindennapjainkban.

12. A nyelvi fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

Az óvodai nevelés folyamatának köszönhetően a német nemzetiségi nyelvhez pozitív érzelmi viszony alakul ki. A gyermekeknek életkoruknak megfelelő szókinccsel kell rendelkezniük, amely lehetővé teszi, hogy az elsajátított ismereteket a nemzetiség nyelvén is átadhassuk. A kommunikációs helyzetekben ismerjék ki magukat, a válaszadó szerepét biztonsággal vállalják. Sajátítsanak el a nemzetiség kultúrájából származó dalokat, játékokat, meséket és verseket. Gyűjtsenek tapasztalatokat aktivitásukon és érdeklődésükön keresztül, ismerkedjenek meg a helyi nemzetiségi szokások és hagyományok értékeivel és a tárgyi kultúrával, tartsák tiszteletben és óvják ezeket.

Az óvoda kapcsolatai

A nemzetiségi nevelés egyik fontos feladata a hagyományok ápolása. Emellett bevonjuk a szülőket és nagyszülőket is, ezen keresztül hozzájárulunk ahhoz, hogy az idősebb generációk identitástudatát felébredjük.

Fontosnak tartjuk a pedagógiai programunk céljainak megvalósítása érdekében az évek óta jól működő kapcsolat ápolását a Német Nemzetiségi Önkormányzattal. Megfelelő támogatást kapunk részükről ahhoz, hogy a német nemzetiségi nevelés megvalósuljon óvodánkban. Bizonyos rendezvényekre meghívjuk az önkormányzat képviselőit, folyamatosan tájékoztatjuk őket pedagógiai munkánkról.

Keressük az együttműködés lehetőségeit. Nemzetiségi hetet szervezünk, beszélgetünk a nemzetiség jelképeiről (népviselet, hangszer, rozmaring), megismerkedünk új énekekkel, táncokkal.

Meglátogatjuk a település „mesterembereit”. Megtekintjük műhelyeiket, szerszámaikat, és kérjük, hogy munkájukról beszéljenek (cipész, asztalos, fazekas, kőfaragó).

Emellett sokat segít a hagyományőrző rendezvényeken való részvétel.

A Pedagógiai Program törvényességi záradéka

A Pedagógiai Program felülvizsgálatának és módosításának indoka:

- A Pedagógiai Program kötelező felülvizsgálatát, módosítását a törvényi változások indokolják, illetve, ha a fenntartó erre vonatkozólag rendelkezik.
- A Pedagógiai Program felülvizsgálatára, módosítására négyévente a hatékonyság vizsgálatának eredménye alapján kerülhet sor.
- A program nem kötelező felülvizsgálatát és módosítását – az igazgatónak benyújtott írásbeli előterjesztés után - a nevelőtestület 50+ 1%-os támogatásával kérheti. Az esetleges módosítás szükségességéről nevelői értekezlet keretében történik döntés.

A Pedagógiai Program nyilvánossá tétele

A Pedagógiai Programot A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 26.§ (1) bekezdése szerint nyilvánosságra kell hozni.

A program az óvoda honlapján és kinyomtatva minden csoportban megtalálható.

Egy példány az igazgató irodájában, egy példány az igazgatói iroda előtt lévő polcon található.